NA PULZE

ČASOPIS PREŠOVSKEJ UNIVERZITY V PREŠOVE

ROČNÍK XIV/ ČÍSLO 4-5

DECEMBER 2021

OBSAH

na pulze univerzity

Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií má dvoch nových profesorov 4
Otvorenie Informačného centra Europe Direct na PU 6
Do univerzitnej včelnice pribudol dar od prezidentky 7
Univerzita udelila čestný titul apoštolskému nunciovi na Slovensku Mons. Ottonellovi 8
Jubilejný 55. ročník Akademického Prešova 10
Veľvyslankyňa USA na Slovensku navštívila Prešovskú univerzitu 12
Štátny tajomník pre šport na návšteve Fakulty športu 13
Univerzita otvorila nový akademický rok slávnostým podujatím 14

na fakultách

Študenti FZO budú simulovať CT vyšetrenie pacientov 18
FZO spolupracuje so sieťou polikliník ProCare a nemocníc Svet Zdravia 20
PSK na pôde Fakulty manažmentu prostredníctvom online prednášky 21
Keď k nám kosti prehovoria 22
Spolupráca dobrá pre srdce 23
Medzinárodná konferencia o cezhraničnej spolupráci na vonkajšej hranici EÚ 24
Rozvoj spolupráce a podpora priateľstva krajín V4 a Ukrajiny 25
Konferencia ako Laudatio profesorke Zuzane Stanislavovej 26
Poradný výbor Rady Európy na Prešovskej univerzite 27
Odborné skúšky súdnych prekladateľov a tlmočníkov 28
Laboratórium neuromarketingu na Fakulte manažmentu 29
Október – mesiac Poľských dní na univerzite i v meste 30
Konferencia o zložitých situáciách rodín 32
Duchovná obnova pedagógov a zamestnancov GTF PU 33
Znak, symbol a rituál pokračuje 34
Poradný výbor Rady Európy na Prešovskej univerzite 35
Konferencia Sacrum a príroda v duchu spolupráce 36
Pedagógovia GTF pri tvorbe katechizmu pre Gréckokatolícku cirkev 38
Medzinárodná vedecká konferencia v Prahe 39
Perspektívy pravoslávnej cirkevnej misie 40
Fiodor Michajlovič Dostojevskij a odkaz ruskej kultúry 41
Medzinárodný online projekt Týždeň ruského jazyka 42
Návšteva delegácie Ruského centra vedy a kultúry 43
Čarovné pokusy na Pedagogickej fakulte v Týždni vedy a techniky 44

veda a výskum

Ďalší úspešne ukončený projekt Interreg 45
Nové kategórie publikačnej činnosti platné od roku 2022 46

umenie a literatúra

Dvadsiate výročie založenia speváckeho zboru Nostro canto ... 48
Vernisáž kolektívnej výstavy Trojinakosť 51
Fantastické bytosti Stanisława Lema v obrazoch Daniela Mróza 54

rozhovor s osobnosťou

Východoslovenský rumanček sme vyslali do sveta 56

opustili nás

Spomienka na vzácneho kolegu, profesora Milana Gerku 60
Za Máriou Podhájeckou 61
Posledné ďakujeme pre docentku Martu Bačovú 62
Opustila nás vzácna kolegyňa, profesorka Jana Sošková 63

očami študentov

Srdcom dobrodruh alebo Erasmus + stáž v Brne 64
Študentka FM na pracovnej ceste v Turecku 66
Stáž študentiek rusistiky v Moskve 67
Povinná pedagogická prax trochu inak 68
Stáž študentov FZO v Brne 69
Virtuálna doktorandská konferencia DOKOPY 2021 70
Lublin - mesto študentov 71
Malá reflexia o životaschopnej kreativite mladých 72
Svetový deň hier 74
Svetový kongres o mestských inováciách 76
Zaujímajú sa študenti o pôvod informácií? 78

Šťastné a požehnané

Milí pedagógovia a študenti,

Vianoce nám pripomínajú, že nič!, skutočne nič nemôže nahradiť osobnú ľudskú blízkosť. Boh, od ktorého sme vyšli a ku ktorému smerujeme, o tom veľmi dobre vie. Preto si pri vtelení svojho Syna Ježiša Krista dal záležať na tejto neodmysliteľnej dimenzii, ktorá je dôležitá pre každého človeka. Boh chcel s nami precítiť skutočnú osobnú blízkosť.

A naozaj, v dlhých týždňoch a mesiacoch sociálneho odlúčenia a nutného dištancu počas pandémie sme si uvedomovali, že osobnú blízkosť nemožno ničím nahradiť a že je veľmi vzácna. Považovali sme ju za samozrejmosť, avšak ona je pokladom a vzácnym darom. Viac ako kedykoľvek predtým si teraz vážime veci, ktoré sa nedajú kúpiť ani zaplatiť. Naše osobné stretnutia, zblíženie a túžba po objatí hovoria o tom, že máme srdce a nesmrteľnú dušu, ktorá túži po láske. Túto pravdu nám prichádza pripomenúť neobyčajné Božie dieťa, Boží Syn Ježiš Kristus.

Vyprosujem vám i vašim rodinám požehnané vianočné sviatky!

✠ Mons. Bernard BOBER
arcibiskup – metropolita

Milá akakdemická obec,

kedysi dávno v Betleheme uprostred noci – v čase, kedy je tma najväčšia – zažiarilo veľké svetlo a zaznel mocný hlas anjela: «Nebojte sa! Zvestujem vám veľkú radosť – v Dávidovom meste sa vám dnes narodil Spasiteľ» (Lk 2, 10-11). Tento hlas sa ozýva i teraz, v dobe neistoty spôsobenej pandémiou, aby znova priniesol ľuďom svetlo nádeje, sviatočné stíšenie a duchovnú radosť.

Aspoň na chvíľu prestaňme počúvať tých, ktorí sa usilujú vyvolávať paniku a podnecovať rozpory. Aspoň na chvíľu si prestaňme všímať tých, ktorí sa vraj ľudské nešťastie usilujú využiť pre svoj prospech. Aspoň na chvíľu prestaňme v tichu vianočných sviatkov venovať pozornosť hluku tohto sveta a začujme vo svojom srdci volanie anjela, dobrú zvesť o spáse – hlas samotného Boha.

Nadchádzajúce sviatky Christovho Narodenia nás nástojčivejšie ako po iné roky nabádajú k tomu, aby sme príchod Spasiteľa - vtelenej Božej lásky - na tento svet prežili ako hlasné volanie konečne precitnúť a prehodnotiť smer svojej životnej cesty. Pandémia, ktorú prežívame, sa nedotkla len zdravotníctva, politiky či ekonomiky – dotkla sa predovšetkým medziľudských vzťahov. Vyzerá to tak, že všetko na svete prechádza skúškou odolnosti a nikto z nás nie je výnimkou.

Doba, ktorú prežívame, nám priniesla príležitosť znovu si uvedomiť, že Christos neprišiel na svet preto, aby zvestoval novú ideológiu či založil nové náboženstvo, ale preto, aby nám ukázal nový spôsob života. Žiť pre iného v spoločenstve, svornosti a obetavosti – to je Jeho odkaz. Ak sa opäť narodí v našich srdciach a zapáli v nich oheň lásky, z betlehemskej jaskyne znova zažiari svetlo nádeje – tentoraz na premenu sveta k lepšiemu cez premenu nás samých.

Prajem všetkým radostné prežitie vianočných sviatkov a Bohom požehnaný rok 2022!

† Rastislav
arcibiskup prešovský
metropolita českých krajín a Slovenska

vianočné sviatky

Christos raždajetsja! – Slavite jeho!

Milí čitatelia časopisu,

asi so mnou budete súhlasiť, že sviatky Narodenia Spasiteľa Ježiša Krista sú medzi ľuďmi veľmi obľúbené práve pre radostnú atmosféru, pokoj a momenty rodinnej pohody, ktoré so sebou prinášajú. Pre každého veriaceho sú však zároveň pozvaním opäť vstúpiť do spoločného vzťahu s Kristom, ktorý na seba berie ľudské telo.

V Evanjeliu podľa Jána čítame: *„A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. A my sme uvideli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy.“* (Jn 1, 14). V tomto zásahu do dejín ľudstva Boh znova dokázal svoju moc, ale predovšetkým svoju lásku. Boh teda už nie je úplne neznámou veličinou, ale skutočnosťou nášho života a našich dejín. Zvesť Vianoc je zvesťou radosti. Boh miloval a miluje človeka natoľko, že sa ním sám stal – práve o tom hovorí symbolika betlehemských jaslí i príbeh pozemského života Ježiša Krista. Keď sa Slovo stalo telom, vo vzťahu Boha k človeku nastala veľká zmena. Prichádza k nám radostné posolstvo, že v Ježišovi je Boh naším láskavým Otcom, a to všetkým ľuďom dobrej vôle. Len tak a len preto sme Jeho deťmi.

Namieste je teda aj zmena vzťahu medzi nami, ľuďmi, navzájom. Sme bratmi a sestrami v Ježišovi Kristovi. Pravý Boh sa stal pravým človekom s poslaním, aby sme sa ako ľudia stali skutočnými ľuďmi práve preto, že sme Božími deťmi. Vianoce nás nielen učia pravej ľudskosti, ale zároveň nás k nej aj zaväzujú. Príležitostí k službe lásky je viac ako dosť. Obdobie pandémie medzi ľuďmi postavilo mnoho múrov, skúsme preto odložiť svoju pravdu a uveriť tej jedinej Pravde, ktorou je Spasiteľ Ježiš Kristus. Svojím životom nám dal príklad, ako ho máme nasledovať v pokore, v láske, v milosrdenstve, v načúvaní druhému, v otvorenosti srdca. Učme sa teda od Neho!

Mons. Ján BABJAK SJ
prešovský arcibiskup metropolita

Milá akademická obec,

tohtoročné Vianoce sú v mnohom iné. Kalendárne síce prišli v rovnakom čase ako po minulé roky, slávime ich však za iných spoločenských okolností. Tri pandemické vlny, ktoré udreli plnou silou, zasiahli a poznačili život všetkých z nás. Okolnosti, na ktoré sme neboli pripravení, odhalili nielen pravdu o stave spoločnosti, ale najmä pravdu o stave nášho vnútorného a hodnotového sveta. Svet spoznal krehkosť materiálnych základov našej existencie. Musíme sa vyrovnať s rôznymi obmedzeniami, na ktoré sme neboli zvyknutí. Spoznali sme však aj pravdu o ľudskom srdci, v ktorom sa zrkadlí množstvo nenávisti, zloby, nespokojnosti a nepriateľstva. Svet potrebuje vianočné znamenie, ktoré mu pomôže znovuobjaviť hodnotu lásky v záplave nenávisti, hodnotu pokory v ostňoch pýchy a hodnotu múdrosti a prezieravosti v klamlivom svete poloprávd a konšpirácií. Mnohí si aj dnes kladú otázku, či sa niečo môže zmeniť k lepšiemu. Vianoce sú pozitívnou Božou odpoveďou, že nový začiatok je možný. Slovo sa stalo telom. Boh zostúpil na zem. To je spôsob, ako sa rodí čosi Božie – zostupovať dole, empaticky sa skláňať k blízkym a vidieť svet, radosti aj problémy ich očami. Dnešný svet potrebuje znamenie, ktoré by mu prinieslo nádej na zmenu. Potrebuje vianočných ľudí, ktorí prinášajú hodnoty a vytvárajú zmysluplné a láskavé vzťahy, čo Biblia označuje pojmom „Božie kráľovstvo“. Milí členovia akademickej obce PU, prajem vám, aby vaše slová mali moc odzrkadľujúcu Božie dobro, aby sa slovo stávalo telom aj pri vašej službe pre spoločnosť, aby aj vaším pôsobením prichádzala zmena a nádej skrze formovanie mladej generácie, ktorá je budúcnosťou národa.

V Božom svetle prežité vianočné sviatky a celý nový rok 2022 vám z úprimného srdca praje

Peter MIHOČ
biskup Východného dištriktu ECAV na Slovensku

INŠTITÚT SLOVAKISTIKY A MEDIÁLNYCH ŠTÚDIÍ MÁ DVOCH NOVÝCH PROFESOROV

Na Slovensku pribudlo 30 nových profesorov, dvaja z nich sú z Prešovskej univerzity v Prešove (PU). Profesorka Martina Ivanová si prevzala menovací dekrét v odbore slovenský jazyk a literatúra a za profesora v odbore všeobecná jazykoveda bol vymenovaný Juraj Rusnák.

Prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová vymenovala 16. novembra nových vysokoškolských profesorov a profesorky. Vo svojom príhovore zdôraznila, že povolanie učiteľa a vysokoškolského pedagóga nie je iba zamestnaním, ale je aj verejnou službou. *„Ak chceme, aby sme z našej mladej vysokoškolskej generácie dostali to najlepšie, čo v nej je, vaše nároky na ňu musia byť primerane vysoké. Ako nositelia najvyššej akademickej hodnosti môžete ovplyvniť to, či diplomové práce budú spĺňať stanovené odborné kritériá a nestanú sa len ľahkou cestou k titulu,“* uviedla hlava štátu.

Z Prešovskej univerzity bola za vysokoškolskú profesorku vymenovaná profesorka Martina Ivanová pôsobiaca na Katedre slovenského jazyka a menovací dekrét si prevzal aj profesor Juraj Rusnák z Katedry komunikačných a mediálnych štúdií Inštitútu slovakistiky a mediálnych štúdií FF PU.

„Akademické vzdelávanie je vo svojej najhlbšej podstate naplnením antického ideálu ‚gnothi seauton' (poznaj sám seba). Tým sa nepopierajú očakávania, ktoré má od vysokoškolských absolventov a absolventiek spoločnosť a trh práce. Práve naopak. Najužitočnejšou reformou vysokoškolského vzdelávania bol a zostáva rozvoj kreatívneho a kritického spôsobu myslenia, flexibilného prístupu k riešeniu problémov v rámci odboru, odmietnutie netvorivého preberania cudzích myšlienok, zdokonaľovanie argumentačných zručností, schopnosť viesť dialóg v národnom aj nadnárodnom kontexte bez ignorovania názorových oponentov a konzekventný prístup k práci bez pohodlného prispôsobovania sa formálnym, kvantitatívne zúženým kritériám. V tomto ohľade môže každý začať reformovať sám seba. Vyučujúci aj študenti," povedala novovymenovaná profesorka Ivanová, ktorá je absolventkou FF PU v odbore slovenský jazyk a literatúra a anglický jazyk a literatúra. Ako vysokoškolská pedagogička zabezpečuje výučbu predmetov morfológia slovenského jazyka, syntax slovenského jazyka a korpusová a kognitívna lingvistika. V rokoch 2008 – 2010 pôsobila ako šéfredaktorka univerzitného časopisu Prešovskej univerzity NA PULZE. Vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa orientuje na oblasť slovenskej gramatiky, morfematiky, lexikografie, kognitívnej a korpusovej lingvistiky a výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka. Profesorka Ivanová je autorkou pätnástich monografických prác, v ktorých sa venuje otázkam modálnosti, valencie, morfematiky, kognitívnej gramatiky a syntaxe súčasnej slovenčiny. V rokoch 2016 – 2019 pôsobila na Varšavskej univerzite vo Varšave ako lektorka slovenského jazyka a kultúry. Aktuálne pôsobí aj ako vedecká redaktorka *Slovníka súčasného slovenského jazyka*.

„Byť súčasťou akademickej komunity je pre mňa celoživotným dobrodružstvom: dobrodružstvom vedeckého poznania, dobrodružstvom slobodného života s ľuďmi, ktorých si vážim, a dobrodružstvom radosti z poznania, že učitelia a študenti sú v tomto akademickom putovaní stále spolu," vyzdvihol profesor Juraj Rusnák, ktorý vedie prednášky a cvičenia na FF PU v odboroch mediálne štúdiá, slovenský jazyk a všeobecná jazykoveda. Hlavnými predmetmi jeho výskumného záujmu sú semiotika médií, tvorba a recepcia mediálnych textov v širšom sociokultúrnom kontexte a postavenie médií v súčasnej popkultúre. Profesor Rusnák je členom vedeckých a redakčných rád viacerých vedeckých časopisov: Cambridge Scholars Publishing: Journalism and Mass Communication (Veľká Británia), Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis: Studia Linguistica (Krakov), Jazyk a kultúra (Prešov), Otázky žurnalistiky (Bratislava), Analýza a výskum v marketingovej komunikácii (Nitra), Art Communication & Pop Culture (Nitra). Vedie grantové projekty zamerané na skúmanie znakovej povahy mediálnej produkcie s osobitným dôrazom na jej dotyk s populárnou kultúrou. Je taktiež autorom, resp. spoluautorom viacerých vedeckých a odborných monografií a vysokoškolských učebníc zameraných na problematiku komunikácie a médií. Publikoval viac než sto vedeckých štúdií doma i v zahraničí (Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Rusko, Veľká Británia). Popri akademickej práci dlhodobo spolupracuje s tlačovými i elektronickými médiami (RTVS – Slovenský rozhlas, SME, Prešovské noviny, Rádio Flash, Rádio Prešov, Sky Rádio).

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: TASR, archív profesora

OTVORENIE INFORMAČNÉHO CENTRA EUROPE DIRECT NA PU

Prešovská univerzita v Prešove (PU) sa stala novým sídlom Informačného centra Europe Direct Prešov, ktoré patrí do celoeurópskej siete pod jednotným názvom Europe Direct. Na Slovensku je ich celkovo 12, v Európskej únii vyše 420.

Sieť Informačných centier Europe Direct je jedným z hlavných nástrojov Európskej komisie na poskytovanie služieb a informácií týkajúcich sa Európskej únie obyvateľom regiónov a na zabezpečenie spätnej väzby od občanov pre jednotlivé inštitúcie Európskej únie. *„Európska komisia vyhlásila v roku 2020 prostredníctvom svojho Zastúpenia v Slovenskej republike výzvu na predkladanie návrhov partnerov, ktorí budú prevádzkovať tieto centrá v období rokov 2021 – 2025. Jedným z úspešných žiadateľov bolo aj Informačné centrum Europe Direct Prešov, ktoré bude sídliť práve na Prešovskej univerzite, z čoho mám radosť,“* uviedol manažér informačného centra v Prešove Matúš Žac, ktorý zároveň pôsobí na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty PU. Ako dodal, hlavným poslaním centra obsluhujúceho primárne obyvateľov Prešovského kraja je zvyšovanie povedomia, informačnej interaktivity a vedomostí týkajúcich sa všetkých oblastí činností Európskej únie a jej inštitúcií, ktoré majú vplyv na každodenný život obyvateľov regiónu i Slovenskej republiky. *„Okrem iného je cieľom našej činnosti aj aktívne zapájanie občanov - a pevne verím, že i študentov Prešovskej univerzity - do formovania európskych politík a diskusií o nich,“* dodal Žac.

Centrum sa slávnostne otvorilo 18. novembra za prítomnosti predstaviteľov Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, Kancelárie Európskeho parlamentu na Slovensku, Prešovskej univerzity i verejnosti. *„Myšlienka otvorenia informačného centra v priestoroch univerzity sa nám od začiatku veľmi páčila. Žijeme v období nedôvery k autoritám a inštitúciám aj v dôsledku nedostatku informácií, ktoré sú neraz skreslené či modifikované, a preto sa teším, že relevantné inštitúcie - Európska komisia a Prešovská univerzita - sa spojili a dohodli sa na zriadení informačného centra práve na našej univerzite. Študenti, resp. mladí ľudia sú kreatívni a v období formovania si svojich postojov, v čom vidím obrovský priestor pre spoluprácu centra s univerzitou,“* vyzdvihol vo svojom príhovore Peter Adamišin, prorektor pre stratégiu a marketing PU.

Ako uviedla Veronika Kalousová z komunikačného oddelenia Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, centrá Europe Direct sú očami, ušami a ústami Európskej únie v regióne. *„Európske centrá všade po Európe slúžia ako hlas EÚ, a preto sme radi, že môžeme aj touto cestou preukazovať našu spoluprácu. I týmto spôsobom by sme chceli odbúravať rôzne mýty o Európskej únii, napr. o tom, že Brusel je príliš ďaleko,“* dodal Jan Pátek z Kancelárie Európskeho parlamentu na Slovensku.

Bližšie informácie ohľadom činnosti Informačného centra Europe Direct Prešov sú dostupné na webovej stránke www.edpresov.sk.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

DO UNIVERZITNEJ VČELNICE PRIBUDOL DAR OD PREZIDENTKY

Včelnica, ktorá slúži na výučbu včelárstva na Prešovskej univerzite v Prešove (PU), má nový prírastok. Ide o tradičný slovinský úľ, ktorý dostala prezidentka SR Zuzana Čaputová ako dar od Veľvyslanectva Slovinskej republiky. Rozhodla sa ho venovať študentom PU.

Prešovská univerzita zaradila minulý akademický rok do vzdelávacieho programu v letnom semestri nový predmet včelárstvo. Cieľom výučby je naučiť poslucháčov základom včelárstva, oboznámiť ich s hlavnými problémami, ktoré sú spojené so súčasným chovom včiel, ale predovšetkým ich viesť k pozitívnemu prístupu k životnému prostrediu. Výberový predmet je určený pre študentov z rôznych vedných odborov a aktuálne ho navštevuje 17 študentov. Praktickú časť výučby absolvujú v univerzitnej včelnici, ktorej súčasťou je desať včelstiev s celkovým počtom okolo 300-tisíc včiel. Do univerzitnej včelnice aktuálne pribudol ďalší prírastok v podobe takmer dvojmetrového úľa pochádzajúceho zo Slovinska.

„Naša univerzita sa hlási k stratégii budovania tzv. zelenej univerzity. Zriadením univerzitnej včelnice sme chceli jednak prispieť k ozdraveniu ekosystému v meste Prešov, no tiež získať pre včelárstvo mladú generáciu. Pani prezidentke ďakujeme a pevne veríme, že si aj napriek svojej pracovnej vyťaženosti nájde čas navštíviť našu univerzitu a budeme jej môcť osobne ukázať túto našu zelenú iniciatívu,“ uviedol pri preberaní daru rektor univerzity Peter Kónya. Jeho slová následne doplnil veľvyslanec Slovinskej republiky v Bratislave Gregor Kozovinc, ktorý sa teší, že tradičný slovinský úľ bude mať pre študentov v rámci výučby včelárstva praktické využitie. *„Je dôležité, aby študenti nevnímali včelárstvo len ako produkciu medu, ale aby hlavne poznali jeho pravý význam a dôležitosť pre našu budúcnosť.“*

Otvorenú zelenú politiku presadzuje aj prezidentka SR a jej prezidentská kancelária, ktorým je blízka téma ochrany životného prostredia a riešenia klimatickej krízy. *„V rámci projektu Zelená kancelária 2030 realizujeme rôzne aktivity vrátane podpory návratu včiel do sídelných prostredí. Podporou včelárstva a vzdelávania o ňom chceme na Slovensku prispieť k ochrane a tvorbe životného prostredia a biodiverzity,“* ozrejmil Norbert Kurilla, poradca prezidentky SR pre životné prostredie, energetiku, zmenu klímy a podnikateľské prostredie. Podľa jeho slov prezidentská záhrada hostí tri včelie rodiny, ktoré produkujú originálny darček pre prezidentské návštevy: med ako sprievodný produkt tohto klimatického snaženia.

„Je pre nás veľkým potešením, že veľvyslanec Slovinskej republiky a prezidentská kancelária sa nám rozhodli darovať úľ práve zo Slovinska, kde sa zrodila myšlienka Svetového dňa včiel. Slovinský úľ bude včelnicu nielen skrášľovať, ale bude pre nás mementom, že včelárenie nemá byť iba o mede a zisku, ale predovšetkým o starostlivom prístupe k životnému prostrediu, v ktorom včely majú nezastupiteľné miesto,“ zdôraznil univerzitný včelmajster Stanislav Kowalski. Ako dodal, slovinský úľ je svojou skladbou netradičný: kým v univerzitnej včelnici sa nachádzajú úľové zostavy s prístupom pre včely zboku, slovinský úľ má tento prístup zozadu. *„Ssobne som s takým úľom ešte nepracoval, ale je to nová výzva ako pre mňa, tak aj pre študentov. Budú si tak môcť porovnať rôzne technológie včelárstva,“* ozrejmil Kowalski z občianskeho združenia Komunitná včelia záhrada, ktoré spolupracuje s Prešovskou univerzitou už niekoľko rokov.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

UNIVERZITA UDELILA ČESTNÝ TITUL APOŠTOLSKÉMU NUNCIOVI NA SLOVENSKU MONS. OTTONELLOVI

Do zoznamu významných osobností Prešovskej univerzity v Prešove (PU) nosiacich jej čestný titul doctor honoris causa sa oficiálne zaradil doktor teológie J. E. Mons. Giacomo Guido Ottonello, apoštolský nuncius na Slovensku.

Titul *doctor honoris causa* (Dr. h. c.) je ako čestný titul najvyšším ocenením udeľovaným akademickou inštitúciou poprednej osobnosti, ktorá svojim celoživotným dielom podstatne prispela k šíreniu myšlienok humanizmu, demokracie a porozumenia medzi národmi v oblasti vzdelávania, vedy, umenia alebo politiky, pričom svojim významom prekročila hranice štátu, v ktorom pôsobí, a zaslúžila sa aj o rozvoj vzdelania v Slovenskej republike. Na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady PU rozšírenom o Vedeckú radu Gréckokatolíckej teologickej fakulty (GTF), ktoré sa konalo v Divadle Jonáša Záborského dňa 19. októbra za prítomnosti plne zaočkovaných hostí, udelila PU čestný titul Dr. h. c. z vedného odboru teológia J. E. Mons. Giacomovi Guidovi Ottonellovi. *„Vážené slávnostné zhromaždenie, dnešný deň je akademickým sviatkom našej univerzity. V mene univerzity sa chcem poďakovať apoštolskému nunciovi Mons. Ottonellovi za prijatie nášho ocenenia, za jeho vklad do európskeho akademického, ako aj spoločenského života,“* uviedol vo svojom príhovore rektor PU Peter Kónya. Zároveň zdôraznil, že návštevy apoštolského nuncia a jeho úzka spolupráca s Mons. Jánom Babjakom, veľkým kancelárom GTF PU, mali priamy dosah na akademické, ako aj spoločenské a náboženské aktivity tejto fakulty a zvýšili jej medzinárodné renomé a prispeli k jej napredovaniu.
„Jeho Excelencia Giacomo Guido Ottonello je všestranne vzdelaná osobnosť s humanistickým presvedčením, so všeľudskými a kresťanský-

mi hodnotami a veľkým osobným svedectvom viery. Pri každej príležitosti prejavuje svoju dobrotu a žičlivosť, otvorenosť a srdečnosť, vysokú osobnú kultúru, nezištnosť, skromnosť a vnútorný pokoj," vyzdvihol v laudácii dekan GTF Peter Šturák, ktorý poznamenal, že udelenie čestného titulu apoštolskému nunciovi je nielen ocenením jeho spoločenského prínosu, ale dáva nám možnosť vidieť ho aj v širších súvislostiach reflexie hlbšieho prieniku medzi náboženstvom a vedou. Vo svojom príhovore taktiež pripomenul, že apoštolský nuncius Ottonello sa vo veľkej miere organizačne podieľal na návšteve pápeža Františka na Slovensku.

„Je to česť, za ktorú nebudem môcť nikdy dostatočne prejaviť svoju vďačnosť. Táto udalosť mi bude po celý zvyšok môjho života, či už bude dlhý alebo krátky, pripomínať láskavosť, priateľstvo, srdce i kultúru slovenského ľudu, zvlášť toho z Východu," prihovoril sa slávnostnému zhromaždeniu Mons. Ottonello. Vo svojej prednáške zároveň apeloval na to, že je potrebné „vrátiť škole – chápanej v širšom zmysle slova – jej základné poslanie, aby bola miestom hľadania pravdy". *„Aby sa univerzita nezriekla samej seba a nepodľahla prázdnu vytvorenému čisto technickou racionalitou a iracionalizmom v zásadných otázkach, je stále naliehavejšie, aby sa obrodila, znova objavila samú seba a nanovo sa zrodila vo vzťahu k pravde, ktorý je pre ňu podstatný. Láska k ‚unum', ktorá bola pri zrode univerzity, je totiž spojená s jej schopnosťou prijímať výzvy od súčasnej spoločnosti. Toho si bol vedomý už Romano Guardini, keď povedal: ‚Ak má univerzita zmysel pre kultúru, znamená to, že je miestom, kde sa hľadá pravda, pravda vo svojej čistote, nie pre iné ciele, ale pre ňu samú. Z toho dôvodu, že je to pravda',*" zaznelo z úst apoštolského nuncia.

Giacomo Guido Ottonello udržiava od začiatku svojho pôsobenia ako apoštolského nuncia na Slovensku mnohostranné vzťahy predovšetkým v oblasti budovania dialógu so svetskými autoritami, či už v oblasti ochrany ľudských práv, rešpektovania dôstojnosti ľudskej osoby, slobody náboženského vyznania a svedomia, obrany života alebo stability rodiny. Počas svojho dlhoročného diplomatického pôsobenia ako zástupcu Svätej Stolice aktívne participoval na mnohých medzinárodných vedeckých, politických a spoločenských rokovaniach, na ktorých sa zasadzoval za budovanie kultúry života a konštruovanie európskej identity v duchu kresťanských a univerzálnych hodnôt.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

Apoštolský nuncius J.E. Mons. Giacomo Guido Ottonello sa narodil 29. augusta 1946 v Masone, Janov (Taliansko). Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1971 pre diecézu Acqui Terme, Alessandria (Taliansko). V roku 1979 získal licenciát z kanonického práva a v roku 1980 získal doktorát z katolíckej teológie. V roku 1980 získal titul magister zo špecializácie medzinárodné a diplomatické právo na Pápežskej cirkevnej akadémii v Ríme. Po ukončení štúdia na Pápežskej cirkevnej akadémii vykonával službu na apoštolských nunciatúrach vo viacerých krajinách. Dňa 1. apríla 2017 ho pápež František vymenoval za apoštolského nuncia na Slovensku. Je členom Kráľovského združenia rytierov kláštora Yuste (Španielsko); Kráľovského združenia rytierov svätého Fernanda (Španielsko) a rovnako aj akademických inštitúcií - Talianskej archeologickej akadémie a Konštantínovskej akadémie (Taliansko). Je taktiež nositeľom viacerých čestných doktorátov: udelili mu ich Columbus University v Paname (2005), Iberoamerická rada na počesť kvality vzdelávania (2008) a Katolícka univerzita v Cuenca (2009).

JUBILEJNÝ 55. ROČNÍK AKADEMICKÉHO PREŠOVA

Súťaž umeleckej tvorivosti vysokoškolákov Slovenska, známy ako Akademický Prešov, napísal svoju 55. kapitolu. Festival, ktorý už tradične hostil študentské, poloprofesionálne a profesionálne slovenské a zahraničné divadlá, vyvrcholil 30. septembra na Hlavnej ulici v Prešove pouličným divadlom Parada – Happening v intenciách karnevalového sprievodu.

V poradí 55. ročník Akademického Prešova sa mal pôvodne uskutočniť v apríli 2021, no z dôvodu presunu dvoch dní z predošlého ročníka, ktoré sa neodohrali pre náhle sa šíriacu druhú vlnu pandémie, ho organizátori presunuli na termín 27. – 30. 9. 2021. Jubilejný ročník sa konal v režime OTP za dodržiavania prísnych hygienických opatrení.

Hosťami tohtoročného festivalu Akademický Prešov boli podobne ako v predošlých ročníkoch profesionálne, poloprofesionálne a amatérske divadelné súbory, spisovatelia, herci, prekladatelia a predstavitelia viacerých umenovedných disciplín. Okrem študentských divadiel súťažili jeho účastníci aj kategóriách ako vlastná literárna tvorba, umelecký preklad či mediálne filmové umenie. *„Na tohtoročnom Akademickom Prešove sa okrem domácich vysokoškolákov predstavili aj študenti z Bratislavy, Ružomberka, Košíc a Prešova, ktorí sa zapájajú do viacerých inšpiratívnych divadelných workshopov. Na festivale bola pozoruhodná i účasť súborov združujúcich mladších amatérskych interpretov, ktorí sa v tomto roku zúčastnili napríklad pouličného divadla renomovaného hosťujúceho súboru KTO z Krakova, ktorý sa v centre mesta odprezentoval v posledný deň festivalu“,* uviedol dramaturg festivalu Miron Pukan. Organizátori sa i v tomto roku usilovali aktivizovať divadelné umenie na stredných školách, ktoré tak môžu pripraviť na umeleckú dráhu budúce osobnosti nielen slovenskej kultúry – hercov, scenáristov, dramaturgov či divadelných režisérov, ktorých formovaniu už vyše polstoročie napomáha aj toto podujatie.

V rámci programu festivalu sa predstavili napríklad Divadlo Actor Košice, ktoré uviedlo vo svojej úprave známe dramatické dielo s prvkami absurdity *Stroskotanci niekde na mori* poľského tvorcu Sławomira Mrożka. Nechýbali ani Divadlo Konja Košice s Głowackého modernistickou hrou *Antigona v New Yorku*, Crocus Civitas Košice s hudobnou rozprávkou *Kačky Rapotačky*, Divadelné štúdio RosArt Ružomberok s postmodernistickým textom *Solitarita* poprednej súčasnej dramatičky Gianini Cárbunariu a mnohí iní. *„Z hostí je treba spomenúť tiež Divadlo Colectivo Priekopník Veverička Levice, Divadlo Kontra Spišská Nová Ves, ako aj zahraničné divadlá - brnenské divadlo Husa na Provázku s klauniádno-kabaretnou inscenáciou Takt a moskovské Divadlo Liki i Ľubvi, ktoré si svojou hrou pripomenulo slávneho ruského herca, básnika, pesničkára a skladateľa Vladimíra Vysockého,“* priblížil dlhoročný riaditeľ festivalu Karol Horák.

Jedným z vrcholov tohtoročného festivalu bol krakovský súbor európskeho formátu KTO, ktorý uzavrel festival pochôdzkovým divadlom *Parada – Happening na Hlavnej alebo prešovské teatrum mundi* s klaunskými, cirkusovými a varietnými číslami a rozličným svetelným a zvukovým ozvláštnením v intenciách karnevalového sprievodu. *„Bohatosťou tematických, druhových a žánrových foriem prezentovaných inscenácií festival reaguje aj na pohnuté (ne)časy spojené s neutíchajúcou pandémiou,“* dodáva riaditeľ festivalu.

Jedným zo špecifík 55. ročníka Akademického Prešova bolo aj to, že sa organizátori v rámci sekcie Vzdelávanie divadlom pokúsili presunúť časť divadelného programu aj do Košíc, kde v prvý deň festivalu mohli jeho účastníci vidieť inšpiratívne baletné predstavenie tematizujúce tabuizovanú tému – dramatický príbeh Milady Horákovej spojený s politickými procesmi 50. rokov na Slovensku.

Jednotlivé podujatia v rámci AP sa uskutočnili v priestoroch experimentálnej scény Divadla Jonáša Záborského, v malej a veľkej sále Divadla Alexandra Duchnoviča, v Katolíckom kruhu, kaviarni Libresso a Čukoláde.

****

Vyhlasovateľom Súťaže amatérskej umeleckej tvorivosti vysokoškolákov Slovenska – Akademický Prešov je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Rektorát Prešovskej univerzity v Prešove, mesto Prešov, Fond na podporu umenia a Občianske združenie Akademický Prešov.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Slávka KMEČOVÁ

VEĽVYSLANKYŇA USA NA SLOVENSKU NAVŠTÍVILA PREŠOVSKÚ UNIVERZITU

Dňa 23. septembra 2021 sme na pôde Prešovskej univerzity v Prešove (PU) privítali Jej Excelenciu Bridget A. Brink, veľvyslankyňu USA na Slovensku, ktorú sprevádzali Isaac Hansen-Joseph (Economic Officer), Petra Augustínová (Economic Specialist) a Kristína Kohútová (Public Affairs Specialist). Vzácnych hostí privítala prorektorka pre zahraničie a vonkajšie vzťahy doc. RNDr. Kvetoslava Matlovičová, PhD. a vedúci Výskumného centra aplikovaného výskumu a inovácií (UNIPOLAB) prof. RNDr. Marián Reiffers, DrSc.

Hlavným cieľom návštevy bolo prediskutovať možnosti rozšírenia vzájomnej spolupráce v rámci projektu Veľvyslanectva USA v Bratislave *Mapa slovensko-americkej spolupráce*, do ktorého sa PU zapojila vo februári 2021.
Cieľom tohto projektu je zvyšovanie povedomia o existujúcich slovensko - amerických partnerstvách, poskytovanie praktických informácií, rozširovanie existujúcej a podporovanie vzniku novej spolupráce v širokom spektre oblastí, zdieľanie vedomostí či odborných znalostí a stimulácia pokroku a vývoja inovácií v rozličných oblastiach. Projekt aktuálne mapuje existujúce dlhodobé akademické a výskumné partnerstvá medzi slovenskými a americkými inštitúciami v oblasti výskumu, vydávania spoločných publikácií, mobility partnerov či výmeny know-how.

Pani veľvyslankyňa sa zaujímala o výskum v oblasti prírodných a spoločenských vied. Navštívila fyzikálne laboratórium, kde ju profesor Marián Reiffers oboznámil s aktuálne prebiehajúcim výskumom, ktorý využíva plne automatizované experimentálne zariadenie Dynacool umožňujúce dosiahnutie nízkych teplôt až do 2 kelvinov (-265 °C) a magnetické polia s magnetickou indukciou až do 9 tesla.
Ďalej navštívila laboratórium ekofyziológie živočíchov a rastlín, ktoré je využívané na základný a aplikovaný výskum ekofyziologických procesov živočíchov a rastlín v súvislosti s pôsobením faktorov životného prostredia na organizmy. Laboratórium umožňuje celý komplex výskumných činností a ich aplikácie od determinácie a identifikácie prírodných látok s liečebným efektom pre extrakty a silice z liečivých rastlín až po vývoj nových fytoaditív pre potravinárstvo a veterinárnu prax. Na stretnutí sa zúčastnili doc. Ruslan Mariychuk, PhD., doc. Martin Hromada, PhD., RNDr. Daniela Gruľová, PhD. a RNDr. Radoslav Smoľák, PhD.
V špecializovanom laboratóriu pedofyziky a environmentálnej pedológie oboznámil pani veľvyslankyňu s aktuálnym výskumom v danej oblasti RNDr. Štefan Koco, PhD. z Katedry geografie a aplikovanej geoinformatiky. Súčasťou prezentácie boli aj najnovšie aktivity katedry v medzinárodnej crowdsourcingovej iniciatíve Open mapping, ktorú predstavil RNDr. Miloslav Michalko, PhD.
Intenzívna americko-slovenská spolupráca prebieha aj na Filozofickej fakulte PU. Mgr. Matúš

Adamkovič, PhD. informoval o aktivitách Inštitútu psychológie v rámci siete The Psychological Science Accelerator zameraných na akumuláciu spoľahlivých a zovšeobecniteľných dôkazov v psychologickej vede. Sieť aktuálne prepája 1 254 výskumníkov v 82 krajinách sveta. Mgr. Ing. Zuzana Poklembová, PhD. z Inštitútu edukológie a sociálnej práce objasnila detaily iniciatívy The Global Self-Care Initiative a spoluprácu s The Self-Care Lab na partnerskej University of Kentucky (USA).
Najnovší výskum v oblasti multikultúrnej edukácie, inkluzívneho a špeciálneho vzdelávania realizovaný v spolupráci s americkými partnermi predstavila Mgr. Jana Kožárová, PhD. z Katedry špeciálnej pedagogiky PU. Na záver stretnutia vystúpila vedúca Výskumného centra kognitívnej edukácie, prof. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD. Centrum realizuje výskum v oblasti dynamickej diagnostiky individuálnych edukačných potrieb žiakov a stimulácie kognitívnych a exekutívnych funkcií žiakov prostredníctvom doménovo-špecifických intervenčných programov. Jeho medzinárodné aktivity zahŕňajú aj vzdelávanie odborníkov pre oblasť edukačnej terapie a implementáciu kognitívnej edukácie do školskej praxe. Aktuálne spolupracuje na riešení projektov s Touro College, New York (USA), National Institute of Education (Singapur) a David Yellin College (Izrael).

doc. RNDr. Kvetoslava MATLOVIČOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

ŠTÁTNY TAJOMNÍK PRE ŠPORT NA NÁVŠTEVE FAKULTY ŠPORTU

Prešovská univerzita v Prešove (PU) privítala na svojej pôde dňa 2. septembra Ivana Husára, štátneho tajomníka pre šport Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktorý sa stretol s dekanom Fakulty športu PU Pavlom Ružbarským.

Štátny tajomník Ivan Husár prišiel na svoju prvú oficiálnu návštevu Fakulty športu PU. Na úvod stretnutia ho dekan Fakulty športu informoval o rozvojových, výskumných a vzdelávacích aktivitách v oblasti športu, ktoré sa realizujú na Prešovskej univerzite. Následne sa za sprievodu dekana prešiel po areáli univerzity a prezrel si zrekonštruovaný Viacúčelový športový areál PU, ako aj Diagnostické centrum Fakulty športu.
„Kedysi som tu pravidelne realizoval tréningové kempy a pamätám si staré atletické ihrisko, čo je však už minulosťou. Počul som, že športový areál prešiel výraznou obnovou, preto som si ho chcel prísť pozrieť aj osobne. S pánom dekanom sme zároveň diskutovali o celoslovenskom testovaní pohybových predpokladov žiakov prvých a tretích ročníkov základných škôl, lebo máme snahu zjednotiť jednotlivé motorické testy s olympijským odznakom všestrannosti,“ priblížil štátny tajomník Iván Husár. Ako dodal, zaujímal sa taktiež o tému rozvojových projektov fakulty, na ktoré by podľa jeho slov mohlo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR eventuálne v dohľadnom období finančne prispieť.
„Chcel by som aj touto cestou zdôrazniť, že si veľmi vážim, že pán štátny tajomník pre šport prišiel na našu fakultu. Osobne tak mohol získať aktuálny prehľad o našej športovej infraštruktúre a možnostiach v oblasti výskumu a vzdelávania v šport, na základe čoho sme hľadali ďalšie možnosti spolupráce v prospech športu na Slovensku,“ ozrejmil dekan Pavel Ružbarský. Návšteva štátneho tajomníka sa niesla v priateľskej, konštruktívnej a otvorenej atmosfére, pričom sa zúčastnené strany dohodli na potrebe ďalších osobných stretnutí.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

UNIVERZITA OTVORILA NOVÝ AKADEMICKÝ ROK SLÁVNOSTÝM PODUJATÍM

Prešovská univerzita v Prešove (PU) oficiálne otvorila dňa 21. septembra v poradí 25. akademický rok. Vzhľadom na epidemickú situáciu sa slávnostné zhromaždenie konalo v Divadle Jonáša Záborského len za prítomnosti zaočkovaných osôb.

Otvorenie akademického roka sa na PU už tradične spája so slávnostným podujatím, ktorého sa zúčastňujú zamestnanci a študenti univerzity, ale i desiatky hostí z mimouniverzitného prostredia. Obdobne ako minulý rok, aj tohtoročnú slávnosť sprevádzali prísne protiepidemické opatrenia.

Bilancovanie a nové výzvy

„Predchádzajúci akademický rok si zaslúži prívlastok „ťažký". Priniesol nám nielen dištančné prednášky a semináre či online zasadnutia, ale mnohým z nás viac alebo menej ťažký priebeh ochorenia COVID-19. Štyria z našich kolegov, žiaľ, ochoreniu podľahli, čo pre univerzitu znamená nenahraditeľnú stratu," bilancoval vo svojom príhovore rektor univerzity Peter Kónya. Zároveň dodal, že pandémia má na akademický život v istom slova zmysle aj pozitívny vplyv, a to v podobe prehĺbenia znalostí a zručností študentov a pedagógov v oblasti IKT či príspevku k výraznej modernizácii a posilneniu informačnej a technickej infraštruktúry univerzity i jej fakúlt. Rektor následne zdôraznil, že koronakríza nezabránila ani v ďalšom napredovaní a rozvoji univerzity. *„Podarilo sa nám ukončiť rekonštrukciu dvoch študentských domovov na Ul. 17. novembra, realizovať parkovú úpravu námestia v tomto kampuse a za budovou rektorátu vytvoriť didaktický park, vďaka čomu sa stala univerzita najzelenšou časťou nášho mesta. Zároveň sme začali s rekonštrukciou vnútorných priestorov Študentského domova na Námestí mládeže a nadstavbou Fakulty zdravotníckych odborov,"* pripomenul rektor. V nasledujúcom období sa podľa jeho slov plánuje obnova ďalších priestorov v budove VŠA, začiatok zatepľovania a rekonštrukcie exteriéru tzv. starého internátu a rozšírenie priestorov Fakulty manažmentu. Za veľký úspech univerzity, a to napriek mimoriadnym súčasným okolnostiam, rektor považuje aj zastavenie poklesu počtu študentov, ktorý sme sledovali v posledných troch rokoch. *„V tomto akademickom roku bolo našim fakultám doručených o štyristo prihlášok viac*

než pred rokom a počet zapísaných študentov už na všetkých formách štúdia dosahuje minuloročné hodnoty, ktoré ešte iste nie sú definitívne,“ vyzdvihol rektor Kónya.

Nový akademický rok, nové opatrenia

Výučba v zimnom semestri začala v prezenčnej forme štúdia v tzv. režime OTP, teda pre plne očkovaných, otestovaných a ochorenie prekonavších študentov. V režime OTP sa otvorili aj študentské domovy univerzity, pričom návštevy v internátoch sú stále zakázané. Podobne ako v minulom roku sú v objektoch univerzity vyčlenené priestory pre osoby s príznakmi akútneho ochorenia a vydané inštrukcie pre prípad výskytu infikovaných študentov alebo zamestnancov.

Udelenie Ceny rektora a inaugurácia dekanov

Neodmysliteľnou súčasťou otvorenia akademického roka je aj udeľovanie Ceny rektora, ktorá bola odovzdaná 28 tvorivým zamestnancom univerzity za významný prínos v jednotlivých vedných odboroch, 7 pracovníkom za vedecký výstup zamestnancov do 40 rokov a jednému vedecko-výskumnému pracovníkovi za inováciu a vedecký objav. Cenou rektora bolo ocenených aj 18 študentov univerzity za úspešnú reprezentáciu PU. Ocenených bolo aj 5 katedrových webstránok. Tohtoročné slávnostné zhromaždenie zvolané pri príležitosti otvorenia 25. akademického roka bolo špecifické aj v tom, že bolo spojené s inauguráciou novozvolených dekanov Fakulty manažmentu Róberta Štefka a Fakulty športu Pavla Ružbarského.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

ZOZNAM OCENENÝCH

Cena rektora za rok 2020 za významný prínos vo vede:

ZA FILOZOFICKÚ FAKULTU:

prof. Mgr. Vladislavovi Suvákovi, PhD.
prof. PhDr. Jozefovi Sipkovi, PhD.
doc. PhDr. Darine Antoňákovej CSc.
doc. Mgr. Anne Petríkovej, PhD.
Mgr. Martinovi Blahovi, PhD.
Mgr. Nikolete Mertovej, PhD.
prof. PhDr. Ľubomírovi Guzimu, PhD.
prof. PhDr. Beáte Balogovej, PhD., MBA
Ing. Petrovi Gallovi, PhD.

ZA GRÉCKOKATOLÍCKU TEOLOGICKÚ FAKULTU:

prof. ThDr. Marekovi Petrovi, PhD.
doc. ThDr. Štefanovi Paločkovi, PhD.
ThLic. Martinovi Tkáčovi, PhD.
doc. ThDr. Petrovi Tirpákovi, PhD.
prof. Mgr. Kamilovi Kardisovi, PhD.

ZA FAKULTU HUMANITNÝCH A PRÍRODNÝCH VIED:

doc. Ruslanovi Mariychukovi, CSc.
RNDr. Alexandrovi Csanádymu, PhD.
prof. RNDr. Mariánovi Reiffersovi, DrSc.
Ing. Ivanovi Čurlíkovi, PhD.
doc. RNDr. Sergejovi Ilkovičovi, PhD.

ZA FAKULTU MANAŽMENTU:

prof. Ing. Róbertovi Štefkovi, Ph.D.
prof. Ing. Danici Fazekašovej, CSc.

ZA PEDAGOGICKÚ FAKULTU:

doc. RNDr. Renáte Bernátovej, PhD.

ZA PRAVOSLÁVNU BOHOSLOVECKÚ FAKULTU:

prof. ThDr. Alexandrovi Capovi, CSc.
doc. PhDr. Bohuslavovi Kuzyšinovi, PhD.

ZA FAKULTU ŠPORTU:

Mgr. Petrovi Bakalárovi, PhD.

ZA FAKULTU ZDRAVOTNÍCKYCH ODBOROV:

PhDr. Terézii Fertaľovej, PhD.
PhDr. Ivete Ondriovej, PhD.

ZA REKTORÁT PU:

Mgr. Veronike Čabinovej, PhD.

Cena rektora za rok 2020 za vedecký výstup zamestnancom do 40 rokov:

ZA FAKULTU HUMANITNÝCH A PRÍRODNÝCH VIED:

RNDr. Romane Smolkovej, PhD.
RNDr. Vladimírovi Solárovi, PhD.

ZA FAKULTU MANAŽMENTU:

doc. Mgr. Richardovi Fedorkovi, PhD.
Ing. Jurajovi Fazekašovi, PhD.

ZA PRAVOSLÁVNU BOHOSLOVECKÚ FAKULTU:

ThDr. Pavlovi Kochanovi, PhD.

ZA FAKULTU ŠPORTU:

Mgr. Lenke Tlučákovej, PhD.

ZA FAKULTU ZDRAVOTNÍCKYCH ODBOROV:

PhDr. Lucii Demjanovič Kendrovej, PhD.

Cena rektora za rok 2020 za inováciu a vedecký objav:

ZA FAKULTU HUMANITNÝCH A PRÍRODNÝCH VIED:

doc. Ing. Jozefovi Fejérovi, PhD.

Cena rektora za rok 2020 za najlepšiu katedrovú webstránku:

ZA GRÉCKOKATOLÍCKU TEOLOGICKÚ FAKULTU:

doc. PhDr. Jaroslavovi Coraničovi, PhD.

ZA FAKULTU MANAŽMENTU:

Ing. Anne Šenkovej, PhD.

ZA PRAVOSLÁVNU BOHOSLOVECKÚ FAKULTU:

ThDr. Pavlovi Kochanovi, PhD.

ZA FAKULTU ŠPORTU:

Mgr. Petrovi Kačúrovi, PhD.

ZA FAKULTU ZDRAVOTNÍCKYCH ODBOROV:

PhDr. Zuzane Novotnej, PhD.

Cena rektora za 2020 za úspešnú reprezentáciu študentov PU:

FILOZOFICKÁ FAKULTA:

Ivana Murdziková

GRÉCKOKATOLÍCKA TEOLOGICKÁ FAKULTA:

Mgr. Dominika Liptáková

FAKULTA HUMANITNÝCH A PRÍRODNÝCH VIED:

Bc. Nicolette Barbasová
Bc. Vanesa Fedorková
Bc. Artem Fedunovych
Bc. Mária Hlinková
Bc. Daniel Kamenský
Bc. Miloš Marinko
Bc. Jakub Parimucha
Bc. Valeriia Pasichnyk
Bc. Diana Sochová

FAKULTA MANAŽMENTU:

Mgr. Marta Lukáčová

PEDAGOGICKÁ FAKULTA:

Bc. Stanislava Dotková
PaedDr. Ľuboš Lukáč
Mgr. Ivana Trellová, PhD.

PRAVOSLÁVNA BOHOSLOVECKÁ FAKULTA:

Štefan Pružinský

FAKULTA ŠPORTU:

Adrián Baran

FAKULTA ZDRAVOTNÍCKYCH ODBOROV:

Mgr. Lucia Čierniková

ŠTUDENTI FAKULTY ZDRAVOTNÍCKYCH ODBOROV BUDÚ SIMULOVAŤ CT VYŠETRENIE PACIENTOV

Študenti odboru rádiologická technika Katedry medicínsko-technických odborov Fakulty zdravotníckych odborov (FZO) Prešovskej univerzity v Prešove (PU) sa budú ako prví na Slovensku učiť vyšetrovať pacientov na simulátore CT prístroja s virtuálnou realitou. Ten vytvára podmienky podobné realite a zároveň eliminuje nežiadúce účinky ionizujúceho žiarenia CT prístrojov. Prototyp školiaceho programu na prípravu budúcich rádiologických technikov dostala fakulta do užívania od spoločnosti Siemens Healthineers Slovensko.

Odovzdanie CT simulátora je prvým krokom realizácie memoranda o vzájomnej spolupráci medzi FZO a spoločnosťou Siemens Healthineers Slovensko, ktoré je zamerané na rozvoj virtualizácie rádiologických prístrojov. Je taktiež prejavom inovatívneho prístupu k vzdelávaniu budúcich zdravotníckych pracovníkov – rádiologických technikov, čo prinesie zvýšenie kvality v starostlivosti o pacienta v klinickej praxi.

„Virtuálna realita (VR) a zmiešaná realita (AR) sú dva simulačné modely, ktoré momentálne posúvajú medicínske vzdelávanie. Sme veľmi radi, že možnosti týchto nástrojov môžeme testovať najmä vďaka spoločnosti Siemens Healthineers Slovensko, ktorá je lídrom na poli zobrazovacej rádiologickej techniky. V začiatkoch našej spolupráce vznikol prototyp prístroja magnetickej rezonancie s virtuálnou realitou. Pokračovaním spolupráce sa vytvorila aj nová príležitosť pre našich študentov - budúcich rádiologických technikov v podobe práce s unikátnym simulátorom CT prístroja. Vieme ním simulovať vyšetrovanie pacientov podobné reálnej praxi v nemocniciach,“ uviedol RNDr. Marek Chmelík, PhD. z Katedry medicínsko-technických odborov FZO, ktorý je zároveň aj spoluautor myšlienky VR simulátora. Ako dodal, čiastkové výsledky spolupráce už boli odprezentované na medzinárodnej konferencii pre medicínsku výučbu AMEE (2019) vo Viedni a na Slovenskom rádiologickom kongrese (2021) v Trnave.

Spoločnosť Siemens Healthineers Slovensko vytvára softvér pre najmodernejšie medicínske technológie, ktoré využívajú poskytovatelia zdravotnej starostlivosti na celom svete. Vývoj simulátorov určených pre budúcich medicínskych špecialistov nie je výnimkou. *„Sme radi, že naše dlhoročné skúsenosti v oblasti inovácií a vývoja medicínskej techniky môžeme posúvať budúcim generáciám špecialistov a prispievať tak k precíznej medicíne. Schopnosť ovládať najmodernejší softvér a technológie otvára úplne nové dimenzie v oblasti diagnostického zobrazovania. Prináša pozitíva nielen pre pacientov, ale najmä pre medicínsky a odborný zdravotnícky personál. Študenti vďaka našej spolupráci s Prešovskou univerzitou získajú potrebnú*

prax a zručnosti a naše nemocnice kvalitných odborníkov,“ zdôraznil Ing. Ľuboslav Jochman zo Siemens Healthineers Slovensko.

Prototyp školiaceho programu na obsluhu CT skenerov s využitím virtuálnej reality umožní budúcim rádiologickým technikom pracovať v bezpečnom prostredí priamo na fakulte. *„VR prostredie bolo naprogramované v rámci platformy Unity Technologies. Virtuálne prostredie MR aj CT prístroja pokrýva dve miestnosti. Prvá miestnosť s konzolou prístroja a druhá s funkčným VR modelom MR a CT prístroja majú funkčný stôl, ovládacie prvky a laser. V prípade CT je navyše VR aplikácia pripojená k reálnemu softvéru, ktorý sa nachádza v nemocniciach. Vďaka tomu má študent možnosť vyskúšať si rôzne typy vyšetrení tak, ako keby sa nachádzal pri skutočnom prístroji. Môže polohovať virtuálneho pacienta a pracovať s ovládačmi prístrojov,“* priblížil Ing. Ján Cabadaj, jeden z autorov virtuálnej reality CT simulátora zo spoločnosti Siemens Healthineers Slovensko.

Slávnostné odovzdanie simulátora unikátneho aj v medzinárodnom meradle sa uskutočnilo symbolicky 8. novembra počas Medzinárodného dňa rádiológie (IDOR), ktorý sa každoročne oslavuje na celom svete na počesť objavu RTG lúčov profesorom Röntgenom v roku 1895.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

FAKULTA ZDRAVOTNÍCKYCH ODBOROV SPOLUPRACUJE SO SIEŤOU POLIKLINÍK PROCARE A NEMOCNÍC SVET ZDRAVIA

Fakulta zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove (PU) a spoločnosti ProCare, a. s. a Svet zdravia, a. s. sa rozhodli potvrdiť doterajšiu vzájomnú spoluprácu, ktorú 6. septembra spečatili podpisom memoranda.

Memorandum o vzájomnej spolupráci podpísali dekanka Fakulty zdravotníckych odborov (FZO) PU Štefánia Andraščíková a predseda predstavenstva spoločnosti Svet zdravia, a. s. Radoslav Čuha. Spolupráca je zameraná predovšetkým na vzdelávaciu, výskumnú a konzultačnú činnosť v oblasti rozvoja odborných znalostí študentov, zdravotníckych pracovníkov a pedagógov fakulty a zdravotníckych zariadení.

„So spoločnosťou Svet zdravia, a. s. intenzívne spolupracujeme už niekoľko rokov. Podpísanie memoranda preto vnímam ako potvrdenie a zároveň rozšírenie doterajšej dobrej spolupráce, ktorá bude - pevne verím - prospešná pre obe strany aj naďalej,“ uviedla pri podpise memoranda dekanka Štefánia Andraščíková. Prínosom spolupráce je podľa jej slov rozšírenie profesionálneho aj osobného pohľadu študenta na systém a organizáciu práce v rôznych zdravotníckych zariadeniach, prenos skúseností a vedomostí z iných zdravotníckych pracovísk, rozvoj interpersonálnych vzťahov a prístup k študentom na iných pracoviskách. Nedoceniteľným aspektom spolupráce je i vyhľadávanie a stabilizácia kvalitných personálnych zdrojov pre zdravotnícke zariadenia a taktiež motivácia študentov a pedagógov k osobnostnému a profesionálnemu rozvoju v komparácii a v spolupráci s externým prostredím.

Zmluvné strany sa tiež dohodli na spolupráci v oblasti zabezpečenia odborných praxí (klinické cvičenia, súvislá prax, letná prax počas príslušného akademického roka) a semestrálnych stáží pre študentov v nemocniciach, ktoré Svet zdravia prevádzkuje, za účelom nadobudnutia informácií a praktických skúseností. *„Nemenej dôležitá je aj participácia na vzdelávaní a výučbe formou prednášok a odborných seminárov zo strany odborníkov z praxe z našej spoločnosti, ako aj spolupráca pri realizácii prieskumov, výskumov či vedecko-výskumných projektov,“* priblížil predseda predstavenstva spoločnosti Radoslav Čuha.

Vzájomná kooperácia bude pozostávať aj z participácie na záverečných prácach, mentoringu odborníkov spoločnosti Svet zdravia a. s. pri rozvoji tzv. mäkkých zručností, ale i otvorenia vzdelávacej platformy Elearning a edukačných materiálov pre zamestnancov zdravotníckych zariadení Svetu zdravia. Prieniky budú obe strany hľadať taktiež pri úsilí o zmenu kompetencií sestier, v oblasti poradenstva v klinickej praxi a pri tvorbe, aktualizácii či rozširovaní študijných programov a špecializačného a certifikačného štúdia v súlade s požiadavkami praxe.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

PREŠOVSKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ NA PÔDE FAKULTY MANAŽMENTU PROSTREDNÍCTVOM ONLINE PREDNÁŠKY

Prepojenie teoretických vedomostí a praktických skúseností je dôležitým aspektom vzdelávania dnešných mladých ľudí. Prostredníctvom online prednášky priblížila problematiku manažmentu cestovného ruchu v Prešovskom kraji Mgr. Tünde Dzurov Vargová, PhD., úspešná absolventka doktorandského štúdia na Katedre turizmu a hotelového manažmentu Fakulty manažmentu PU, ktorá dnes pôsobí na Úrade Prešovského samosprávneho kraja ako manažérka pre podporu cestovného ruchu.

Prednáška pani doktorky Dzurov Vargovej sa uskutočnila online formou dňa 27. októbra 2021 a bola určená prioritne študentom druhého ročníka bakalárskeho študijného programu turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo v rámci predmetu organizácia a chod turizmu, ale prístupná bola aj ďalším záujemcom - či už z radov študentov alebo pedagógov. Pani doktorka Dzurov Vargová ukončila vysokoškolské štúdium druhého stupňa na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre v odbore kulturológia – riadenie kultúry a turizmu, v rámci ktorého získala komplexný prehľad o problematike cestovného ruchu a kultúry na Slovensku i v zahraničí. Nadobudnuté vedomosti uplatnila v praxi na pozícii referentky cestovného ruchu na Úrade Košického samosprávneho kraja, kde sa venovala rozvoju cestovného ruchu v rámci tohto regiónu. Pôsobenie na úrade jej napomohlo k získaniu odborných skúseností v oblasti cestovného ruchu. Na tomto pracovisku participovala na tvorbe a vyhodnocovaní strategických a koncepčných materiálov podporujúcich rozvoj cestovného ruchu na krajskej a aj na medzinárodnej úrovni, na tvorbe cezhraničných projektov a na spolupráci so zahraničnými partnerskými regiónmi pri propagácii cestovného ruchu. Ako už bolo spomenuté, neskôr sa presunula na Úrad PSK.

Úvod prednášky bol venovaný legislatívnemu postaveniu samosprávnych krajov a ich kompetenciám v cestovnom ruchu. V rámci prednášky boli odprezentované významné projekty PSK, akými sú napríklad Svätomariánska púť Svetlo z východu, EuroVello 11 a ďalšie prebiehajúce aktivity, iniciatívy a kampane Krajskej organizácie cestovného ruchu Severovýchod Slovenska. V rámci popisu projektu Poloniny Trail vysvetlila doktorka Dzurov Vargová prítomným študentom procesy tvorby cyklotrás a rozvoja domáceho cestovného ruchu ako dôležitých súčastí rozvoja regiónu v okolí Národného parku Poloniny. Viacúčelová turistická trasa Poloniny Trail, ktorá sa bude napájať na sieť existujúcich cykloturistických trás vedúcich po miestnych komunikáciách, vychádza z rekonštrukcie a vybudovania mäkkej a tvrdej infraštruktúry ako východiskových podmienok zlepšenia dostupnosti medzi obcami a tiež skvalitnenia súčasnej turistickej a cyklistickej infraštruktúry. Projekt bude púťať pozornosť aj Príbehmi od Vihorlatu a Polonín. V rámci svojej prednášky ďalej predstavila činnosť oddelenia regionálneho rozvoja, prebiehajúce a plánované aktivity v oblasti cykloturistiky a cyklodopravy a v neposlednom rade ozrejmila aj postavenie samosprávnych krajov pri tvorbe zákona č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu.

Študenti mali možnosť vypočuť si priamo od zainteresovanej osoby to, ako sa realizujú aktivity na podporu cestovného ruchu v praxi a v teréne. Veľmi dôležitou súčasťou praktickej stránky cestovného ruchu je rokovanie s kompetentnými inštitúciami a osobami a diskusia o aktuálnych témach a problémoch, pretože takáto interakcia je neoddeliteľnou súčasťou práce s ľuďmi. Sme veľmi radi, že sa nám túto prednášku - hoci len v online prostredí - podarilo zrealizovať, pretože naša Katedra turizmu a hotelového manažmentu kladie veľký dôraz na prepojenie teórie s praxou. Prednáška bola súčasťou cyklu online prednášok odborníkov z praxe na FM PU v Prešove.

PaedDr. Milena ŠVEDOVÁ, PhD., MBA.
FM PU
Foto: Mgr. Tünde DZUROV VARGOVÁ, PhD.

KEĎ K NÁM KOSTI PREHOVORIA

Katedra biológie Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) Prešovskej univerzity v Prešove (PU) sa zapojila do exhumácie a expertíznych analýz kostrových pozostatkov z archeologických nálezísk na území východného Slovenska.

Raz sa nás niekto opýtal: „Kto je to vlastne ten antropológ?“ Najjednoduchším vysvetlím by bolo, že je cestovateľom v čase, ale veľmi špecifickým spôsobom: spolu s ním a jeho prácou ožíva minulosť a život ľudí z rôznych historických a prehistorických období. Antropológia sleduje ľudskú históriu a spôsob života jednotlivých národov spolu s ich kultúrou a jazykmi, ale zameriava sa aj na súčasné moderné populácie, pričom hodnotí variabilitu a adaptabilitu ľudského tela na rôzne podmienky prírodného prostredia. Na základe analýz kostrových pozostatkov dokáže antropológia popísať, ako konkrétni jednotlivci žili a akého veku sa dožili, odhaľuje ochorenia, ktorými pravdepodobne trpeli, a prehlbuje vedomosti aj o všetkých zvykoch a rituáloch sprevádzajúcich život človeka v danom období. Antropológ dokáže identifikovať jednotlivcov, stanoviť ich biologický profil, rekonštruovať podobu tváre, odhaliť patologické anomálie a variety, tafonomické a traumatické zmeny a tiež odhaliť možnú príčinu smrti. Katedra biológie FHPV PU sa už dlhší čas podieľa na exhumácii a spracovaní kostrových pozostatkov z rôznych archeologických nálezísk. Medzi tieto lokality patrí Vyšná Myšľa – Koscelek, paulínsky kláštor v Slavci – Gombasek či reformovaný kostol v Silickej Brezovej. Výskum prebieha v spolupráci s archeológmi PhDr. Ladislavom Olexom z Archeologického ústavu SAV a Arpádom Baloghom z Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach. Prvotná expertíza kostrových pozostatkov sa realizuje hneď na mieste nálezu, ďalšie analýzy potom už v Laboratóriu fyzickej antropológie, ktoré je súčasťou Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka. Skúmanie a identifikácia jednotlivcov sa opiera o komplexné vedecké poznatky, ale predovšetkým sa zakladá na posúdení anatomických tvarov jednotlivých častí kostrového nálezu. Kosti sú ako knihy, prečítate z nich obrovské množstvo informácií. Takéto vzrušujúce a napínavé čítanie vás však môže pohltiť natoľko, že sa môže pretiahnuť na celé hodiny až dni. Pozývame vás skúsiť si to osobne a prísť sa pozrieť do našich priestorov. Kosti k vám prehovoria, ale nemajte strach - v našom laboratóriu nestraší.

RNDr. Soňa TÖKÖLYOVÁ
RNDr. Jana GAĽOVÁ, PhD.
doc. RNDr. Eva PETREJČÍKOVÁ, PhD.
FHPV PU
Foto: Arpád BALOGH

SPOLUPRÁCA DOBRÁ PRE SRDCE

Aj napriek nepriaznivej situácii v súvislosti s pandémiou COVID-19 výskumníci Katedry biológie Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) Prešovskej univerzity v Prešove (PU) napredujú vo svojich výskumných aktivitách a v spolupráci s odborníkmi z klinickej praxe sa snažia dospieť k zaujímavým výsledkom v oblasti arytmií.

Srdce je obdivuhodný orgán vyznačujúci sa unikátnymi vlastnosťami. Tlkot srdca bezpochyby znamená život. Ak je však srdcový rytmus nepravidelný, môže vzniknúť chorobný stav - arytmia. Jeden typ arytmie, fibrilácia predsiení, je považovaný za kardiovaskulárnu pandémiu 21. storočia. Fibrilácia predsiení je sprevádzaná chaotickou a nepravidelnou činnosťou srdca, ktorá môže vyvolať vznik krvných zrazenín. Pacient je tak vystavený vyššiemu riziku vzniku cievnej mozgovej príhody. O závažnosti fibrilácie predsiení vypovedajú alarmujúce čísla, ktoré sa týkajú netýkajú len rizikových jedincov. Zákernosť tohto ochorenia spočíva v tom, že nie u každého pacienta sa objavia jeho príznaky a nevyhýba ani mladej generácii. Z uvedeného hľadiska je problematika fibrilácie predsiení vysoko aktuálna a je potrebné jej venovať dostatočnú pozornosť nielen v odborných kruhoch, ale aj zvýšiť povedomie o nej medzi laikmi. V súčasnosti už máme o tomto ochorení k dispozícii veľké množstvo informácií. Mnohé jeho paradoxy však ostávajú záhadou. I napriek tomu, že liečba fibrilácie predsiení má už takmer storočnú históriu, schopnosť udržať si pri nej normálny srdcový rytmus je len dočasná. O príčinách zlyhania terapie sú minimálne informácie. Práve táto problematika zaujala výskumníkov Katedry biológie FHPV v spolupráci s odborníkmi z Kardiocentra FNsP J. A. Reimana v Prešove, ktorí aktuálne realizujú vedecko – výskumné aktivity podporené z nezávislého výskumného grantu poskytnutého spoločnosťou Pfizer. Grant udelený Katedre biológie FHPV je zameraný na štúdium vplyvu genetického pozadia na úspešnosť liečby fibrilácie predsiení v špecifickej skupine pacientov. Skúsenosti a aktivity z dlhoročných aktivít zamestnancov Katedry biológie FHPV, ktoré sú okrem iného orientované aj na štúdium a výskum antropologickej, biochemickej, molekulárno-genetickej a zdravotnej situácie v majoritnej a minoritnej populácii východného Slovenska, sa pri realizácii projektových aktivít bezpochyby zúročia. Vzájomná kooperácia otvára možnosť nielen interdisciplinárnej spolupráce, ale aj odborného rastu spoluriešiteľov, a teda zvýšenia kvality výskumných tímov. Multidisciplinárny prístup vrátane molekulárno-genetického testovania v kardiológii nie je štandardným postupom, preto veríme, že je projekt perspektívny a prinesie originálne iniciálne dáta o pacientoch z východného Slovenska s potenciálom využitia v lekárskej praxi pri personalizácii liečby a pri ďalších výskumných aktivitách pracoviska. Touto cestou sa chceme poďakovať za možnosť realizovať tento zaujímavý projekt a za ochotu a spoluprácu odborníkov z Kardiocentra FNsP J. A. Reimana v Prešove.

RNDr. Michaela ZIGOVÁ, PhD.
FHPV PU

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCI NA VONKAJŠEJ HRANICI EÚ

Inštitút politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove hostil koncom septembra online konferenciu venovanú cezhraničnej spolupráci s Ukrajinou, ale aj s ďalšími stredo- a východoeurópskymi krajinami.

Inštitút politológie FF PU zavŕšil svoj výskumný projekt VEGA 1/0177/19 medzinárodnou konferenciou s názvom *Challenges and perspectives of cross-border cooperation in the context of the implementation of the EU-Ukraine Association Agreement.* Cieľom konferencie, ktorá sa uskutočnila online 27. septembra 2021, bolo prediskutovať zistenia aktuálneho medzinárodného výskumu zameraného na identifikovanie príležitostí a prekážok cezhraničnej spolupráce na hranici EÚ s Ukrajinou vyplývajúcich z implementácie politík EÚ a z jej vzťahov s Ukrajinou vrátane dopadov implementácie Asociačnej dohody, ako aj vládnych politík a vzťahov medzi Poľskom, Slovenskom, Maďarskom, Rumunskom a Ukrajinou. Predmetom záujmu boli tiež kapacity regionálnych a miestnych aktérov cezhraničnej spolupráce a ich schopnosť využiť existujúce a očakávané príležitosti, ako aj vplyv cezhraničnej spolupráce na rozvoj pohraničných regiónov a miestnych societ.

Rokovanie prebehlo v dvoch sekciách. Prvá z nich bola zameraná na dopady Asociačnej dohody EÚ s Ukrajinou na cezhraničnú spoluprácu na Schengenskej hranici a moderoval ju prof. PhDr. Alexander Duleba, CSc. Rokovanie sekcie svojim vystúpením otvoril profesor James Scott z Karelian Institute University of Eastern Finland, priekopník v oblasti výskumu hraníc a významná osobnosť európskej školy border studies (hraničné štúdiá). Okrem neho v sekcii so svojimi príspevkami vystúpili docent Hynek Böhm z Technickej univerzity v Liberci (Česká republika), doktorky Alevtyna Sanchenko a Anastasiia Tokunova z Inštitútu ekonomických a právnych štúdií V. Mamutova na Ukrajinskej národnej akadémii vied v Kyjeve a profesorka Myroslava Lendel z Katedry politológie a verejnej správy Užhorodskej národnej univerzity.
Druhá sekcia bola venovaná vplyvu cezhraničnej spolupráce na rozvoj pohraničných regiónov a miestnych societ a moderoval ju Ing. Martin Lačný, PhD. Vzácnym hosťom v tejto sekcii bol generálny sekretár Stredoeurópskej služby pre cezhraničné iniciatívy v Budapešti (CESCI) Gyula Ocskay. Vystúpili v nej i ďalší zahraniční hostia: doktorka Bianca Mitrică z Inštitútu humánnej geografie a regionálneho rozvoja Rumunskej akadémie vied v Bukurešti, profesor Jerzy Bański z Inštitútu geografie a priestorovej organizácie Poľskej akadémie vied a docent Wojciech Gizicki z Inštitútu politológie Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline.
Výstupy z konferencie boli publikované v recenzovanom vedeckom zborníku s názvom *The EU-Ukraine Association Agreement and Its Impacts on Cross-Border Cooperation* a vo vedeckom časopise Annales Scientia Politica, ktorý už desiaty rok publikuje Inštitút politológie FF PU.

Ing. Martin LAČNÝ, PhD.
FF PU
Foto: archív autora

ROZVOJ SPOLUPRÁCE A PODPORA PRIATEĽSTVA KRAJÍN V4 A UKRAJINY

Takmer všetky zahraničné pracovné stretnutia a konferencie sa celý minulý rok presunuli do online prostredia, čo výrazne poznačilo aktívnu medzinárodnú spoluprácu medzi inštitúciami a vedcami a ich spoločné vedecké aktivity. Keďže zamestnanci Katedry ekológie FHPV Prešovskej univerzity v Prešove dlhodobo participujú na mnohých medzinárodných projektoch a spolupracujú s významnými zahraničnými vedcami a inštitúciami, uvoľnenie opatrení a možnosť pracovných ciest prinieslo viacero možností rozvoja spoluprác. Jednou z nich sú aj spoločné aktivity s krajinami V4 a Ukrajinou v rámci projektu, ktorého hlavným koordinátorom je profesorka Olena Mitryasova z Čiernomorskej univerzity Petra Mogilu, ktorú navštívili aj zamestnanci Katedry ekológie FHPV.

Medzinárodný vyšehradský fond (International Visegrad Fund) je organizácia, ktorá inštitucionalizovanou formou podporuje vzájomnú spoluprácu krajín V4 (Česká republika, Slovenská republika, Poľsko a Maďarsko). Katedra ekológie FHPV PU je partnerskou inštitúciou projektu Vyšehradského fondu s názvom *Visegrad and Ukraine Dialogues on Climate Change and Sustainable Development*. Okrem nášho pracoviska na tomto projekte participujú za Ukrajinu Čiernomorská univerzita Petra Mogilu v Mykolajive, za Slovensko Univerzita Komenského v Bratislave, za Poľsko Rzeszówská technologická univerzita, za Českú republiku Univerzita Palackého v Olomouci a za Maďarsko Univerzita Óbuda v Budapešti. Projekt sa zaoberá otázkami trvalo udržateľného rozvoja životného prostredia a globálnymi problémami klimatických zmien. Hlavnou myšlienkou tejto spolupráce je vytvorenie výkonného centra, ktoré bude zahŕňať partnerské univerzity z V4 a Ukrajiny. Centrum sa stane ideologickým environmentálnym centrom pre rozvoj a výmenu vedomostí a skúseností medzi všetkými cieľovými skupinami. Cieľom projektu je spojiť skúsenosti a nájsť spôsoby spolupráce s akademickými a sociálnymi inštitúciami. Jedným z výstupov projektu bola organizácia medzinárodného fóra s názvom *Climate Change and Sustainable Development: New Challenges of the Century* na Čiernomorskej univerzite Petra Mogilu v Mykolajive, ktorá je zároveň koordinátorom celého projektu. Medzinárodné fórum prebiehalo v hybridnej forme s pripojením či osobnou prítomnosťou vyše 150 účastníkov vrátane učiteľov našej fakulty. Cieľom tejto aktivity bolo prepojenie vedeckých poznatkov z akademických a verejných inštitúcií v problematike trvalo udržateľného rozvoja. Výstupom tohto stretnutia je spoločná monografia. Svoje vedecké výsledky na tejto konferencii v septembri 2021 aktívne prezentovali aj zamestnanci katedry ekológie doc. Ruslan Mariychuk, CSc. a Ing. Lenka Bobuľská, PhD. Okrem prednáškových častí účastníci konferencie absolvovali aj prehliadku o histórii a kultúre mesta Mykolajiv a taktiež sa zúčastnili celodennej exkurzie v národnom parku Buzkiy Gard. Ďalšími krokmi vzájomnej spolupráce budú realizácia jarnej školy v marci 2022 v Mykolajive, vydanie vysokoškolskej učebnice a študijné pobyty v Rzeszówe. Veríme, že aj napriek pandemickej situácii sa všetky cesty a aktivity zrealizujú podľa plánu a spolupráca medzi všetkými zapojenými inštitúciami sa bude naďalej aktívne rozvíjať.

Ing. Lenka BOBUĽSKÁ, PhD.
FHPV PU

KONFERENCIA AKO LAUDATIO PROFESORKE ZUZANE STANISLAVOVEJ

Pri príležitosti okrúhleho životného jubilea významnej literárnej teoretičky, historičky a vysokoškolskej pedagogičky prof. PhDr. Zuzany Stanislavovej, CSc. sa v dňoch 16. a 17. septembra 2021 konala medzinárodná vedecká konferencia s názvom ÉTHOS A POÉSIS V UMELECKEJ TVORBE PRE DETI A MLÁDEŽ. Cieľom tohto očakávaného vedeckého stretnutia bola prezentácia aktuálnych tém a výsledkov výskumov z oblasti tvorby pre deti a mládež, ktorej sa pani profesorka dlhoročne venuje.

Zameranie príspevkov bolo nesmierne rozmanité, o čom svedčí aj ich počet. Vo štvrtok sa účastníci mohli tešiť na 24 príspevkov, ktoré boli tematicky rozdelené do piatich blokov so zameraním na detského čitateľa a silu príbehov, svet optikou dieťaťa, tematizáciu aktuálnych etických problémov v tvorbe pre deti a mládež, tematizáciu identity a inakosti v literatúre pre deti a mládež a tiež na hodnoty kultúrnej a spoločenskej pamäte v tvorbe pre deti a mládež. V závere každého bloku dostali účastníci priestor na diskusiu a príležitosť reagovať na počuté. Diskusie boli nesmierne plodné a zapájali sa do nich prakticky všetci účastníci vedeckej konferencie. Záver štvrtkového dňa vyplnil kultúrny program a spoločenský večer (v režime OTP), na ktorom sa účastníci mohli ďalej deliť o tie svoje skúsenosti a zážitky z konferencie, na ktoré v rámci diskusných okien v programe neostal čas.

V nasledujúci deň konferencie bolo pre účastníkov pripravených ďalších 14 príspevkov rozdelených do troch blokov so zameraním na texty v sieti, mediálnu tvorbu pre deti a mládež a na literárne umenie v školskej edukácii a v rodinnej výchove. Na konferencii sa teda sumárne predstavilo 38 prezentujúcich nielen zo Slovenska, ale aj z Českej republiky. Pre aktuálnu pandemickú situáciu prebiehala konferencia v komornejšej, no o to inšpirujúcejšej atmosfére, a vďaka dobrému technickému zabezpečeniu sa účastníci mohli pripojiť a aktívne či pasívne sledovať konferenciu aj online.

Prvý konferenčný deň otvorili príspevky prvého bloku s názvom *Detský čitateľ a sila príbehov*, ktoré sa zamerali na filozofiu v literatúre pre deti a mládež a na osobnosť detského prijímateľa. V druhom bloku *Svet optikou dieťaťa* sa predstavili príspevky, ktoré boli zamerané na rôzne podoby tvorby pre deti a na rozmanitosť autorských spôsobov približovania nášho sveta najmenším čitateľom. Začiatok štvrtkového popoludnia sa niesol v duchu kontroverzných tém, ako napríklad samovražda, rasová diskriminácia či téma koronavírusu v literatúre pre deti a mládež. V bloku *Tematizácia aktuálnych etických problémov v tvorbe pre deti a mládež* príspevky potvrdili, že na prvý pohľad ťažké témy sú deťom bližšie, ako si myslíme. Vo štvrtom bloku *Tematizácia identity a inakosti v tvorbe pre deti a mládež* autori príspevkov upozornili na neustále sa zvyšujúcu pozornosť témam inakosti v literatúre. V poslednom bloku *Hodnoty kultúrnej a spoločenskej pamäte v tvorbe pre deti a mládež* sa objavili príspevky, ktoré boli zamerané na literatúru nesúcu v sebe odkaz doby a kultúry, a to nielen v samotnom texte, ale aj v jeho umeleckých ilustráciách. Záverečná diskusia otvorila množstvo ďalších otázok a poukázala na to, že konferenčné príspevky priniesli zaujímavé podnety a témy, o ktorých je nutné ďalej hovoriť.

V piatok 17. septembra sa pokračujúca konferencia rozčlenila do troch tematických blokov. Úvodnému bloku s názvom *Texty v sieti* dominovali príspevky skúmajúce intertextuálne a intermediálne špecifiká vybraných textov určených detskému recipientovi. V druhom bloku účastníci prezentovali rôznorodé pohľady na mediálnu tvorbu pre deti a mládež s akcentom na jej súčasnú podobu. Okrem otázok smerujúcich ku komerčnej, etickej a kvalitatívnej stránke mediálnej tvorby pre deti bol načrtnutý aj moderný obraz dieťaťa, ktoré sa zhosťuje roly používateľa médií. Posledný blok bol venovaný fenoménom literatúry a umenia v kontexte školskej edukácie a rodinnej výchovy. Obsah príspevkov bol zameraný na možnosti kultivácie hodnotových aspektov osobnosti detského recipienta, a to najmä v etickej a estetickej rovine. V závere konferencie sa účastníci zapojili do rozsiahlejšej rozpravy a prebehla aj reflexia uplynulých dní. Ich stmeľujúcou osobnosťou bola nepochybne jubilujúca pani profesorka Stanislavová, ktorá sa ako pozorná poslucháčka i aktívna diskutérka zapojila do každého konferenčného príspevku. Vzhľadom na epidemickú situáciu, pre ktorú sa viacerí účastníci pripojili online formou, konferencia prebehla v komornejšom duchu. Ani tieto špecifické podmienky však neboli na ujmu inšpiratívnej atmosféry, ktorú na pôde Pedagogickej fakulty vytvorili všetci účastníci konferencie tým, že podnetným spôsobom predstavili mnohé pohľady a rôznorodé aspekty a podoby étosu a poésis umeleckej tvorby pre deti a mládež.

V mene organizátorov konferencie, ako aj všetkých prezentujúcich pani profesorke ešte raz zo srdca blahoželáme a do ďalších rokov jej ešte želáme mnoho zdravia, pohody a veľa tvorivých síl!

Mgr. Iveta ČUCHTOVÁ
Mgr. Lenka JARUŠINSKÁ
Mgr. Nikoleta LIPTÁKOVÁ
doktorandky PF PU
Foto: RNDr. František FRANKO, PhD.
CCKV PU

ODBORNÉ SKÚŠKY SÚDNYCH PREKLADATEĽOV A TLMOČNÍKOV

V dňoch 07. – 10. 09. 2021 sa na Tlmočníckom ústave Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (TÚ FF PU) konali odborné skúšky súdnych, resp. úradných prekladateľov a tlmočníkov.

TÚ FF PU plní v súlade s § 25 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov funkciu rezortného a metodického centra Ministerstva spravodlivosti SR (MS SR) v oblasti prekladateľskej a tlmočníckej činnosti a predovšetkým pri organizačnom zabezpečení kurzov odborného minima a odborných skúšok. Každé odborné skúšky prekladateľov a tlmočníkov sa konajú na jednom zo štyroch tlmočníckych ústavov v SR (TÚ FF PU, TÚ FiF UK, TÚ FF UKF, TÚ FF UPJŠ) na základe oficiálneho poverenia odboru znaleckej, tlmočníckej a prekladateľskej činnosti sekcie dohľadu MS SR.

Všetky odborné skúšky sú v živote tlmočníckeho ústavu udalosťou. Súvisí to predovšetkým s pestrosťou palety cudzích jazykov (prekladateľských a tlmočníckych odborov), z ktorých sa prekladateľské a tlmočnícke skúšky majú uskutočniť a pre ktoré je potrebné zabezpečiť odborné skúšobné komisie. To býva pre každý tlmočnícky ústav ozajstnou organizačnou výzvou. Inak to nebolo ani v prípade tohtoročných prešovských odborných skúšok. Dôvodom bol jednak počet a rôznorodosť cudzích jazykov, ale aj nevyhnutnosť dodržania platných protipandemických opatrení; stabilným špecifikom skúšok je priamy dohľad zástupcov MS SR ako zriaďovateľa jednotlivých tlmočníckych ústavov.

Septembrové odborné skúšky prekladateľov a tlmočníkov TÚ FF PU organizačne zabezpečil v nasledujúcich 13 odboroch (jazykoch): slovenský jazyk – anglický jazyk, albánsky jazyk, francúzsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, perzský jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, ruský jazyk, srbský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk, ukrajinský jazyk. Podobne ako odborné skúšky v decembri 2018, ktoré TÚ FF PU ako prvý slovenský tlmočnícky ústav úspešne zorganizoval v súlade s novou vykonávacou vyhláškou MS SR č. 228/2018 Z. z. (účinnou od 01.08.2018) a schválil nimi prvého oficiálneho prekladateľa slovenskej národnosti v odbore slovenský jazyk – vietnamský jazyk, aj tohtoročné skúšky naznačovali, že by TÚ FF PU mohol zaznamenať slovenské prvenstvo v podobe zaradenia historicky prvého prekladateľa na doposiaľ prázdny zoznam prekladateľov (i zoznam tlmočníkov) pre odbor slovenský jazyk – rómsky jazyk. Žiaľ, jediný uchádzač o zápis v danom odbore na odbornej skúške nevyhovel. Dôležitá a potešujúca je však skutočnosť, že sa odbornú skúšku z rómskeho jazyka podarilo organizačne zabezpečiť, pričom skúšajúcimi boli skúsení odborníci (prekladatelia) z praxe. Do budúcnosti to vytvára sľubný predpoklad pre zvýšenie jazykovej kompetencie orgánov štátnej správy v úradnom styku s rómskou komunitou v jej materinskom jazyku. Za zmienku stojí fakt, že sa podarilo zabezpečiť ďalšieho (len druhého aktívneho) tlmočníka pre žiadaný perzský jazyk s predpokladaným miestom výkonu činnosti na západe SR, kde tento jazyk doposiaľ nemal svoje oficiálne tlmočnícke zastúpenie definované zákonom č. 382/2004 Z. z.
Celkovo sa skúšok zúčastnilo 62 uchádzačov z celého Slovenska a dvaja uchádzači pricestovali zo zahraničia (jeden z Poľska a jedna uchádzačka zo Španielska). Hodnotiacim kritériám skúšok vyhovelo 27 účastníkov skúšok z nasledujúcich 8 jazykov: anglický jazyk, francúzsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, perzský jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, ukrajinský jazyk. Úspešní absolventi skúšok budú po slávnostnom zložení sľubu do rúk ministerky spravodlivosti SR alebo ňou splnomocneného zástupcu zapísaní do zoznamu prekladateľov a/alebo zoznamu tlmočníkov MS SR a stanú sa oficiálnymi prekladateľmi a tlmočníkmi MS SR. Budú poskytovať súčinnosť štátnym orgánom SR v ich komunikácii s účastníkmi rôznych konaní, ktorí neovládajú slovenčinu, ako aj s príslušnými orgánmi zahraničných štátov, príp. orgánov EÚ. TÚ FF PU tak opäť prispel k navýšeniu prekladateľských a tlmočníckych kapacít štátnych orgánov SR a tým v podstate aj k zvýšeniu efektivity medzinárodnej spolupráce SR s orgánmi zahraničných štátov, napr. pri výkone spravodlivosti.

Na základe pozitívnej spätnej väzby od Mgr. Jána Jurana povereného zastupovaním riaditeľa odboru znaleckej, tlmočníckej a prekladateľskej činnosti sekcie dohľadu MS SR môžeme konštatovať, že úspešnou organizáciou odborných skúšok z 13 jazykov (z počiatočného

počtu 19 jazykov pre pôvodne prihlásených 121 uchádzačov) TÚ FF PU opäť preukázal, že je tradične spoľahlivým východoslovenským partnerom MS SR, čím potvrdil opodstatnenosť svojej existencie spočívajúcu v plnení zákonom stanovených úloh. Tento úspech je však tímový. Slová vďaky preto TÚ FF PU adresuje pracovníkom vyššie uvedeného odboru MS SR: JUDr. Anne Maňkovej za ústretovosť, príjemnú komunikáciu, odborné rady a konzultácie počas celého obdobia organizačných príprav odborných skúšok (i počas samotných skúšok) a Mgr. Sylvii Hvizdošovej a Mgr. Ľubošovi Lukovinymu, PhD. za ich profesionálnu a príjemnú spoluprácu počas odborných skúšok. Úprimné poďakovanie patrí nepochybne predsedom a členom skúšobných komisií, jednoducho všetkým, ktorí svojou profesionalitou prispeli k realizácii tohto odborného podujatia. Osobitné poďakovanie a uznanie patrí administratívno-hospodárskej pracovníčke TÚ FF PU, pani Janke Dobrovičovej, za jej príkladné pracovné nasadenie, organizačné skúsenosti a komunikačné schopnosti nielen počas trojmesačného maratónu príprav i samotných štvordňových septembrových skúšok, ale aj v priebehu celého jej pôsobenia na TÚ FF PU. Jej osobný vklad a obetavosť sú neprehliadnuteľným pilierom doterajšej organizačnej zdatnosti TÚ FF PU.

Mgr. Marek CHOVANEC, PhD.
FF PU

LABORATÓRIUM NEUROMARKETINGU NA FAKULTE MANAŽMENTU

Fakulta manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove zriaďuje moderné laboratórium s vybavením pre kvalitné vzdelávanie a podporu výskumu a potrieb podnikateľských subjektov v oblasti skúmania spotrebiteľského správania.

Na základe dlhodobej snahy Fakulty manažmentu PU a zvlášť intenzívneho úsilia dekana prof. Ing. Dr. Róberta Štefka, Ph.D. o zvyšovanie kvality vzdelávania, o maximálnu adaptáciu absolventov na potreby trhu práce, o ich uplatniteľnosť v praxi a o zvyšovanie vedecko-výskumnej aktivity fakulty zriaďuje FM moderné Laboratórium neuromarketingu. Analýza potrieb trhu práce prebehla nielen medzi zástupcami Expertnej a podnikateľskej rady FM PU, ale aj medzi zmluvnými strediskami študentskej praxe, praktickej prípravy a transferu výskumu. Fakulta tak obohatí svoju ponuku a poskytne priestor pre vzdelávanie svojich študentov s prepojením na požiadavky podnikov. Vybavenie laboratória vychádza z požiadaviek kladených na neuromarketingový výskum, ktorý je zameraný na:

- sledovanie pohybu očí prostredníctvom distančného Eye Trackeru (ET),
- meranie kožno-galvanického odporu (GSR),
- analýzu mimiky tváre/povrchových emócií (FEA),
- sledovanie mozgovej aktivity (EEG),
- kompaktný softvér pre meranie a analýzu dát.

Laboratórium vzniklo v roku 2020 a neustále sa rozvíja pod záštitou dekana fakulty prof. Ing. Dr. Róberta Štefka, PhD., ktorý je zároveň vedúcim projektu VEGA 1/0807/19: *Výskum determinantov obchodného správania a účinkov marketingu v oblasti pôsobenia neuromarketingu a vzťahu k neurolingvistickému programovaniu.* Grant nadväzuje aj na výskumné výsledky získané už v predošlom úspešne ukončenom a podobne zameranom vedeckom grante riešenom na FM PU. Naďalej sa usilujeme o získanie projektov na podporu a rozvoj laboratória.

Mgr. Dávid MIŠKO, PhD.
FM PU

OKTÓBER – MESIAC POĽSKÝCH DNÍ NA UNIVERZITE I V MESTE

Cześć, Prešov! Tak znie slogan, pod ktorým sa už po šiestykrát uskutočnilo jedinečné podujatie popularizujúce poľskú kultúru a tradície.

Vďaka Inštitútu stredoeurópskych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, Poľskému inštitútu v Bratislave a mestu Prešov sa október stal kultúrne mimoriadne atraktívnym mesiacom. Poľské dni, séria výnimočných podujatí a stretnutí s poľskosťou, prebiehali od 6. do 28. októbra a vo svojom programe zahŕňali výstavy, koncerty, premietanie filmov, populárno-vedecké prednášky a workshopy. Za zrodom myšlienky tohto projektu stojí Inštitút stredoeurópskych štúdií FF PU, kde možno poľský jazyk aj študovať a oboznamovať sa s poľskou kultúrou.

Vysokoškoláci a stredoškoláci mali možnosť zapojiť sa do súťaže pod názvom *Poľsko mojimi očami*, ktorú koordinovala doc. Mgr. Marta Vojteková, PhD., riaditeľka Inštitútu stredoeurópskych štúdií. Úlohou účastníkov bolo čo najzaujímavejšou a najoriginálnejšou formou prezentovať svoje dojmy, spomienky a postrehy o Poľsku. Umelecké a literárne diela boli prekvapivé a zaujímavé, vzbudzujúce ďalšie úvahy.

V rámci podujatia na Inštitúte stredoeurópskych štúdií FF PU odzneli podnetné prednášky o poľskej literatúre a jazyku. Jednou z nich bola aj prednáška Ing. Vladimíra Benka, PhD., vedeckého pracovníka Slovenskej akadémie vied. Predmetom prednášky bola prezentácia poľského webového korpusu a nástrojov uľahčujúcich lingvistické bádanie.

Prof. PhDr. Peter Káša, CSc. z PU si pripravil prednášku o tvorbe Cypriana Kamila Norwida, vynikajúceho poľského básnika a dramatika, ale aj maliara, grafika a filozofa.

Norwid bol aj témou výstavy prezentovanej na pôde univerzity od 13. októbra do 15. novembra. Na vernisáži sa zúčastnilo vedenie Filozofickej fakulty PU, ako aj zástupcovia Poľského inštitútu v Bratislave a Inštitútu stredoeurópskych štúdií FF PU, ktorí sa podieľali na príprave mesiaca poľskej kultúry.

Osobitné poďakovanie za organizáciu predmetných podujatí patrí riaditeľke Poľského inštitútu v Bratislave Anne Opalińskej a jej zástupkyni Monike Olech, ako aj riaditeľke Inštitútu stredoeurópskych štúdií FF PU Marte Vojtekovej. Poľské dni sa konali pod záštitou dekanky FF PU prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA, ktorá vedenie Poľského inštitútu prijala na oficiálnej návšteve. Na stretnutí sa hovorilo o plánoch rozvoja Inštitútu stredoeurópskych štúdií, ako aj o široko chápanej poľsko-slovenskej spolupráci.

Rok 2021 je rokom Stanisława Lema, neprekonateľného spisovateľa sci-fi literatúry, o ktorom 11. októbra prednášal doc. Mgr. Marek Mitka, PhD., DiS.art. Lemove diela *Solaris, Bajki robotów* či *Cyberiada* získali množstvo fanúšikov po celom svete a aj v Prešove vzbudili záujem publika.

Za zmienku stojí aj prednáška Mgr. Antona Fogaša, PhD. o poľ-

sko-slovenskom pohraničí a jeho turistických hodnotách a doc. Vladislava Grešlíka, ArtD., ktorý demonštroval pohraničné stretávanie sa poľských a slovenských vplyvov v oblasti sakrálneho umenia - od maľby až po architektúru.
Z početných podujatí, ktoré sa v rámci Poľských dní uskutočnili, stojí za pozornosť iste aj inauguračný koncert v sále PKO Čierny orol zo 6. októbra, počas ktorého zazneli najznámejšie operné árie v podaní poľských umelcov Rafała Żurkowského a Elżbiety Cabały v sprievode Wiktora Szymajdu. Umelci sa dotkli srdc publika a doslova zdvihli zaplnenú miestnosť zo sedadiel. Medzi skladbami, ktoré zazneli z pódia v rôznych jazykoch, nechýbali ani tie poľské.

K výnimočným koncertom nepochybne patrí aj ten, ktorý sa konal 13. októbra v divadle VIOLA. Šlo o hudobné stretnutie venované Krzysztofovi Komedovi. Súčasťou spomienky na poľského skladateľa a klaviristu bol umelecký sprievod v podaní Antona Kónyu (klavír) a Martina Pada (spev). Predstavený bol aj fragment filmu režisérky Natasze Ziółkowskej-Kurczuk, ktorého témou je život a dielo svetoznámeho džezového tvorcu.

V nasledujúci deň sa v divadle VIOLA uskutočnil jedinečný klavírny koncert, na ktorom odzneli diela vynikajúcej poľskej klaviristky a skladateľky Marie Szymanowskej. Podujatie sa stretlo

s veľkou priazňou publika, čo nepochybne prispelo k vzbudeniu záujmu o Szymanowskú, prvú poľskú klaviristku medzinárodného významu.

Už tradične je súčasťou Poľských dní premietanie filmov. Film *Mój Nikifor* rozprávajúci príbeh poľského umelca bol odpremietaný v kaviarni Libresso 12. októbra. Diváci mali možnosť spoznať osudy predstaviteľa maliarskeho primitivizmu, ktorého tvorba je uznávaná aj za oceánom. Príbeh umelca spájaného s Krynicou Górskou divákov nepochybne dojal.

Nemožno vymenovať všetky podujatia, ktoré sa v októbri v rámci Poľských dní uskutočnili - a už vôbec nemožno sprostredkovať úžasnú atmosféru sprevádzajúcu všetky akcie. Zostáva nám teda iba skonštatovať, že atmosféra Poľských dní bola skvelá a netrpezlivo budeme čakať a tešiť sa na ich ďalší ročník.

Mgr. Paulina STAWARZ
FF PU
Z poľského jazyka preložili:
Bc. Dominika SEMANČÍKOVÁ
Bc. Jana KIŠEĽÁKOVÁ
študentky FF PU

KONFERENCIA O ZLOŽITÝCH SITUÁCIÁCH RODÍN

V stredu 27. októbra 2021 sa na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia s názvom Sprevádzanie, rozlišovanie a integrovanie zložitých situácií rodín v metropolitnej cirkvi sui iuris v intenciách Amoris laetitia v spolupráci s Inštitútom kánonického práva katolíckej univerzity v Lubline.

Konferenciu otvoril dekan fakulty Mons. prof. Peter Šturák, PhD., ktorý vo svojom príhovore povedal: „Dnešná medzinárodná konferencia sa koná v spoluorganizácii s našimi priateľmi z Poľska v rámci TvT pod názvom *Sprevádzanie, rozlišovanie a integrovanie zložitých situácií rodín v metropolitnej cirkvi sui iuris v intenciách Amoris laetitia.* Je nádhernou odpoveďou na občasnú výčitku teológii, že je pomimo spoločensko-náboženského diania a že nereflektuje aktuálne otázky doby, pretože predmetná exhortácia je toho pravým opakom."

V prvom bloku konferencie so svojimi príspevkami vystúpili: Dr. hab. Dr. h. c. Leszek Adamowicz, prof. KUL s témou *Amoris laetitia – niekoľko úvah cirkevného právnika*; doc. JUDr. ICDr. Juraj Jurica, PhD. s príspevkom *Milosrdenstvo, kontinuita a novosť pri riešení iregulárnych manželských situácií*; ICDr. Jurij Popovič, PhD. s témou *Manželstvo a rodina: Aktuálne výzvy a kánonicko-pastoračné perspektívy v metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku* a doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD. s témou príspevku *Duchovná pomoc a sprevádzanie rozvedených.*

V druhom bloku konferencie vystúpili: doc. ThDr. Štefan Paločko, PhD. s témou *Vieroučné princípy katolíckej pastoračnej praxe sprevádzania ľudí v zložitých životných situáciách*; Mgr. Lucia Palovičová s príspevkom *Jednota a nerozlučiteľnosť ako základné piliere v manželskom zväzku*; Ráchel Vašková s témou príspevku *Postupný a trvalý proces prípravy na kresťanské manželstvo vo svetle dokumentov Amoris laetitia a familiaris consortio* a na záver vystúpil Peter Michančo ako zástupca Bc. Slávky Kolesárovej zo spoločenstva Hnutie na pomoc rozvedeným kresťanom s príspevkom *Kresťanské spoločenstvo rozvedených – skúsenosti a výzvy*.

Všetci účastníci konferencie vo svojich reflexiách zdôrazňovali, že Cirkvi nie je ľahostajný osud veriacich, ktorí sa nachádzajú v iregulárnych situáciách, a podáva pomocnú ruku každému z nich. Taktiež bol predstavený postoj a odpovede Cirkvi na osobnú drámu veriacich, ktorí sa nachádzajú v takzvaných iregulárnych zväzkoch. Konferencia neobišla výzvy pre kňazov v pastorácii a ani to, aký prístup a postoj majú zaujať k týmto veriacim.

ICDr. Jurij POPOVIČ, PhD.
GTF PU
Foto: ThLic. Marek FATĽA

DUCHOVNÁ OBNOVA PEDAGÓGOV A ZAMESTNANCOV GTF PU

Začiatok akademického roka je na GTF PU už tradične spojený s duchovnou formáciou. Tento rok sa na jednom z najznámejších pútnických miest Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku realizoval jej program v novodobej a zároveň historicky starobylej dominante areálu – v drevenom Chráme Svätej rodiny, ktorý je postavený na skale.

Nový akademický rok je vždy časom, ktorý je plný očakávaní ako zo strany vedenia univerzity, pedagógov a zamestnancov, tak aj študentov jednotlivých fakúlt. Každá z nich je v niečom špecifická a originálna. Má síce svoje tradične „zaužívané chodníky" a formy svojho jestvovania, no vždy je otvorená novým výzvam, ktoré prinášajú inováciu a progresivitu. Jednou z takýchto fakúlt je aj Gréckokatolícka teologická fakulta, ktorá je najstaršou akademickou inštitúciou v meste Prešov. Už ako Teologická akadémia ponúkala od roku 1880 vzdelávanie nielen v intelektuálnej rovine, no zároveň v oblasti duchovnej formácie, čo trvalo až do roku 1950, kedy musela ukončiť svoju činnosť z dôvodu násilnej likvidácie Gréckokatolíckej cirkvi. Štúdium katolíckej teológie sa v Prešove obnovilo na Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulte až v roku 1990. V roku 2005 dochádza k zmene názvu fakulty na súčasný. Posledným výrazným pozdvihnutím fakulty bolo jej prijatie do zväzku cirkevných fakúlt patriacich pod Kongregáciu pre katolícku výchovu vo Vatikáne, čím nadobudla vyššiu medzinárodnú akreditáciu. Toto ocenenie vychádza zo špecifickosti fakulty, ktorá si dodnes zachováva svoj „duchovný šat" aj prostredníctvom aktivít, ktoré sa na nej realizujú. Jednou z nich je aj pravidelná duchovná obnova, ktorá sa koná vždy na začiatku semestra.

Dňa 16. septembra 2021 sa duchovná obnova uskutočnila na jednom z najznámejších pútnických miest Gréckokatolíckej cirkvi – v Ľutine. Program bol v jednej z dominánt areálu pútnického miesta – v drevenom Chráme Svätej rodiny, ktorý sa vyníma na skale nad bazilikou. Ide o kópiu zhoreného ľutinského chrámu, ktorého základy nájdeme na námestí pred bazilikou, kde kedysi stál. Exercitátorom bol Mons. prof. ThDr. PaedDr. Jozef Jurko, PhD., pedagóg Teologickej fakulty KU v Ružomberku a spolupracovník Rádia Lumen. Program sa začal rannou modlitbou Tretieho času a pokračoval slávením božskej liturgie nášho otca svätého Jána Zlatoústeho. V nej exercitátor, vychádzajúc z obsahu liturgických čítaní, poukázal na dôležitosť rozlišovania originality a falzifikátu v obraze duchovného človeka. Sprítomnil odkaz návštevy Svätého Otca Františka v Prešove, ktorý povedal, že Ježiš Kristus prišiel na túto zem preto, aby nás pritiahol k Otcovi. Preto sa nemáme snažiť – pokračoval otec Jozef Jurko – upravovať Ježiša na svoj model, ale formovať seba v duchu Ježiša Krista, aby sme tak do neho vrastali a boli verní jeho poslaniu. Po slávení Eucharistie bola ohlásená katechéza. V nej exercitátor ako skúsený pedagóg poukázal na dôležitosť výsledkov práce na akademickej pôde, no zdôraznil aj otázku skutočného zmyslu života. Jedno nemá vytláčať druhé. Ako spomenul, pri tejto práci je dôležité neustále učenie sa hovoriť rečou mladých, aby boli oslovení nielen náukou, ale i svedectvom každodenného života tých, ktorých stretáva na pôde fakulty. Túto myšlienku vo svojom príhovore rozvinul i dekan fakulty, Mons. ThDr. Peter Šturák, PhD., ktorý pedagogickým a nepedagogickým zamestnancom, ako aj študentom odovzdal pozdravy a požehnanie od Svätého Otca Františka. Dôležitú úlohu pri duchovnej obnove má aj stíšenie sa, osobná modlitba a rozjímanie, počas ktorých účastníci obnovy v lone nádhernej prírody Čergovského pohoria zakúsili sťaby prechádzku Božou záhradou a stretnutie s Ním. Spoločnou modlitbou Akatistu k sv. Jozefovi sa program duchovnej obnovy uzavrel.

doc. ThDr. Peter TIRPÁK, PhD.
GTF PU
Foto: prof. ThDr. PaedDr. Ing.Gabriel PAĽA, PhD.

ZNAK, SYMBOL A RITUÁL POKRAČUJE

Katedra aplikovanej edukológie Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove a Katedra Krajobrazu i Dziedzictwa Kulturowego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. w Krakowie realizovali 22. októbra 2021 medzinárodnú vedeckú konferenciu s názvom Znak, symbol a rituál v duchovnom a v liturgickom živote kresťana.

Konferencia bola súčasťou riešenia projektu *Zvyky, tradície a ich duchovný základ v liturgickom živote kresťana* v schéme Vedeckej grantovej agentúry Mikuláša Russnáka 2020/KAE/18/2020-2021. Ako vo svojom úvodnom príhovore zdôraznil dekan GTF PU Mons. prof. ThDr. Peter Šturák, PhD, ide o pokračovanie dobrej medzinárodnej a bratskej spolupráce s partnerskou univerzitou z Poľska. Taktiež poukázal na hodnoty, ktoré predmetné inštitúcie sprostredkúvajú. Ide o hodnoty duchovného života a liturgie, cez ktoré možno vidieť krásu Boha. Konferencia bola rozdelená do dvoch blokov. V prvom bloku vystúpil doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD. s príspevkom *Formy a prejavy ľudovej zbožnosti v živote gréckokatolíka na Slovensku,* v ktorom poukázal na dôležitosť ľudovej nábožnosti, ktorá zachytáva srdce človeka. Vedecká garantka podujatia, dr. hab. Lucyna Rotter prof. UPJP II. predniesla svoj príspevok s názvom *Elementy stroju zakonnego używane w trakcie uczestniczenia w obrzędach liturgicznych.* V ňom sa zamýšľala nad oblečením (habitmi a ich doplnkami) rehoľníkov, ktoré nemajú slúžiť iba ako znak tej-ktorej rehole, ale aj ako odkaz na výnimočnú a dôležitú chvíľu liturgického slávenia. Prof. dr. hab. Józef Marecki zdôraznil, akú veľkú úlohu zohralo znamenie kríža v bitkách a vojnách v dejinách národov, pričom dodal, že tento boj sa odohráva aj dnes. Jeho príspevok mal názov *„Znak krzyża" w życiu człowieka.* Myšlienkou tradície ako zvyku v pozitívnych i negatívnych apektoch sa zaoberal doc. ThDr. Marcel Mojzeš, PhD. Vo svojom príspevku sa venoval aj výzve Svätého Otca Františka, ktorá je apelom pre Katolícku cirkev v oblasti synodality. Svoj príspevok nazval *Zvyk - železná košeľa? Problematika rutiny z pohľadu liturgickej a spirituálnej teológie.* Prvý blok zakľúčil Mgr. Peter Lazorík s témou *Modlitba a Cirkev v živote roľníka.* Jeho štúdia bola zasadená do cyklu práce a modlitby roľníka v pracovnom a liturgickom roku.
Prvou prednáškou *Uplatňovanie slobody náboženského vyznania a viery v zmysle čl. 24 Ústavy SR v núdzovom stave* sa začal druhý blok konferencie. Aktuálnu tému dnešných dní predniesla JUDr. Alena Krunková, PhD. Pre našinca exotickú tému priniesol príspevok dr. Andrzeja Gizu: *Zycie religijne w polskiej diasporze w Harbinie.* Jeho historická štúdia popísala poľskú diaspóru v subprovinčnom meste v čínskej provincii Chej-lung-ťiang. Taktiež zaujímavou, historicko-zahraničnou témou sa zaoberala mgr. Monika Smyth, ktorá priblížila kráľovský ceremoniál v príspevku *Sacrum - profanum w brytyjskim ceremoniale koronacyjnym.* Príspevkom Mgr. Ľubice Lenartovej, PhD. a ThLic. Jany Pulikovej, PhD. sa konferencia vrátila do slovenského teritória. Príspevok s názvom *Vybrané rodinné zvyky v prostredí Liptova a Oravy v kontexte katolíckych sviatostí* priblížil formy koexistencie ľudového a sviatostného života v danej oblasti. Príspevkom ThLic. Martina Tkáča, PhD *Ak Pán nestavia dom, márne sa namáhajú tí, čo ho stavajú* sa konferencia skončila. Jedným z jeho motívov bola komparácia a paralela pohanského zaklínania s kresťanským požehnaním domu.
Obe sekcie boli zavŕšené zaujímavou diskusiou, ktorá je vždy znamením živosti konferencie. Zúčastnení vyjadrili túžbu pokračovať v týchto konferenciách aj v ďalších rokoch. Ostáva len veriť, že to tak bude - kiež by toto tradičné podujatie bolo aj naďalej znakom dobrej spolupráce.

ThLic. Martin TKÁČ, PhD.
GTF PU

PORADNÝ VÝBOR RADY EURÓPY NA PREŠOVSKEJ UNIVERZITE

Na univerzitu dňa 7. septembra 2021 zavítali členovia poradného výboru pre Rámcový dohovor o ochrane národnostných menšín: Alexandra Castro z Portugalska, Aliona Grossu z Moldavska, Mikko Puumalainen z Fínska a tajomník výboru Michaël Guet. Stretnutie bolo súčasťou piatej monitorovacej návštevy výboru na Slovensku.

Rámcový dohovor o ochrane národnostných menšín (Rámcový dohovor) je najkomplexnejšou zmluvou Európy o ochrane práv osôb patriacich k národnostným menšinám. Je to prvý multilaterálny právne záväzný nástroj zameraný na ochranu národnostných menšín na celom svete a jeho implementáciu monitoruje medzinárodný výbor (poradný výbor), ktorý sa zaoberá výlučne právami menšín. Rámcový dohovor bol prijatý 10. novembra 1994 výborom ministrov a nadobudol účinnosť 1. februára 1998. Aktuálne je účinný v 39 štátoch. Slovenská republika ratifikovala Rámcový dohovor v roku 1995.

Zástupcovia poradného výboru navštevujú každých päť rokov všetky zmluvné štáty, aby monitorovali implementáciu rámcového dohovoru.

Na pôde Prešovskej univerzity hostí privítal jej rektor Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. Pracovné stretnutie sa nieslo vo veľmi konštruktívnom duchu a za PU sa na ňom zúčastnili zástupcovia tých pracovísk, ktoré sa dlhodobo venujú problematike menšinových kultúr a jazykov. Ide primárne o pracoviská Centra jazykov a kultúr národnostných menšín PU - Ústav rusínskeho jazyka a kultúry (Zdenka Citriaková a Michal Pavlič), Ústav rómskych štúdií (Jana Gáborová Kroková, Lenka Goroľová, Alexander Mušinka a Lucia Segľová) a Ústav maďarského jazyka a kultúry (Annamária Kónyová). Za Filozofickú fakultu PU bola na stretnutí prítomná zástupkyňa Inštitútu ukrajinistiky (Mária Čižmárová).

Stretnutia sa zúčastnili aj zástupcovia ďalších národnostných organizácii pôsobiacich v regióne: Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenska, Spolku ukrajinských spisovateľov na Slovensku, Okrúhleho stola Rusínov, Rusínskej obrody, Múzea ukrajinskej kultúry, Múzea rusínskej kultúry, národnostných médií a ďalších. Diskutovalo sa najmä o aktuálnej situácii a problémoch národnostných menšín v školstve a kultúre, spôsoboch financovania národnostných inštitúcií, ich perspektívach a podobne.

Po monitorovacej návšteve o nej poradný výbor vydá súhrnnú správu. Následne budú jednotlivé štáty a inštitúcie vyzvané, aby sa k nej vyjadrili a zaujali stanovisko.

Mgr. Lenka GOROĽOVÁ
CJKNM PU
Foto: CCKV PU

KONFERENCIA SACRUM A PRÍRODA V DUCHU SPOLUPRÁCE

Už od roku 1992 sa na Pápežskej univerzite v Krakove konajú sympóziá s názvom Sacrum a príroda. Ich cieľom je priblížiť človeku symbiózu medzi ním, stvorenstvom a Stvoriteľom. Gréckokatolícka teologická fakulta sa do príprav konferencie zapojila od roku 2009. Spoločná organizácia podujatia je výsledkom dlhoročnej spolupráce medzi Gréckokatolíckou teologickou fakultou PU v Prešove (GTF PU) a Pápežskou univerzitou Jána Pavla II. v Krakove (UPJP II.).

V tomto roku sa konferencia realizovala v oblasti NP Poloniny. Po prvý raz sa toto podujatie konalo pod záštitou ministerstva životného prostredia a s finančnou pomocou Prešovského samosprávneho kraja. Vzhľadom na bohatý program podujatia GTF PU počas príprav spolupracovala i so Slovenským vodohospodárskym podnikom a mediálnymi partnermi: LOGOS TV, Televíziou Lux, Rádiom Lumen, časopisom Slovo a s tlačovou kanceláriou Konferencie biskupov Slovenska. Program vedeckého podujatia sa už tradične realizoval počas dvoch dní. Dňa 24. septembra 2021 účastníkov podujatia privítal doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD. ako jeden z organizátorov podujatia, pričom odovzdal pozdravy a požehnanie veľkého kancelára GTF PU v Prešove, Mons. Dr.h.c. ThDr. Jána Babjaka SJ, PhD. Dekan fakulty Mons. prof. ThDr. Peter Šturák, PhD. pozdravil účastníkov a vyjadril poďakovanie partnerom z UPJP II. v Krakove za dlhoročnú spoluprácu pri realizácii konferencie so zameraním na ochranu stvorenstva. Hlavný organizátor podujatia z partnerskej inštitúcie Ks. prof. dr hab. Maciej Ostrowski poďakoval za prípravu konferencie a predniesol príspevok, v ktorom predstavil prírodu ako miesto stretávania sa s Bohom. Za Katedru systematickej teológie vystúpil ďalší z organizá-

torov podujatia, prof. ThDr. Marek Petro, PhD., ktorý v spolupráci so svojim doktorandom Mgr. Marekom Fatľom predstavil svoj výstup o integrálnej ekológii ako odpovedi pápeža Františka na environmentálnu krízu. Vedúci Katedry sociológie rodiny na UPJP II. ks. prof. dr hab. Tadeusz Borutka rozprával o ochrane dôstojnosti človeka v kontexte ochrany prírodného prostredia. Medzi prednášajúcimi bol i rehoľný kňaz františkánskeho rádu o. dr hab. Marek Fiałkowski, profesor KUL (Katolícka univerzita v Lubline). Vo svojom výstupe sa zameral na analýzu citátu encykliky Svätého Otca Františka „Počuť rovnako volanie zeme, ako aj krik chudobných" (Laudato si', čl. 49). Za Katedru filozofie a religionistiky svoju prednášku predniesol Dr.h.c. prof. PhDr. Pavol Dancák, PhD. Zaoberal sa v nej dialogickým charakterom integrálnej ekológie. Ďalším prednášajúcim bol ks. dr. Andrzej Kielian špecializujúci sa na didaktiku náboženskej výchovy a katechetiku. Predstavil tzv. kozmickú edukáciu v pedagogike M. Montessori, ktorá môže byť vhodným východiskom realizácie myšlienky integrálnej ekológie v školskom prostredí. Katedru aplikovanej edukológie reprezentoval doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD. Zameral sa na úlohu jednotlivca a rodiny pri tvorbe ľudskej ekológie a spoločného dobra v komparácii náuky pápeža Františka a sv. Jána Pavla II. Ďalším hosťom bol františkán, o. dr hab. Jerzy Brusiło, ktorý v praktickej rovine hovoril o integrálnej ekológii každodenného života. Priblížil ekologické zdravie podľa encykliky pápeža Františka – *Laudato si`*. Dlhoročný pracovník v oblasti lesnej správy pri Arcibiskupskom úrade v Prešove Ing. Ján Pačesa poukázal na hospodárenie v lesoch v rámci ekologickej integrity. Duchovný správca psychiatrickej kliniky v Krakove predstavil činnosť a pôsobenie tejto inštitúcie prostredníctvom tvorby mestských záhrad (city gardens), ktoré sú súčasťou duchovného dobrozdania človeka. Zástupca NP Poloniny RNDr. Jozef Štofik, PhD. v závere teoretickej časti konferencie predstavil NP Poloniny nielen slovami, ale aj prostredníctvom pútavých fotografií. Popoludňajší program doplnila prehliadka sninského kaštieľa, novopostaveného gréckokatolíckeho chrámu vo farnosti Snina – Brehy a rímskokatolíckeho Chrámu Božieho milosrdenstva a Povýšenia Svätého Kríža. Počas druhého dňa – 25. septembra 2021 – pokračovala konferencia v teréne. Prvým z cieľov bolo prejsť si prírodnú rezerváciu Gazdoráň a zažiť krásny výhľad na okolie vodnej nádrže Starina. Súčasťou poznávania hospodárenia s prírodnými zdrojmi bola náučná prehliadka vodného diela. Program pokračoval návštevou dreveného Gréckokatolíckeho chrámu prenesenia ostatkov sv. Mikuláša (1720) v Ruskej Bystrej. Od roku 2008 je tento chrám zapísaný v Zozname svetového dedičstva UNESCO. Poslednou zastávkou bolo Morské oko, v minulosti nazývané Veľké vihorlatské jazero, ktoré je najväčším jazerom vo Vihorlatských vrchoch a tretím najväčším prírodným jazerom na Slovensku po Štrbskom plese a Veľkom Hincovom plese vo Vysokých Tatrách. Záverečná časť konferencie sa niesla v atmosfére príprav ďalšieho z podujatí s názvom Sacrum a príroda, ktoré sa najbližšie bude realizovať opäť v Poľsku.

doc. ThDr. Peter TIRPÁK, PhD.
GTF PU
Foto: Teresa WOLNICKA-OGIEGŁO

PEDAGÓGOVIA GTF PRI TVORBE KATECHIZMU PRE GRÉCKOKATOLÍCKU CIRKEV

V Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku a jej trvalom napredovaní po pastoračnej stránke vznikla Komisia pre tvorbu nového katechizmu. Prvé pracovné stretnutie sa konalo dňa 27. septembra 2021 a predchádzalo mu slávenie Božskej liturgie nášho otca sv. Jána Zlatoústeho v kaplnke Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, ktorá je zasvätená biskupovi a mučeníkovi Pavlovi Petrovi Gojdičovi. Liturgickému sláveniu predsedal vladyka ThLic. Marián Andrej Pacák CSsR.

Vo svojom príhovore sa biskup Pacák opieral o liturgické čítanie dňa, pričom kládol dôraz na stály záujem Boha o človeka. V závere liturgie sa vladykovi v mene dekana fakulty Mons. prof. ThDr. Petra Šturáka, PhD. poďakoval za prítomnosť a povzbudivé slová duchovný správca o. Peter Tirpák. Pracovný program pokračoval v priestoroch GTF PU, ktorá je svojou povahou a zameraním vynikajúcim prostredím pre tvorbu tak významného diela, akým je katechizmus. Ten má slúžiť ako smerodajný, spoľahlivý a autentický text pre vysvetľovanie katolíckeho učenia. Ustanovenie pracovnej komisie sa uskutočnilo 7. júna 2021, pričom za Prešovskú archieparchiu sú jej členmi aj pedagógovia GTF PU: doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD., doc. ThDr. Marcel Mojzeš, PhD. a doc. ThDr. Štefan Paločko.

Potreba tvorby vlastného katechizmu súvisí s povýšením Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku na metropolitnú cirkev sui iuris (svojho práva). To sa udialo ešte 30. januára 2008 dnes už emeritným pápežom Benediktom XVI. Toto nové usporiadanie so sebou prinieslo viacero zmien, pričom jednou z nich bol vznik Rady hierarchov, ktorú tvoria vysvätení biskupi tejto cirkvi. Rada pomáha metropolitovi pri výkone jeho moci, čím sa cez jej pôsobenie viditeľne prejavuje bratské spoločenstvo biskupov. Je zákonodarným zborom, ktorý v intenciách Kódexu kánonov východných cirkví pripravuje zákonné normy pre partikulárne právo metropolitnej cirkvi sui iuris, ktoré nadobúdajú platnosť po odobrení Svätou stolicou. Náležite sa stará o pastoračné potreby kresťanských veriacich miestnej cirkvi sui iuris, ďalej dbá na podporu rastu viery u veriacich a na väčšiu horlivosť spoločnej pastoračnej činnosti, na zlepšenie mravov, na verné zachovávanie vlastného obradu a tiež spoločnej disciplíny. Všetko uvedené je tiež cieľom rady pri príprave katechizmu.

doc. ThDr. Peter TIRPÁK, PhD.
GTF PU
Foto: ThLic. Marek FATĽA

MEDZINÁRODNÁ VEDECKÁ KONFERENCIA V PRAHE

V dňoch 30. a 31. októbra zorganizovala Katedra cirkevných dejín a byzantológie Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v hlavnom meste Českej republiky medzinárodnú vedeckú konferenciu s názvom Svatá Ludmila ve slovanské a středoevropské kultuře.

Konferencie, ktorá sa konala v priestoroch Emauzského kláštora, sa zúčastnili mnohí účastníci z rôznych stredoeurópskych vysokých škôl i vedeckých inštitúcií. Súčasťou kláštora, ktorý hostil konferenciu, sú auly, jedáleň, kaplnka, chrám, ako i kancelárske priestory. Ide o rímskokatolícky kláštor, ktorý sa dnes využíva pre pracovno-prezentačné účely.

Svoje príspevky odprezentovali kňazi, historici, teológovia a inak zainteresovaní účastníci konferencie. Širokú verejnosť v neposlednom rade svojimi postrehmi a výskumom zaujali aj študenti a pedagógovia z vysokých škôl. Na konferencii sa stretli účastníci z mnohých univerzít, ktoré sa zastrešujú rôzne humanitné a bohoslovecké odbory. Na konferencii nechýbali ani veriaci Pravoslávnej cirkvi v Čechách.

Konferencia sa niesla v duchovnej a akademickej atmosfére. Vysokú akademickú úroveň mená garantovali renomovaní vedci z oblasti pravoslávneho bohoslovia. Duchovnú časť konferencie tvorili okrem iných aj modlitby, ktoré rámcovali program. Vedecké príspevky boli na vysokej vedeckej úrovni a ich témy boli zamerané na rôzne aspekty duchovného života Sv. Ludmily, ako aj na historické pozadie života Sv. Ludmily.

Pravoslávna bohoslovecká fakulta mala na konferencii zastúpenie prostredníctvom našich študentov, ktorí taktiež predniesli svoje vedecké príspevky, a dekana fakulty doc. ThDr. Štefana Pružinského, PhD. Hlavným organizátorom konferencie bol doc. ThDr. Václav Ježek, PhD. et. PhD.

Cesta na konferenciu bola dlhá a únavná, avšak oplatila sa: frazéma "v Praze je blaze" skvele popisuje atmosféru stovežatého mesta. Počas voľných chvíľ sme navštívili zaujímavé miesta Prahy, keďže ide o mesto s mnohými historickými pamätihodnosťami.

Na konferencii sme spoznali mnoho zaujímavých ľudí. Načerpali sme množstvo inšpirácie, ktorú - dúfame - budeme môcť využiť pre rozvoj akademického života na našej fakulte. Odniesli sme si aj kultúrne zážitky a pozitívne emócie, ktoré sa pousilujeme zúročiť ako v osobnom, tak aj akademickom živote.

Mgr. Marián FEĎO
doktorand PBF PU

FIODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ A ODKAZ RUSKEJ KULTÚRY

Dňa 8. novembra zorganizovala Pravoslávna bohoslovecká fakulta v rámci Týždňa vedy a techniky v priestoroch svojej auly prednáškový seminár s názvom Fiodor Michajlovič Dostojevskij a odkaz ruskej kultúry.

Prednáškový seminár bol zorganizovaný k 200. výročiu narodenia slávneho ruského spisovateľa a mysliteľa. Seminár, ktorý sa realizoval prezenčnou aj dištančnou formou, úspešne oslovil širokú verejnosť i odborných znalcov. Medzi pozvanými hosťami a hlavnými prednášajúcimi bol prof. ThDr. Ján Šafin, PhD., ktorý sa zhostil úvodnej prednášky o centrálnych bodoch Dostojevského tvorby v religióznej rovine, pričom pozornosť venoval vplyvu západného myslenia na osobnosť Fiodora Michajloviča Dostojevského. Ďalšími pozvanými hosťami boli aj známi odborníci na ruskú kultúru, literatúru a jej preklad: doc. PhDr. Valerij Kupka, CSc. a jeho manželka Mgr. Ivana Kupková, PhD. Docent Kupka svoju prednášku venoval charakteristike Dostojevského literatúry z umelecko-estetickej perspektívy a načrtol životný príbeh autora, ktorý sa nepochybne premietol do jeho myslenia, cítenia a tvorby. Doktorka Ivana Kupková sa venovala otázke prekladu ruskej literatúry do slovenského jazyka ako vo všeobecnej rovine, tak aj v prípade jednotlivých Dostojevského kníh. Publiku zodpovedala aj náročnejšie lingvistické otázky.

Po podnetných prednáškach sa otvorila diskusia týkajúca sa sporných bodov a vybraných tém jednotlivých príspevkov. Otázky kládla aj široká verejnosť, prevažne však odborní účastníci seminára.

Podujatie sa nieslo v profesionálnom vedeckom duchu a medzi diskutujúcimi vládlo príjemné vedecké napätie. Akademicko-vedeckú atmosféru seminára navodili svojou profesionalitou pozvaní prednášajúci nielen pri prednáškach, ale aj v následnej diskusii.

Mgr. Marián FEĎO
PBF PU

PERSPEKTÍVY PRAVOSLÁVNEJ CIRKEVNEJ MISIE

Dňa 10. novembra zorganizovala Pravoslávna bohoslovecká fakulta v priestoroch svojej auly prednáškový seminár s názvom Perspektívy pravoslávnej cirkevnej misie.

Prednáškový seminár bol organizovaný k 100. výročiu biskupskej vysviacky sv. Gorazda. Prebiehal prezenčnou aj distančnou formou, pričom väčšina účastníkov využila možnosť osobnej účasti. Konferencierom prednáškového seminára bol doc. ThDr. Václav Ježek, PhD. et. PhD.
Seminár otvoril dekan Pravoslávnej bohosloveckej fakulty doc. ThDr. Štefan Pružinský, PhD. Jeho príhovor obsiahol pragmatický pohľad na tému seminára a potrebu reflexie tejto témy v dnešnej sekularizovanej spoločnosti.
Medzi pozvanými hosťami a hlavnými prednášajúcimi bol doc. PaedDr. Patrik Derfiňák, PhD., ktorý sa zhostil úvodnej prednášky o problematike vietnamskej vojny. Odprezentoval stanovisko rôznych politických systémov k otázkam geopolitickej spravodlivosti a územných nárokov podľa príslušných noriem a doktrín a priblížil rôzne sporné aspekty vietnamskej vojny, ako aj jednotlivé vojenské aktivity. Charakterizoval tiež princípy politickej filozofie režimov, ktoré boli v tejto vojne zaangažované.
Prednáška doc. PaedDr. Patrika Derfiňáka, PhD. vrátane jej historického úvodu potvrdila odborné znalosti prednášajúceho a jeho citlivý prístup ako k historickým, tak aj humanitným otázkam. Vytvorila tiež premostenie k prednáške hlavného hosťa seminára a osobného účastníka vietnamskej vojny, Jána Hudaniča. Pán Hudanič sa narodil v Spojených štátoch amerických, ale má slovenských predkov. Keď sa po vojne vrátil späť do Spojených štátov amerických, rozhodol stať sa pravoslávnym kresťanom. V prednáške sa podelil nielen o svoje bojové skúsenosti z Vietnamu, ale aj o duchovné zážitky a poznanie, ktoré si z tejto obrovskej ľudskej tragédie odniesol. V pravoslávnej viere našiel odpovede na rôzne otázky svojho života i vietnamskej vojny. Ako sám povedal na začiatku svojej prednášky: „Nie je na žiadnu chválu, že vojak bojoval vo vojne, a už vôbec nie to, že bojoval vo vojne, ktorú jeho armáda prehrala - zvlášť keď nakoniec zistil, že tam ani len nebojoval za svoj národ, že tam nemal čo hľadať."
Posledný a jeden z najdôležitejších príspevkov seminára predniesol Mgr. Karol Soukal, ktorý so svojou ženou dlhé roky pôsobil ako misionár v zahraničí - Božie slovo pravoslávia šíril v západných častiach Európy. Na svojej dlhej ceste životom nazbieral mnoho duchovných skúseností a chcel sa o ne podeliť so všetkými ľuďmi, ktorí túžia šíriť Božie slovo.

Mgr. Marián FEĎO
doktorand PBF PU

MEDZINÁRODNÝ ONLINE PROJEKT TÝŽDEŇ RUSKÉHO JAZYKA

V dňoch od 25. do 29. októbra 2021 sa konal medzinárodný online projekt Týždeň ruského jazyka v európskych krajinách a Spoločenstve nezávislých štátov. Program týždňa ruského jazyka bol veľmi pestrý a bohatý, uskutočnili sa rôzne podnetné prednášky, semináre, kvízy, exkurzie, diskusie a workshopy, ktoré boli v Ruskom centre premietané pre všetkých záujemcov.

Hlavným organizátorom projektu bola Surgutská štátna pedagogická univerzita s podporou Chantyjsko-mansijského autonómneho okruhu Jugra v spolupráci s Ruským centrom vedy a kultúry v Bratislave, slovenskými a zahraničnými univerzitami, školami a inými inštitúciami.

Minulý rok bol tento úspešný projekt spustený s názvom *Týždeň ruského jazyka na Slovensku*. Tento rok organizátori rozšírili hranice projektu, okrem Slovenska a Ruska boli do projektu zapojené aj ďalšie krajiny sveta, vrátane Česka, Španielska, Rakúska, Bieloruska, Kazachstanu, Jordánska, Moldavska, USA, Tadžikistanu, Kirgizska, Kataru a Lýbie.

Dňa 25. októbra 2021 sa uskutočnilo slávnostné otvorenie projektu za účasti oficiálnych predstaviteľov Chantyjsko-mansijského autonómneho okruhu Jugra, Ministerstva zahraničných vecí Ruska v Jekaterinburgu, Surgutskej štátnej pedagogickej univerzity, Štátneho inštitútu ruského jazyka A. S. Puškina v Moskve, predstaviteľov pätnástich Ruských domov v zahraničí vrátane Slovenska, Prešovskej univerzity v Prešove, Ruského centra fondu Russkij mir v Prešove a Bratislave, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, zahraničných univerzít, bilingválnych gymnázií, rusko-slovenskej školy v Bratislave, predstaviteľov Zväzu Rusov na Slovensku a ďalších domácich i zahraničných inštitúcií.

Za PU so slávnostným príhovorom vystúpila doc. PhDr. Darina Antoňáková, CSc., ktorá zdôraznila dôležitosť organizácie podobných medzinárodných konferencií pre študentov rusistiky. Po príhovore pani docentky Viktória Gromová, študentka PU, zarecitovala báseň významného ruského básnika K. Simonova. PU nadviazala spoluprácu so Surgutskou štátnou pedagogickou univerzitou v roku 2016 a odvtedy s ňou veľmi aktívne spolupracuje na rôznych úrovniach.
Program týždňa ruského jazyka bol veľmi pestrý, uskutočnili sa rôzne podnetné prednášky, semináre, kvízy, exkurzie, diskusie a workshopy, ktoré boli v Ruskom centre v priamom prenose premietané pre všetkých záujemcov. Možnosť prísť osobne do Ruského centra ocenilo a využilo viacero študentov.

Program bol zameraný na rôzne oblasti ruského jazyka vrátane lexikológie, štylistiky, frazeológie, folklóru, etymológie ruského jazyka, literatúry, výučby ruštiny ako cudzieho jazyka atď.

Pri príležitosti 200. výročia narodenia významného ruského spisovateľa, mysliteľa a zakladateľa moderného psychologického románu F. M. Dostojevského bol jeden deň osobitne venovaný životu, literárnej tvorbe a prínosu tohto geniálneho a nadčasového spisovateľa pre svetový kánon.

Študenti PU sa pri tejto výročnej príležitosti zapojili do medzinárodnej esejistickej súťaže. Bc. Monika Kovaľová a Nazar Tokar z PU získali za svoje eseje ocenenia. Monika napísala esej pod vedením doc. PhDr. Dariny Antoňákovej, CSc. a umiestnila sa na krásnom 2. mieste a Nazar Tokar, ktorý svoju esej písal pod vedením riaditeľa Inštitútu rusistiky FF PU a Ruského centra a viceprezidenta Asociácie rusistov Slovenska prof. PhDr. Ľubomíra Guziho, PhD., sa umiestnil na 3. mieste. Študenti získali za svoje umiestnenie diplomy a ich školitelia ďakovné listy za prípravu študentov.

V posledný deň programu sa uskutočnilo pracovné stretnutie s vedením Surgutskej štátnej pedagogickej univerzity a predstaviteľmi PU, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Eurázijskej národnej univerzity L. N. Gumiľova v Nursultane (Kazachstan). Predstavitelia univerzít diskutovali o vzájomnej spolupráci na rôznych úrovniach vrátane organizácie spoločných projektov, vedeckých a študentských konferencií, možnosti publikovania vo vedeckých časopisoch a zborníkoch Surgutskej štátnej univerzity a mnohom inom. PU zastupoval prof. PhDr. Ľubomír Guzi, PhD. a Mgr. Gabriela Turisová.

Účasť v medzinárodnom online projekte obohatila nielen študentov, ale aj pedagógov s dlhoročnými skúsenosťami zo Slovenska a ďalších krajín sveta. Vďaka tomuto projektu sme mali možnosť nadviazať kontakty s ďalšími medzinárodnými inštitúciami a do budúcnosti začať aktívnu spoluprácu na medzinárodnej úrovni.

Veríme, že medzinárodná spolupráca so Surgutskou štátnou pedagogickou univerzitou a Chantyjsko-mansijským autonómnym okruhom sa bude naďalej úspešne a aktívne rozvíjať.

Mgr. Gabriela TURISOVÁ
FF PU
Foto: Archív Ruského centra FF PU

NÁVŠTEVA DELEGÁCIE RUSKÉHO CENTRA VEDY A KULTÚRY

Dňa 14. októbra 2021 na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove vedenie fakulty privítalo oficiálnu delegáciu z Ruského centra vedy a kultúry (RCVK) v Bratislave – pani riaditeľku Jelenu Jepišinu a Oľgu Kroškinu, koordinátorku študijných pobytov do Ruskej federácie.

Predstavitelia RCVK sa zúčastnili oficiálneho osobného stretnutia s vedením Filizofickej fakulty PU, s pani dekankou prof. PhDr. Beátou Balogovou, PhD., MBA, pani tajomníčkou FF PU Ing. Monikou Pavlovičovou, riaditeľom Inštitútu rusistiky FF PU a Ruského centra PU, viceprezidentom Asociácie rusistov Slovenska prof. PhDr. Ľubomírom Guzim, PhD. a Mgr. Gabrielou Turisovou z Ruského centra.

Počas oficiálnej návštevy sa diskutovalo o vzájomnej spolupráci, o plánovanej návšteve mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Ruskej federácie na Slovensku na pôde FF PU, o možnosti organizácie spoločných podujatí, o študijných pobytoch v Ruskej federácii pre študentov Inštitútu rusistiky aj iných študijných odborov FF PU, o organizácii výstav na pôde FF PU a o ďalšej možnej spolupráci.

Pani dekanka vyjadrila podporu vzájomnej spolupráci s RCVK na rôznych úrovniach vrátane organizácie vedeckých, kultúrnych a spoločenských podujatí, čo si nesmierne vážime.

Mgr. Gabriela TURISOVÁ
FF PU
Foto: Mgr. Stanislava ŽACOVÁ

ČAROVNÉ POKUSY NA PEDAGOGICKEJ FAKULTE V TÝŽDNI VEDY A TECHNIKY

Týždeň vedy a techniky na Slovensku každoročne organizuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v spolupráci s Centrom vedecko-technických informácií SR a Národným centrom pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti. Už osemnásty ročník Týždňa vedy a techniky na Slovensku sa uskutočnil 8. – 14. novembra 2021. Cieľom Týždňa vedy a techniky na Slovensku je zlepšiť ich vnímanie v povedomí celej spoločnosti, vzbudiť záujem mladých ľudí o štúdium vedeckých a technických disciplín, informovať verejnosť o najnovších poznatkoch a o nutnosti podporovať vedu a techniku, ktoré sú základom hospodárskeho a spoločenského pokroku a pomáhajú riešiť globálne problémy a výzvy. Okrem iného je cieľom aj vzbudenie záujmu detí a žiakov o vedu a techniku, inšpirovať ich, resp. zdieľať skúsenosti v tejto oblasti.

V rámci Týždňa vedy a techniky si študentky 2. ročníka študijného programu učiteľstvo pre primárne vzdelávanie na Pedagogickej fakulte PU pripravili pod gesciou Katedry predškolskej a elementárnej pedagogiky a psychológie sedem krátkych edukačných inšpiratívnych videí. Cieľom týchto videí bolo učiteľom, vychovávateľom, rodičom, ale aj deťom a žiakom ukázať, ako sa dajú robiť jednoduché a zaujímavé pokusy v oblasti fyziky, chémie a ďalších vied a inšpirovať ich, ako sa učiť zábavne a s chuťou. Na realizáciu týchto pokusov neboli potrebné žiadne špeciálne zariadenia či pomôcky. Každý deň bolo cez konto Pedagogickej fakulty PU na sociálnej platforme Facebook zverejnené jedno, resp. dve videá v nasledujúcom poradí:
Pondelok 08. 11. 2021 Poraz gravitáciu (Bc. Kristína Juhaščiková), Výbuch sopky (Bc. Antónia Grešková)
Utorok 09. 11. 2021 Lávová lampa (Bc. Simona Koršňáková)
Streda 10. 11. 2021 Skupenstvá vody (Bc. Kristína Juhaščiková)
Štvrtok 11. 11. 2021 Levitujúca spinka (Bc. Klaudia Hossuová)
Piatok 12.11.2021 Magické farby (Bc. Simona Koršňáková) Presuň loptičku (Bc. Klaudia Hossuová)

Chemická reakcia zameraná na vznik oxidu uhličitého, povrchové napätie mlieka a farieb, gravitácia, odstredivá sila, magnet a jeho vlastnosti, hustota vody – to je len zlomok toho, čo mohli prostredníctvom edukačných videí deti a žiaci objaviť. Čarovné pokusy mali niekoľko desiatok zdieľaní nielen v rôznych učiteľských skupinách, ale i medzi samotnými učiteľmi či rodičmi. Potešilo nás, že mnohých pedagógov na školách podnietili k realizácii pokusov spolu s deťmi a žiakmi. Veríme, že im to prinieslo pozitívne zážitky a že takouto formou sa podarilo zapáliť iskierku záujmu o vedu. Pozitívne ohlasy a spätná väzba zo strany materských, základných, stredných i vysokých škôl nás utvrdila v tom, že projekt Čarovné pokusy splnil požadovaný cieľ. Bol podnetným a jednoduchým nástrojom, vďaka ktorému sme mohli deti, žiakov, rodičov či učiteľov inšpirovať k zaujímavým pokusom.

Poďakovanie patrí našim úžasným študentkám, ktoré mali odvahu postaviť sa pred kameru, venovať svoj čas príprave a realizácii pútavých edukačných videí. Nielen vďaka tejto aktivite sme sa utvrdili v tom, že Pedagogická fakulta PU pripravuje pre prax odvážne, inšpiratívne a kreatívne budúce učiteľky.

PaedDr. Lucia ŠEPEĽÁKOVÁ, PhD.
PaedDr. Janka FERENCOVÁ, PhD.
PF PU
Foto: Marcel MRAVEC
CCKV PU

ĎALŠÍ ÚSPEŠNE UKONČENÝ PROJEKT INTERREG

Prešovská univerzita v Prešove v uplynulom období úspešne ukončila implementáciou projektu cezhraničnej spolupráce s názvom Turistické cesty slovensko-poľského pohraničia ako nástroj odborného vzdelávania pre udržanie mladých ľudí v regióne, č. projektu PLSK.03.01.00-SK-0196/18-00. Projekt bol realizovaný v spolupráci s partnerskou Univerzitou v Rzeszówe.

Napriek neľahkému covidovému obdobiu, ktoré významne komplikovalo cezhraničnú spoluprácu, obaja partneri vyvinuli veľké úsilie, aby sa stanovené ciele podarilo dosiahnuť. Projekt bol zameraný na podporu vzdelávacích aktivít formou ucelených tematických kurzov pre potenciálnych sprievodcov individuálnych turistov a turistických skupín. Inovatívnosť projektu spočívala v tom, že neponúkal vzdelanie v klasických sprievodcovských službách, ale účastníkov kurzu odborne školil v jednom z desiatich tematických blokov. Každý z blokov predstavoval spoločné slovensko-poľské územie ako integrálne a tematicky vymedzené územie. Každý z partnerov stanovil po päť turisticky atraktívnych tematických oblastí:

- Prvá svetová vojna v Karpatoch,
- Náboženský vývin krajiny pod Karpatmi,
- Gréckokatolícke kostoly slovensko-poľského pohraničia,
- Židia a ich pamiatky,
- Kultúrna krajina slovensko-poľského pohraničia,
- Kultúrne dedičstvo vo vývoji miestnych komunít,
- Formovanie identity značky miesta,
- Cestovný ruch v karpatskom regióne,
- Využitie bojísk v oblasti cestovného ruchu a miestnej propagácie,
- Minulosť poľsko-slovenskej hranice ako prvok formujúci miestnu identitu.

Všetky tematické kurzy boli spojené s pohraničím, pričom ho predstavili ako región so spoločnou minulosťou a kultúrou. Projekt bol riešený v rozmedzí dvoch rokov (9/2019 - 8/2021). Kým v prvom roku bol zameraný na prípravu kurzov a samostatných publikácií, ktoré z nich vzišli, v druhom roku sa fokus presunul na školenie účastníkov. Nadobudnutím odborných vedomostí v niektorej z uvedených tém mohli účastníci získať konkurenčnú výhodu na trhu práce v oblasti služieb cestovného ruchu, prípadne pre pôsobenie v regióne ako samozamestnávatelia.

Mgr. Jana ZÁBAVOVÁ
RPU

NOVÉ KATEGÓRIE PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI PLATNÉ OD ROKU 2022

Koncom roka 2020 vydalo Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Vyhlášku č. 397/2020 Z. z. o centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti (CREPČ) a centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti (CREUČ), ktorej prevažná časť nadobúda účinnosť od 1. 2. 2022 (t. j. pre vykazovacie obdobie 2022).

Zovšeobecnene možno povedať, že v platnosti ostávajú doterajšie základne pravidlá, t. j. publikačná činnosť sa vykazuje primárne za aktuálne vykazovacie obdobie, a to len zamestnancom na tzv. plný úväzok a interným doktorandom, pričom pre zaradenie dokumentu do „vedeckých“ (resp. najbonitnejších) kategórií je nevyhnutné, aby evidovaná publikačná jednotka (alebo jej zdrojový dokument) mala ISBN resp. ISSN (príp. DOI), náležitý rozsah i náklad a bola recenzovaná aspoň 2 recenzentmi. Najzásadnejšia zmena sa týka počtu kategórií publikačnej činnosti, ktorý sa zredukoval z doterajších 84 na 15, a preto prinášame ich prehľad a charakteristiku.

Nové kategórie podľa vyhlášky č. **397/2020 Z. z.**
(Za definíciou kategórie uvádzame doteraz používané kódy kategórii podľa vyhlášky 456/2012).

V1 – vedecký výstup publikačnej činnosti ako celok – monografia, kritická pramenná edícia, kritický komentovaný preklad, kartografické dielo, katalóg umeleckých diel, editovaná kniha, zborník – AAA, AAB, ABA, ABB.

V2 – vedecký výstup publikačnej činnosti ako časť editovanej knihy alebo zborníka: kapitola, príspevok, abstrakt, abstrakt z podujatia, poster z podujatia, príspevok z podujatia – AFA, AFB, AFC, AFD, AFE, AFF, AFG, AFH, AFK, AFL, ABC, ABD, AEC, AED.

V3 – vedecký výstup publikačnej činnosti z časopisu: abstrakt, článok, abstrakt z podujatia, poster z podujatia, článok z podujatia – AEG, AEH, AEM, AEN, ADC, ADD, ADE, ADF, ADM, ADN („Karentovanosť“ a „Registrované v databázach“ bude vyjadrená príznakom v zázname).

O1 – odborný výstup publikačnej činnosti ako celok: knižná publikácia, prehľadová práca, komentovaný výklad, antológia, katalóg umeleckých diel, kartografické dielo, slovník, encyklopédia, zborník – BAA, BAB, EAI.

O2 – odborný výstup publikačnej činnosti ako časť knižnej publikácie alebo zborníka: kapitola, príspevok, abstrakt, abstrakt z podujatia, poster z podujatia, príspevok z podujatia, recenzia, heslo – BBA, BBB, BDA, BDB, BEE, BEF, BFA, BFB.

O3 – odborný výstup publikačnej činnosti z časopisu: abstrakt, článok, abstrakt z podujatia, poster z podujatia, článok z podujatia, recenzia – BDC, BDD, BDE, BDF, BDM, BDN („Karentovanosť“ a „Registrované v databázach“ bude vyjadrená príznakom v zázname).

P1 – pedagogický výstup publikačnej činnosti ako celok: učebnica pre vysoké školy, učebnica pre stredné školy, učebnica pre základné školy, skriptum, učebný text, pracovný zošit, didaktická príručka – ACA, ACB, BCB, BCI.

P2 – pedagogický výstup publikačnej činnosti ako časť učebnice alebo skripta: kapitola – ACC, ACD, BCK.

U1 – umelecký výstup publikačnej činnosti ako celok: knižná publikácia, antológia, katalóg umeleckých diel, partitúra hudobného diela (notový materiál), dramatické dielo, architektonická štúdia, beletria, zbierka poviedok, zbierka poézie, zborník – CAA, CAB, CAI, CAJ, CGC, CGD, CJA, CJB, CKA, CKB.

U2 – umelecký výstup publikačnej činnosti ako časť knižnej publikácie alebo zborníka: kapitola, príspevok – CBA, CBB, CEC, CED.

U3 – umelecký výstup publikačnej činnosti z časopisu: článok – CDC, CDD, CDE, CDF („Karentovanosť" a „Registrované v databázach" bude vyjadrená príznakom v zázname).

D1 – dokument práv duševného vlastníctva: patentová prihláška, patent, prihláška úžitkového vzoru, úžitkový vzor, dizajn, topografia polovodičových výrobkov, označenie pôvodu výrobku, zemepisné označenie výrobkov, šľachtiteľské osvedčenie – AGJ.

I1 – iný výstup publikačnej činnosti ako celok.

I2 – iný výstup publikačnej činnosti ako časť publikácie alebo zborníka.

I3 – iný výstup publikačnej činnosti z časopisu. Patria sem publikačné aktivity, ktoré nemožno zaradiť do kategórie V, O, P, U alebo D – GHG, GII (voľba I1, I2, I3 bude závisieť od obsahu dokumentu a typu zdrojového dokumentu).

Nie všetky doteraz platné kategórie sa dajú jednoznačne priradiť k novým kategóriám, napr.:

- kat. EDI a EDJ sa zaradia do O2 alebo O3 v závislosti od typu zdrojového dokumentu, pričom „preklad" bude vyjadrený autorskou rolou (prekladateľ),
- kat. FAI **a** EAJ sa zaradia do kategórie podľa typu a obsahu dokumentu, pričom „zostavovateľstvo" bude vyjadrené autorskou rolou (zostavovateľ).

Navyše, niektoré kategórie už nebudú predmetom evidencie publikačnej činnosti v CREPČ:

- AGI – Správy o vyriešených vedeckovýskumných úlohách,
- BGG – Normy,
- CIA, CIB – Skladačky k výstave do 8 s.,
- DAI – Dizertačné a habilitačné práce,
- GAI – Správy.

Okrem týchto kategórií nie je povolené evidovať vo vykazovacom období CREPČ 2022:

- ochranné známky, žiadosti o udelenie dodatkového ochranného osvedčenia, prihlášky ochrannej známky, prihlášky označenia pôvodu výrobkov, prihlášky zemepisného označenia výrobkov, prihlášky šľachtiteľského osvedčenia,
- publikácie dostupné len pre vybranú limitovanú skupinu používateľov prostredníctvom prístupových údajov,
- publikácie len študentov prvého a druhého stupňa vysokoškolského štúdia,
- edukačné pomôcky a hry,
- preprinty a publikácie, ktoré ešte neboli vydané v konečnej tlačenej alebo elektronickej verzii (často označené vydavateľom ako *first online, early access* a pod.) – platí aj pre ohlasy,
- záverečné a kvalifikačné práce (aj knižne vydané; to neplatí pre vedecké monografie, ktoré boli predložené na habilitačné konanie),
- osobné blogy a stránky na internete,
- e-learningové kurzy,
- PPT prezentácie a prednášky,
- články v dennej tlači a v prílohách dennej tlače,
- brožúry, prospekty, katalógy produktov a iné propagačné materiály,
- študijné príručky ako propagačné materiály o štúdiu na vysokých školách, sprievodcovia štúdií a podobné materiály,
- krátke oznámenia o plánovaných alebo už konaných odborných a vedeckých podujatiach a informačné letáky ku podujatiam,
- oznámenia a spomienkové oznamy o výročiach alebo úmrtiach vedeckých pracovníkov,
- rozhlasové a televízne vysielanie (čítania, rozhovory atď.)
- verejne dostupné interné dokumenty (interné politiky, stratégie rozvoja, organizačno-metodické pokyny, smernice, štandardy a pod.).

Ďalšie informácie o novej vyhláške a aktuálnych metodických pokynoch nájdete na stránkach Univerzitnej knižnice PU (www.pulib.sk) alebo CREPČ (www.crepc.sk).

Ing. Peter HAĽKO
UK PU
Foto: Jano ŠTOVKA mqep

DVADSIATE VÝROČIE ZALOŽENIA SPEVÁCKEHO ZBORU NOSTRO CANTO

Hovorí sa, že škola je synonymom mladosti - akademické umelecké telesá sú teda odsúdené na večnú mladosť. Miešaný spevácky zbor Nostro canto však oslavuje už dvadsiate narodeniny.

Ako to začalo?

Akademický rok 2001/2002 sa spája so vznikom nového speváckeho zboru na pôde vtedajšej Katedry hudobnej výchovy FHPV Prešovskej univerzity v Prešove. Jeho zakladateľkou a umeleckou vedúcou bola dirigentka Tatiana Kanišáková (Švajková), ktorú k tomuto kroku motivovala vtedajšia vedúca katedry prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD. Už v závere prvého semestra svojej existencie sa zbor predstavil akademickej obci v rámci vianočného koncertu.

Kto tvorí zbor Nostro canto?

Kmeňovú základňu zboru vždy tvorili budúci pedagógovia hudobnej výchovy, v súčasnosti študenti Katedry hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia FF PU. Postupne prichádzali do zborových radov aj poslucháči iných fakúlt, často s minimálnym hudobným vzdelaním, no s prirodzenými speváckymi danosťami, zmyslom pre poctivú prácu a disciplínu a najmä s veľkým nadšením pre zborový spev.

Čo spievame?

Výber skladieb a tvorba dramaturgie sleduje vždy viaceré ciele - prioritou je rozvoj intonačných, sluchovo-analytických, speváckych, dirigentských a osobnostných vlôh jeho členov, prehlbovanie záujmu a lásky k zborovému spevu a motivovanie spevákov k zakladaniu detských a mládežníckych zborov na svojich budúcich pracoviskách.

Prvé úspechy a naša cesta

Štyri roky intenzívnej prípravy priniesli zaslúženú odozvu v podobe výnimočného úspechu, ktorým bolo získanie Ceny Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre absolútneho víťaza XI. ročníka Medzinárodného festivalu akademických speváckych zborov Akademická Banská Bystrica 2005. Nasledovala dlhoročná zanietená práca, vďaka ktorej mohlo vzniknúť profilové CD s názvom *Slovenská zborová tvorba* (2011). Profesor Juraj Hatrík, ktorého diela pravidelne prezentujeme, adresoval zboru Nostro canto povzbudivé slová: *„Villona naspievali mladí ľudia, amatéri, ale dobre vedení a nadšení. Má to ducha mladosti - aj so všetkou kostrbatosťou*

a hádam aj kŕčovitosťou, ale akí iní majú mladí byť? Mne sa to páči... Ad matrem *je veľmi pekné, naozaj ste mi urobili radosť... Myslím, že ste pre mňa urobili veľmi veľa a som Vám hlboko zaviazaný... Môj Villon bol napísaný presne na takéto použitie.*" (prevzaté z osobnej korešpondencie T. Kanišákovej, 12. 05. 2011).

A tak bežal a beží život akademického zboru, popreplетaný študijnými povinnosťami, realizáciou diplomových projektov, pracovných sústredení, spoluprácou s košickou filharmóniou a RTVS, domácimi i zahraničnými koncertnými cestami do Poľska, Čiech, Bulharska, Moldavska a každodenným súzvukom s tepom univerzity i mesta. Svoje jubileum Nostro canto oslávilo na Medzinárodnom festivale ortodoxnej cirkevnej hudby *Hajnówka 2021* v Poľsku, kde získalo 2. miesto.

Aby plameň nezhasol...

Pre mnohých študentov sa skúsenosť s akademickým zborovým spevom stala kľúčovým impulzom k rozhodnutiu rozvíjať prirodzenú spevavosť detí a mládeže či nasmerovať svoje ďalšie kroky na cestu profesionálnej zbormajsterskej práce. Odchovanci zboru učia, spievajú a dirigujú v celom východoslovenskom regióne, ale i v Taliansku, Čechách a Katalánsku. Ani najúpornejšia snaha o deskripciu a faktografiu dvadiatich rokov existencie zboru Nostro canto však nevystihne to najvzácnejšie opodstatnenie jeho existencie, ktoré si v skrytosti odnášajú so sebou speváci do svojho ďalšieho života. Nechajme teda prehovoriť aspoň dvoch:

Mgr. Tomáš Bačinský, PhD., odborný asistent Katedry financií, účtovníctva a matematických metód FM PU.

„Spievanie v Nostro canto môjmu dlhoročnému pôsobeniu na PU dodalo nový ľudsko-umelecký rozmer. Na tejto skúsenosti oceňujem najmä unikátne zážitky z harmónie zborového spevu, nové priateľstvá a možnosť obohacovať okolie čímsi nehmatateľným, neviditeľným, no stále veľmi potrebným. Z môjho pohľadu toto teleso navždy ostane synonymom skvelého miesta na realizáciu lásky k hudbe."

Mgr. Peter Tóth, prvý prezident zboru, pedagóg Konzervatória J. Adamoviča v Košiciach, autor a interpret hudby k inscenáciám Pygmalion a Liliom pre Činohru ŠD Košice.

„Byť súčasťou miešaného zboru Nostro canto pre mňa bolo úžasnou hudobnou skúsenosťou. Získal som tu možnosť naučiť sa vnímať a tvoriť hudbu súčasne s ďalšími mladými hudobníkmi. Pod vedením našej milej pani dirigentky Tatiany

Švajkovej, ktorá v hudbe čarovala, som nadobudol silné hudobné a emotívne zážitky, na ktoré spomínam dodnes. Tie ovplyvnili môj pohľad na hudbu ako celok skrz obrazy a príbehy do takej miery, že si ju bez týchto imaginácií už neviem ani predstaviť. Naučila nás pracovať na sebe pedantne, s nuansami a pokorou. Vďaka Bohu za túto skúsenosť.“

Vďaka za minulosť, nádej pre budúcnosť...

Dvadsať rokov plnohodnotnej existencie akademického speváckeho zboru nie je v dnešnej hodnotovo dezorientovanej súčasnosti samozrejmosť. Náš zbor podporoval celý rad rektorov, prorektorov, dekanov, ako aj dlhoročný tajomník Rady pre umeleckú činnosť PhDr. V. Tarjányi, PhD. Im všetkým patrí naše poďakovanie. Umelecká práca sa vymyká mnohým racionálnym kritériám, ktorými sa riadia pragmatickejšie zamerané oblasti ľudského poznania. Aj základná orientácia v problematike hudobného vzdelávania a interpretačného umenia však postačí k chápaniu skutočnosti, že dosiahnutie kvalitnej interpretačnej úrovne akademického telesa nevyhnutne atakuje hranicu študijným programom vymedzeného časového priestoru, čím nevyhnutne vytvára potrebu nespočítateľných hodín individuálnych i skupinových konzultácií, bez ktorých by bol rast telesa nemysliteľný. Iba vďaka nadšeniu duše a dobrej vôli boli študenti ochotní obetovať voľný čas, sily a všetky svoje danosti pre rast a krásu celého zboru. Patrí im poďakovanie za to, že uverili jeho vízii, odkrývali a zažívali hodnoty neopísateľné a neuchopiteľné a podstúpili neraz nekomfortné obrusovanie vlastného ega, vytvárajúce v nich čistý priestor hodný toho, aby doň vstúpila sila a krása hudby. Napokon si dovolím neskromne zaželať sebe a všetkým kolegom – dirigentom akademických zborov -, aby zodpovedné autority nášho školského systému konečne priznali tvorivej umeleckej činnosti na pôde umelecko-pedagogicky orientovaných katedier status plnohodnotne porovnateľný s publikačnými výstupmi, a aby dlhoročné úsilie vysokoškolských pedagógov už prestalo byť sabotované touto ignoranciou. Bez živej a kvalitnej hudby strácajú tieto pracoviská svoje obsahové jadro a opodstatnenie, bez umeleckej skúsenosti nie je možné profilovať plnohodnotných učiteľov hudby, bez tohto typu erudície odíde hodnotovo deformovaný absolvent k žiakom, ktorých talentu nebude môcť poskytnúť zaslúženú pozornosť.

Mgr. art. et Mgr. Tatiana ŠVAJKOVÁ, PhD.
FF PU
Foto: Michał KOŚĆ a súkromný archív autorky

VERNISÁŽ KOLEKTÍVNEJ VÝSTAVY TROJINAKOSŤ

(kurátorský príhovor)

Dňa 4. novembra 2021 sa v podvečerných hodinách v Mestskej galérii Caraffka uskutočnila vernisáž kolektívnej výstavy trojice autorov a zároveň kolegov z Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzite v Prešove s názvom TROJINAKOSŤ. Výstava bude návštevníkom dostupná do 3. decembra 2021. Všetkých troch výtvarníkov okrem generačnej blízkosti a priateľstva spája aj rovnaké vysokoškolské vzdelanie, ktoré získali na Katedre výtvarnej výchovy a umenia PU.

Tatiana Bachurová

je intuitívnou autorkou, ktorá verí, že v priebehu pracovného procesu sa prostredníctvom sústredenia, meditácie a duchovného prepojenia s vesmírom dielo vznikajúce z iracionálnych prvkov nahodených na papier postupne skonkretizuje a nadobudne základnú myšlienku. Jej presnejší význam a pochopenie už autorka zvyčajne necháva na diváka. Je zaujímavé, že týmto spôsobom jej pod rukami vznikajú komorné kompozície, zvyčajne koláže alebo iné kombinované techniky, ktoré nepôsobia náhodne - autorka totiž mieni, že náhoda neexistuje. Výsledkom sú kompozične, tvarovo a farebne jednoduché dielka, v ktorých z bodu, škvrny a abstraktnej plochy vzniká štylizovaný, nikdy nie dôsledne abstraktný tvar. V hotových prácach potom divák objavuje niekedy zoomorfné, inokedy figurálne či rôzne iné prírodné motívy.

Farebne intenzívnejšia je na väčšom formáte, kde sa vyjadruje expresívne a svoju typickú farebnosť dopĺňa o odtieň zlatej. Napríklad na obdĺžnikovej kompozícii, ktorej vnútornú, expresívne poňatú plochu obrazu uzatvára oranžová, tvarovo sa zužujúca smerom nahor, nájdeme v oranžovej farbe figurálne, archetypálne zobrazenie muža a ženy a v expresívnej vnútornej ploche motív krajiny.

Ďalší zaujímavý veľkoformátový obraz – meditatívna maľba s modrým podkladom – je kompozične rozdelená dvomi polkruhmi, pričom v strede vzniká kríž so zvýraznenou bodkou uprostred. Ide o symbolické znázornenie cesty k večnosti a zároveň ponoru do hlbín vesmíru a samej seba. Ďalší vývoj autorky ju zrejme ešte výraznejšie posunie k realizácii podobných veľkoformátových expresívnych obrazov s presnejším, vopred určeným zámerom.

Tomáš Telepák

je multimediálnym tvorcom a v súčasnosti sa vo svojej tvorbe venuje fotografii a videoartu, ale aj klasickým výtvarným technikám, akými sú kresba, maľba a ich kombinácie. Okrem toho je aj výborným hudobníkom. Diela, ktoré sa rozhodol v rámci výstavy predstaviť, sú poetické, láskavé a pozitívne, nech už sú vytvorené akoukoľvek technikou. Pozitívnu energiu vyžarujú dokonca aj vtedy, keď upozorňujú na negatívne spoločenské dianie. Nosnými témami vystavených diel sú v jeho prípade rodina, nevedomie, sociálne fenomény, ekológia a polemika. Vnútorné založenie Tomáša Telepáka je najintenzívnejšie vnímateľné v centrálne umiestnenej veľkoformátovej kompozícii *Vesmír našich snov*, kde je na lyrickej krajinomaľbe po uhlopriečke namaľovaný stočený závoj: ide zápisníkový záznam snov prúdiaci do vesmíru, aby sa potom nabitý pozitívnou energiou z univerza znovu vrátil k svojmu odosielateľovi.

Zložitejší, ale veľmi pôsobivý je aj triptych *Cyklus recyklus* na ekologickú tému, ktorý je realizovaný dvoj- a multifotoexpozíciou. Okrem výtvarného uchopenia základnej myšlienky recyklácie rôznych materiálov má v sebe triptych ukryté aj ďalšie významy. Prvá kompozícia je vytvorená vrstvením

– multifotoexpozíciou fotografií rôznych druhov prírodných a umelých materiálov, ktoré pri zvolenej farebnosti pôsobia ako zhrdzavené či poznačené časom. Z podtextu akoby sa na povrch vynárala skrytá nostalgia za starými časmi, možno aj spomienky na detstvo. Tieto spomienky sa skresľujú až miznú pod novou vrstvou fotografie, ale stále sú tam a letmo sa znovu objavujú. Zaujímavé je, že hoci je dielo kompozične statické, opakované vrstvenie mu dodáva neviditeľnú, ale vnímateľnú vnútornú dynamiku. Život neživej hmoty tak nadobúda svoj vlastný kolobeh.

Vrstvená fotografia umiestnená v strede triptychu je vizuálne a farebne dokonale klasická a krásna svojou kompozičnou skladbou. Zároveň jej však vrstvenie dodáva tajomnosť a viacvýznamovosť. Má toto dielko naozaj viac významov, alebo je tam v skutočnosti len jeden? Možno vo fľašiach vľavo skutočne nájsť skrytú ľudskú postavu s jedným okom? Tretia kompozícia má výraz abstraktnej maľby. Jej význam je jednoznačný a zhodný s názvom diela. Svieža farebnosť a dynamika pohybu podnecuje otázku, či sa zároveň so zobrazenou krajinou aj súčasná ľudská spoločnosť dáva v záujme záchrany planéty do pohybu? Tieto a iné otázky kladie autor Tomáš Telepák svojimi prácami divákom, a cez hudbu aj poslucháčom. Jeho diela sú reakciou na súčasné spoločenské dianie, no zároveň si v časti tvorby prenecháva priestor pre intímne obrázky venované svojmu mikrosvetu, a najmä svojej rodine. Jeho ďalšie umelecké smerovanie ho pravdepodobne posunie viac k tvorbe videoartu, ale zaiste naďalej ostane aj multimediálnym tvorcom.

Ďalšia práca *Less je more* je založená na slovných hračkách: niekedy je ozaj menej viac, ale lesov nie je nikdy dosť. Už aby bolo more lesov... Zobrazenú krajinu pretína po diagonále žltá línia, akoby vyžarovala súzvuky hudobných tónov. Aj ďalšia práca, *Duchoprázdno – Duchoplno – vraj sa v oku zračí duša...*, je vytvorená na rovnakom princípe.

Slavomír Capek
je inter- a multimediálny tvorca, ktorý symbioticky spája racionalitu s emocionalitou a venuje sa kresbe, maľbe, objektu a soche. Jeho vystavované práce – kresba, maľba a socha – sa vyznačujú kultivovaným rukopisom a po všetkých stránkach naznačujú, že ich tvorca sa umením dlhodobo zaoberá nielen prakticky, ale aj teoreticky. Zároveň sa v nich odráža nielen autorov záujem o literatúru a filozofiu, ale aj širokospektrálny záber jeho vedomostí z ďalších odborov. Na niekoľkých príkladoch jeho diel, o ktorých sme spolu diskutovali, sa pokúsim priblížiť myšlienkové procesy, ktoré boli motiváciou nielen k ich vzniku, ale zároveň ostali prítomné počas celého procesu tvorby.

Kresba ceruzou *Úzkou cestou* je štíhla vertikálna kompozícia znázorňujúca geometricky štylizované priestorové plány, v ktorých sú ukryté stromy. Les v niektorých kultúrach symbolizuje kolektívne nevedomie a ľudskú dušu. Existujú rôzne cesty, rovné aj krivé, široké aj úzke, pričom každá z nich má svoje výhody a nevýhody. Najväčšie životné pravdy, večnosť v prítomnosti, sa ukrývajú v tých úzkych a krivých.

Rozpomínanie je realizované kombinovanou technikou. Zdrojom inšpirácie bol fragment tehly ako matice na odtláčanie. Hmatateľné aj tušené štruktúry, ktoré nás obklopujú, sa menia, ale aj znovu vracajú do pôvodných konfigurácií. Tieto archetypy v širokom zmysle slova môžeme vidieť všade: v hudbe, výtvarnom umení, politike, ekonomike, literatúre... Štruktúry reprezentované metaforou, architektonickou mriežkou, sa po špirále storočí opäť vracajú, ale už obohatené o nové prvky. Architektonická forma, štruktúra, vyjadruje metaforicky iné skutočnosti.

Spirituálne kresby sú realizované akvarelovými farebnými ceruzami. „Spirituálny náboj" prichádza prostredníctvom myšlienok o rôznych ľuďoch, autor sa sústreďuje na ich skutky, myšlienky... Sú to akési modlitby, ktoré si vyžadujú zvláštne naladenie. S týmto rozpoložením je spojený aj istý rytmus ruky a expresívne gesto ako základ celej plochy papiera. Toto expresívne gesto je vrstvené v rôznych odtieňoch akvarelových farieb miešaných nasucho a vrstvených cez seba, pričom sa tieto vrstvy prekrývajú a získavajú špecifické vyžarovanie, chvenie, vibrovanie. Kresba pripomínajúca smajlíky je obrazom súčasnej slovenskej spoločnosti. Jednotlivé hlavy–elipsy hovoria o rôznych charakterových typoch ľudí na rôznej duchovnej a duševnej úrovni, z ktorej sa skladá celková mozaika: kód našej spoločnosti.

Kresba *Mám pre teba krásnu hračku* je vertikálnou kompozíciou s kovovým kolesom a robotickou figúrkou v jeho strede, ktorá je napojená na laser, ktorý môže byť zároveň aj prúdom vedomia či akýmkoľvek energetickým nosičom schopným niesť rôzne druhy informácií. Táto kresba je dystopickou víziou budúcnosti, v ktorej už malé deti budú vlastniť „inteligentné hračky". Tie budú mať nepredstaviteľné funkcie. Zotrú sa akékoľvek vekové rozdiely, dôležité bude, ako vie kto narábať s technológiami. Túto doba už v určitom zmysle žijeme – v rámci nelineárneho vnímania času.

Dve hlavy z pálenej terakoty, *Rozprávaj mi o Pegasovi*, znázorňujú symboliku podprahovej komunikácie (myšlienkové láskanie, šepot). Ide o muža a ženu, ktorí sú od seba násilne oddelení (úskokmi, kolobehom života). Hoci sú od seba ďaleko, sú si zároveň blízko v špecifickej dimenzii podprahovej komunikácie.
Ďalšie, mimoriadne pôsobivé komorné sochárske kompozície zo sekaného tufu z cyklu *Atlas neznámych entít,* sú symbiózou remeselnej zručnosti a sily umeleckej výpovede. Napríklad v diele komponovanom do trojuholníka sa z rôznych pohľadov striedajú rôzne technologické prvky, ktoré umocňujú a pomáhajú dotvoriť pôvodný myšlienkový zámer a zároveň ho obohacujú o ďalší význam spočívajúci v jednote protikladov.

Aké bude výtvarné smerovanie Slava Capeka v budúcnosti ešte nie je známe, ale myslím si, že prioritou jeho blízkej budúcnosti by mohla byť kresba (vrátane novoobjavenej techniky realizovanej fixkou, ktorú na výstave predstavuje v komorných portrétoch), socha a tvorba objektu.

Ako praktická výtvarníčka a staršia kolegyňa a bývalá učiteľka všetkých troch vystavujúcich autorov som veľmi rada, že som ako kurátorka výstavy mohla byť súčasťou prezentácie ich pokračujúcej umeleckej tvorby, ktorá má potenciál zanechať pozitívnu stopu v každom návštevníkovi výstavy a vnímavom divákovi.

akad. mal. Anna HAUSOVÁ
Foto: Mgr. Tomáš TELEPÁK, PhD.

FANTASTICKÉ BYTOSTI STANISŁAWA LEMA V OBRAZOCH DANIELA MRÓZA

(kurátorský príhovor)

Dňa 15. 10. 2021 sa v Karaffovej väznici v rámci VI. Poľských dní v Prešove uskutočnila vernisáž výstavy Lemov Bestiár podľa Daniela Mróza.

Nie je to tak dávno, keď pre človeka v našich končinách mohlo byť nebezpečných aj niekoľko viet, nehovoriac o dvetisíc slovách. Nie som si však istý, či to občas neplatí i v súčasnosti.

Človek sa už pomerne dávno snaží vyjadriť a zobraziť tajuplné javy alebo bytosti v názornej, zrozumiteľnej podobe. Ale aj naopak, niečo jasné a pochopiteľné dostáva zašifrovaný, metaforický tvar. Deje sa to minimálne od čias starovekého Egypta a jeho božstiev s ľudským telom a hlavou zvieraťa, mezopotámskych okrídlených býkov, antických jednookých bytostí, Minotaura, stredovekých monštier, ani nehovoriac o podobných javoch v mimoeurópskych kultúrach.

Reč inotajov bola a je vždy zaujímavá a príťažlivá. Vyžaduje si však aspoň základnú pripravenosť percipienta. Aby sme sa nesmiali, neplakali v nesprávnom momente, prípadne vôbec nereagovali na počuté, videné a prečítané.
Vízia, predtucha niečoho zvláštneho, priviedla Julesa Verna k ceste na Mesiac i do morských hlbín. Karel Čapek vytvoril *Továreň na Absolútno*, zaoberal sa vojnou s mlokmi, ale tiež robotmi, ktoré dnes začínajú mať podobu človeka. Nezabúdajme ani na jeho *Bielu nemoc*.

Uchopiť neuchopiteľné, polapiť nepolapiteľné, dokážu iba výnimočné

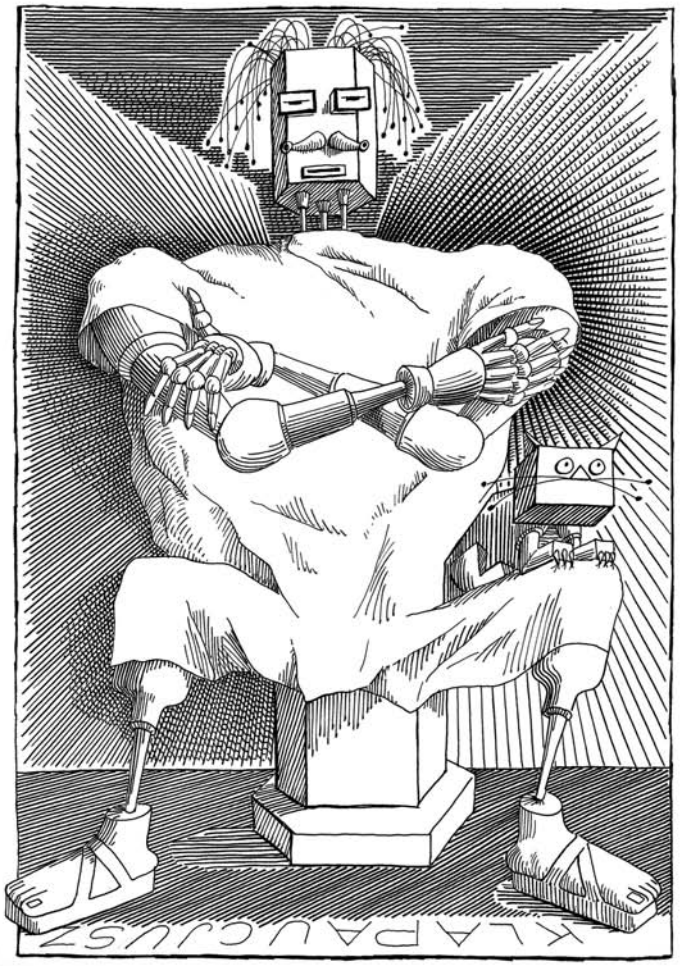

Klapaucius

Jedného dňa si Trurl vypočul vzdialené chýry o dvoch mocných konštruktéroch-dobrodincoch, takých múdrych a úspešných, že sa im nik nemohol vyrovnať. Utekal tieto zvesti oznámiť Klapauciovi, no ten mu vysvetlil, že chýry nehovoria o akýchsi záhadných súperoch, ale o nich samotných, pretože ich sláva obletela celý vesmír.

Stanisław Lem, *Kyberiáda. Bájky kybernetickej doby*. Preklad do angličtiny Michael Kandel. The Seabury Press, Inc., New York, 1974, strana 161

osobnosti. Od čias imaginárneho Kozmu Prutkova po Lama, Lema, Leca, Lenona, Lasicu, Borgesa a iných.

Zastavme sa niekoľkými neučesanými myšlienkami pri Stanisławowi Lemovi a aktuálnej výstave obrazov k jeho textom, ktoré vytvoril Daniel Mróz.

Problematika etických vzťahov človeka a jeho výtvorov spája Lema s postojmi Karla Čapka. To, čo Čapek iba tušil, Lem vo veľkej miere zažil. Koexistenciu človeka, strojov a umelých bytostí sprevádzajú neraz deštrukčné, protirečivé činy. Od ničenia výrobných zariadení v manufaktúrach 19. storočia po nálety bezpilotných lietadiel na určené ciele, neraz s nevinnými obeťami, a temný priestor internetu dnešnej doby.

Autor koncepcie výstavy, profesor Janusz Górski, sledoval veci obsiahnuté v stredovekých bestiároch. Verbálne obrazy Stanisława Lema našli kongeniálnu podobu vo vizuálnych obrazoch-ilustráciách Daniela Mróza. Môžu nám pripomínať detský svet Pinocchia, ale... Napriek nespornej hravosti foriem sa tu stretávame so sci-fi výjavmi blízkymi realite okolo nás. Kresliarske majstrovstvo ilustrátora sa stalo prostriedkom vyjadrenia toho, čo nemožno podať inak. Inžiniersky presné linky nám dovoľujú zabudnúť, že vidíme iba čiernu líniu a bielu plochu.

V slovenskom prostredí by sme našli analogické úsilie v tvorbe Karola Barona. Som presvedčený, že by si Lem, Mrózek a Baron rozumeli. Všetci boli šľachticmi ducha. Pokúsme sa teda nasledovať ich, napĺňať ich humanistický odkaz: aby bol človek človeku skutočne človekom. Nie monštrom, ktoré ho iba pripomína svojou ideálne deformovanou podobou.

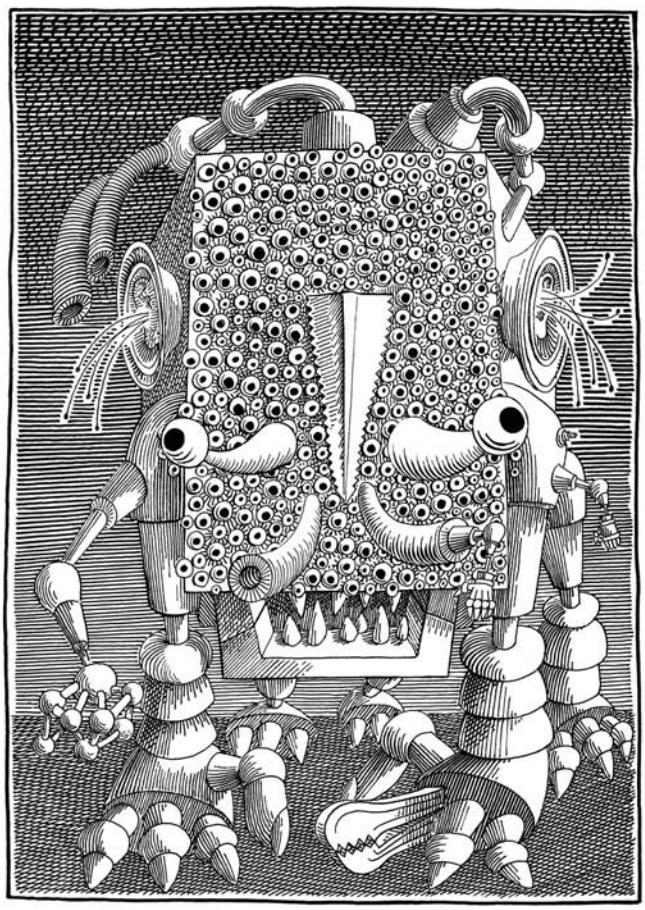

Tvár

Zbadali, že cez otvor niekto prestrčil tvár, takú obrovskú, že bolo vylúčené, aby sa za ňou prepchal aj zvyšok tela. Tvár nebola len veľká, ale aj nevýslovne škaredá, posiata vypúlenými očami odhora až dole, miesto nosa mala pílku a miesto čeľusti železný hák. Tvár vtisnutá do otvoru sa ani nepohla, len oči pátravo mihali sprava doľava, dychtivo skúmajúc všetko navôkol, akoby sa snažili odhadnúť, či vôbec stojí za námahu pokračovať.

Stanisław Lem, *Kyberiáda. Bájky kybernetickej doby*. Preklad do angličtiny Michael Kandel. The Seabury Press, Inc., New York, 1974, strany 147–148

doc. Vladislav GREŠLÍK, ArtD.
FF PU

VÝCHODOSLOVENSKÝ RUMANČEK SME VYSLALI DO SVETA

Rozhovor s profesorom Šalamonom

Životnú dráhu prof. RNDr. Ivana Šalamona, CSc., MBA už od mladosti ovplyvňoval záujem o prírodu. Štúdium odboru všeobecná biológia so špecializáciou fyziológia rastlín ukončil na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach, kde v roku 1986 začal vedecky pracovať so zameraním na biodiverzitu, šľachtenie a prírodné látky liečivých rastlín. V roku 1995 nastúpil ako vedecký sekretár do Výskumného ústavu agroekológie v Michalovciach, kde mal možnosť realizovať výskumné aktivity pri veľkoplošnom pestovaní, zbere a pozberovej úprave špeciálnych plodín. V roku 1999 vypracoval pre Ministerstvo pôdohospodárstva SR Rozvojový program výroby a spracovania liečivých, aromatických a koreninových rastlín v SR. Od roku 2003 pôsobí ako vysokoškolský učiteľ na Prešovskej univerzite v Prešove s orientáciou na výučbu a aplikovaný výskum v oblasti ekológie jedinca a populácií liečivých rastlín. V júni 2006 mu bola udelená medaila Medzinárodnej spoločnosti záhradníckych vied so sídlom v Leuvene za organizáciu 1. svetového sympózia o rumančeku kamilkovom pod záštitou tejto významnej medzinárodnej organizácie. V roku 2015 mu ako jednému z autorov a ako hlavnému riešiteľovi projektu bol schválený patent č. 288313/2015: Spôsob lyofilizácie antokyánov z extraktov drobných plodov liečivých rastlín. Patent je nápomocný pri výrobe potenciálnych liekov a podporných prípravkov na liečenie sarkopénie a zhubných nádorov hrubého čreva. V rokoch 2017 a 2018 Úrad Spoločenstva pre odrody rastlín so sídlom v Angers vydal osvedčenia na prvé slovenské odrody liečivých rastlín (mäty piepornej Kristínka a rumančeka kamilkového Lianka), hlavným pôvodcom ktorých je profesor Šalamon.

Pán profesor, prezradíte nám, aká bola vaša cesta k vedeckej kariére?

Mnohí sa po ukončení doktorandského štúdia a nástupe na vedecké pracovisko dostanú pod vplyv formálnych autorít, respektíve sú príliš závislí na svojom vedúcom. V tejto etape vedeckej kariéry je nutné pracovať ešte intenzívnejšie a nadväzovať všestrané medzinárodné kontakty prostredníctvom aktívneho vystupovania na vedeckých podujatiach. Mne sa to v plnej miere vyplatilo, keďže na základe aktívnej účasti na medzinárodných sympóziách o éterických olejoch rastlín v rokoch 1990 v Lahti (Fínsko), 1991 v Saint Vincent (Taliansko), 1992 v Ayri (Škótsko, Veľká Británia) a 1993 v Berlíne (Nemecko) som dostal finančné granty od organizátorov. Vďaka svojim prezentáciám o tvorbe silice, jej zložení a chemotypoch (biodiverzite) rumančeka kamilkového som mal možnosť diskutovať s významnými profesormi zo západnej Európy – Dr. h.c. prof. Dr. Heinzom Schilcherom zo Slobodnej univerzity v Berlíne a prof. Dr. Chlodwigom Michaelom Franzom z Univerzity veterinárnej medicíny vo Viedni. Za odborný prístup, dôslednosť a snahu hľadať nápady a argumenty som si od prvého z menovaných profesorov vyslúžil monografiu *Die Kamille* s venovaním.

Kde ste sa dostali k výskumu ekológie rastlinného jedinca a populácií?

Medzníkom v mojej orientácii na štúdium vzájomných vzťahov rastlín, tvorby sekundárnych metabolitov v prostredí ich rastu a rastlinných populácií medzi sebou sa stala najmä stáž na Botanickom ústave SAV v Bratislave v roku 1986, kde sa ma ujali dve popredné osobnosti nášho ekofyziologického výskumu: prof. RNDr. Elena Masarovičová, DrSc. a prof. RNDr. Pavol Eliáš, CSc. Vďaka týmto odborným autoritám a nášmu úzkemu vzťahu naprieč desaťročiami sa začal formovať môj vedecký charakter, v ktorom postupne nadobudla popredné pozície pracovitosť, vytrvalosť, snaha o sebazdokonaľovanie a orientácia na medzinárodnú spoluprácu.

Pred príchodom na našu univerzitu ste pôsobili v Oblastnom výskumnom ústave agroekológie v Michalovciach. V čom spočívala vaša práca na tomto pracovisku?

Hlavným poslaním predmetného rezortného výskumného ústavu bola koordinácia a výskumné riešenie problematiky Východoslovenskej nížiny a jej priľahlých oblastí. Do mojej pôsobnosti patrilo riadenie a zvyšovanie funkčnosti a výkonnosti vnútroústavných útvarov v spojitosti s realizáciou sústavy štátnych výskumných úloh, vedecko-technických projektov a iných výskumných aktivít. Moja konkrétna výskumná činnosť sa však orientovala na pestovateľské systémy špeciálnych poľných plodín v špecifických agroekosystémoch Východoslovenskej nížiny. Pri uvádzaní veľkoplošného pestovania liečivých rastlín do praxe mi pomohli praktické skúsenosti pána Juraja Špontáka – vynálezcu zberacieho systému rumančekových úborov a autora vyše stovky ďalších technických inovácií poľnohopodárskych strojov. Na základe kompetentnosti a úspechov aplikovaného výskumu v oblasti špeciálnej rastlinnej výroby ma poverilo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR úlohou vypracovať *Rozvojový program výroby a spracovania liečivých, aromatických a koreninových rastlín v Slovenskej republike* (1999-2000), ktorý schválilo vedenie rezortu.

V rámci pôsobenia na Katedre ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied PU sa zaoberáte predovšetkým rumančekom kamilkovým. Ako sa začal a vyvíjal tento „kamilkový" príbeh?

Študentská vedecká práca na PF UPJŠ Košice mi najprv v roku 1984 priniesla víťazstvo v súťaži odbornej činnosti. Diplomová (1985), dizertačná (1993) a habilitačná práca (2005) potom boli zamerané na všetky aspekty štúdia, výskumu a vývoja v súvislosti s liečivou bylinou rumanček kamikový (*Matricaria recutita* L.). Práve to boli hlavné faktory, prečo Medzinárodná spoločnosť pre záhradnícke vedy so sídlom v Leuvene v Belgicku oslovila Prešovskú univerzitu s ponukou na usporiadanie 1. svetového sympózia o výskume, vývoji a produkcii rumančeka kamilkového. V roku 2006 sa tejto vedeckej akcie zúčastnilo viac ako 70 účastníkov z 22 krajín sveta zo všetkých svetadielov. Kvalitu podujatia podčiarkla účasť všetkých najvýznamnejších vedeckých kapacít v tejto oblasti. Aktuálne patrí PU ku globálnym lídrom výskumu predmetnej problematiky, o čom svedčí vyšľachtenie diploidnej rumančekovej odrody *Lianka* a jej uznanie rozhodnutím Úradu Spoločenstva pre odrody rastlín v Angers vo Francúzsku. Odroda sa vyznačuje veľmi vysokým obsahom bisabololu a chamazulénu v silici. Jej obsah v suchých kvetných rumančekových úboroch je na úrovni 0,75 – 0,85 %, pričom ich úroda sa pohybuje až do 500 kg.ha^{-1}. Populácie rastlín vyselektovaného rumančeka kamilkového z východného Slovenska sa aktuálne začínajú pestovať v Peru, Iráne a Austrálii.

S Vaším menom sa spája aj prvý patent našej univerzity.

Skĺbili sa pri ňom všetky podmienky vedeckého pokroku – multidisciplinárny vedecký prehľad, odvaha riskovať, špičková infraštruktúra, odborný tím spolupracovníkov a hlavne sloboda pre nové myšlienky s dôslednou zodpovednosťou. Tieto okolnosti mi umožňili zhostiť sa vedenia vedeckého projektu riešeného v spolupráci s farmaceutickou firmou MediPharm, a. s. Lipany. Jeho výsledkom bolo udelenie prvého univerzitného patentu číslo 288313/2015: *Spôsob lyofilizácie antokyánov z extraktov drobných plodov liečivých rastlín*. Vynález sa týka spôsobu lyofilizácie antokyánov z extraktov drobných plodov liečivých rastlín, pričom takto získané prírodné substancie z plodov liečivých rastlín sa dajú priemyselne využiť v medicíne a farmácii (terapeutický efekt), vo výžive (výživové doplnky) a v ďalších oblastiach potravinárskeho priemyslu (aditíva). Hlavnou spolupracujúcou inštitúciou pri aplikačnom riešení sa stala Univerzita štátu Illinois v Chicagu (IL, USA). Výsledky ukázali, že takto izolované antokyány zamedzujú bunkovej smrti (apoptóze) v svalovom tkanive a môžu byť užitočné pri prevencii sarkopénie a pri dietetickej liečbe Duchennovej svalovej degenerácie. Predmetná vedecko-výskumná práca dostala v roku 2017 na 22. výročnej vedeckej konferencii na svetovo prestížnej Harvardskej univerzite v Bostone (MA, USA) ocenenie Excelentný príspevok.

Významná je aj Vaša aktívna činnosť v medzinárodných vedeckých spoločnostiach.

Ako reprezentant Slovenskej republiky som bol pri založení dvoch významných vedeckých organizácií – Asociácie liečivých a aromatických rastlín krajín južnej a východnej Európy v Arandjelovaci (Juhoslávia, 1998) a Asociácie liečivých a aromatických rastlín Stredomoria vo Famaguste (Severný Cyprus, 2013). Obe asociácie pravidelne organizujú vedecké sympózia a konferencie v rôznych krajinách Európy, pričom často patrím medzi pozvaných prednášajúcich v otváracích sekciách týchto vedeckých podujatí.

S výskumom ide ruka v ruke aj budovanie výskumnej infraštruktúry. Aká je Vaša skúsenosť v tomo smere?

Výzvy Výskumnej agentúry MŠVVaŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ (Operačný program: výskum a vývoj) priniesli možnosť vybudovať Centrum excelentnosti ekológie živočíchov a človeka PU. V tomto prípade je potrebné vyzdvihnúť manažérske a riadiace schopnosti vtedajšieho dekana fakulty prof. RNDr. Ivana Bernasovského, DrSc. Medzi rokmi 2009 až 2013 som založil dve laboratóriá: Laboratórium ekofyziológie živočíchov a rastlín a Laboratórium environmentálnych biotechnológií. Prvé slúži na základný a aplikovaný výskum biologicky aktívnych látok z rastlinných extraktov a silíc a ekofyziologických procesov živočíchov a rastlín v interakcii s pôsobením faktorov prostredí; druhé má za úlohu determináciu xenobiotík (hlavne koncentrácie ťažkých kovov) v životnom prostredí. Už ako prodekan fakulty som bol hlavným riešiteľom projektu financovaného zo štrukturálnych fondov EÚ a zásadnou mierou som sa podieľal na rekonštrukcii, modernizácii a nákupe špeciálnych laboratórnych stolov a príslušného zariadenia pre Laboratórium eko-chémie, Experimentálne chemické laboratórium a Laboratórium a múzeum evolučnej ekológie.

Aká je Vaša spolupráca so študentmi? Majú záujem pokračovať vo výskume problematiky, ktorej sa venujete?

Populačne biologické prístupy a netradičné kvantitatívne ekologické metódy využili piati moji doktorandi vo svojich dizertačných prácach so zameraním na spektrum rastlinných druhov - rumanček ka-

milkový, nechtík lekársky, prasličku roľnú, mätu piepornú a ľubovník škvrnitý. Tieto výskumy boli zamerané na vzťahy sedentárneho organizmu a prostredia a realizovali sa prostredníctvom určovania charakteristík populácie predmetných druhov rastlín (veľkosť, hustota, štruktúra, dynamika, determinácia a zloženie sekundárnych metabolitov) a kauzálnej interpretácie reakcie na rôznych stanovištiach východného Slovenska ich rôznymi pôdno-klimatickými charakteristikami. Zároveň som rád, že som mohol hostiť troch stážistov zo zahraničia v rámci ich dlhodobých výskumných pobytov: doktorku Worrapan Poomanee z Univerzity Chiang Mai v Chiang Mai v Thajsku (2021), doktora Amera Tarawneha z Tafilskej technickej univerzity v Tafile v Jordánsku (2018) a doktorku Viktóriu Ivanovú z Národnej univerzity potravinárstva a jeho technológií z Kyjeva na Ukrajine (2014).

V súčastnosti sa čoraz viac hovorí o popularizácii vedy. Je podľa Vás potrebné približovať vedu aj laickej verejnosti?

Ľudia si uvedomujú, že vzdelanie, výskum a veda sú pre zlepšenie kvality ich života nesmierne dôležité. Z tohto pohľadu je viac než potrebné vstupovať do verejného priestoru aktivitami pre širokú verejnosť. Už niekoľko rokov publikujem zaujímavosti o liečivých rastlinách na portáloch Veda na dosah a Vyšetrenie SK, pričom moje príspevky majú veľmi dobrý ohlas. Spolupracujem aj s Rozhlasom a televíziou Slovenska, kde v rámci vysielania zjednodušene a "ľudským jazykom" prezentujem príbehy o vybraných rastlinných druhoch. Výsledkom našej spolupráce je aj môj dokumentárny medailón v rámci cyklu *Necelebrity*. Ako jeden zo spôsobov popularizácie vedy možno vnímať aj prezentáciu a práve prebiehajúci predaj kolekcie vybraných liečivých rastlín (rumanček kamilkový, mäta pieporná, medovka lekárska, nechtík lekársky, slez maurský, repík lekársky) z pozemku našej univerzity. Táto kolekcia je v ponuke predovšetkým pre našich zamestnancov, ale dostupná je aj verejnosti, čo vnímam ako dobrú propagáciu univerzity a jej výsledkov smerom navonok.

Na záver odľahčujúca otázka. Čo Vám osobne v živote robí radosť, prípadne vás poslednú dobu potešilo?

Spokojnosť mi prinášajú predovšetkým krásne zážitky a množstvo radostných chvíľ, o ktoré sa môžem podeliť. Ich príkladom je oslava môjho vymenovania za vysokoškolského profesora v odbore všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií s oboma mojími drahými rodičmi. Vedia, že všetko, čo vďaka ich podpore vzniklo, je výsledkom poctivej každodennej práce. Vážim si všetky hodnoty, ktoré z nej a za ich podpory vzišli. Snažím sa žiť normálny a zmysluplný život; naplnenie svojho osobného bytia nachádzam aj v živote môjho štvorročného vnuka Maxima. Iste sa poradujem aj z ďalších potomkov.

Zhovárala sa
RNDr. Monika IVANOVÁ, PhD.
FHPV PU
Foto: archív profesora

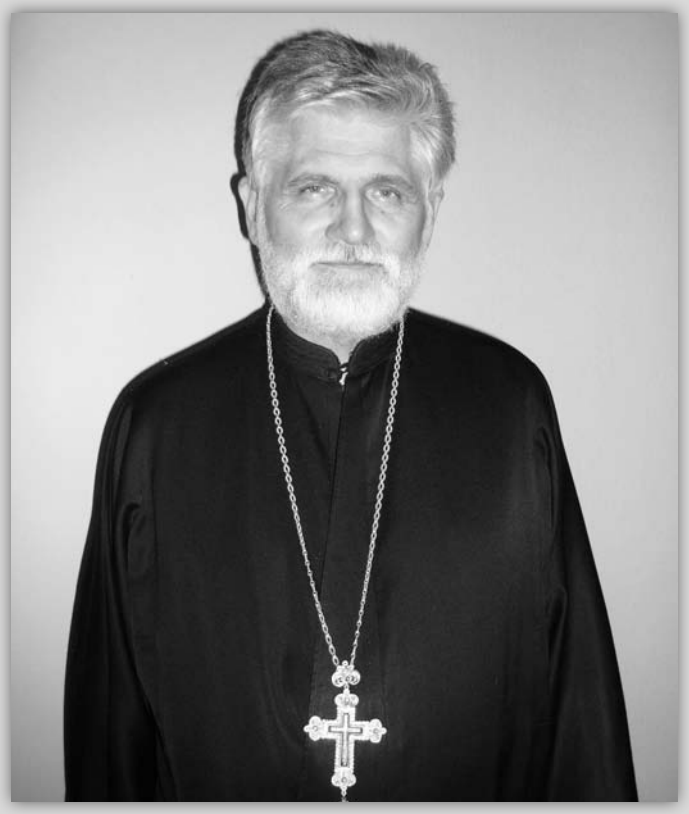

SPOMIENKA NA VZÁCNEHO KOLEGU, PROFESORA MILANA GERKU

Začiatkom novembra nás zasiahla smutná správa o odchode nášho vzácneho kolegu a priateľa, prof. ThDr. Milana Gerku, CSc., vo veku 76 rokov (* Ortuťová, 6. 1. 1945 – † Prešov, 2. 11. 2021).

Pán profesor sa zapísal do života svojich študentov nezmazateľnou stopou. Bol neustále pripravený pomôcť im s ich peripetiami.
Aj keď bol rektorom Pravoslávneho kňazského seminára, jeho život bol stále prepojený s Pravoslávnou bohosloveckou fakultou. Len ťažko si možno predstaviť pedagogické porady bez jeho vstupov a neustáleho akcentu na zachovanie kontinuity akademického života fakulty so seminárom.

Pán profesor započal svoju vedeckú činnosť po ukončení magisterského štúdia v roku 1965. V rokoch 1965 - 1968 študoval ako ašpirant na Petrohradskej duchovnej akadémii, po absolvovaní ktorej získal kandidatúru. V nasledujúcom období začal aktívne pôsobiť na fakulte. Venoval sa exegéze *Starého zákona* a hebrejskému jazyku. Začínajúc v roku 1970 z pozície externého pedagogického pracovníka si svoje akademické portfólio postupne rozšíril o pôsobenie na pozíciách odborného asistenta v rokoch 1971 - 1978, špirituála PBF v roku 1973, pokladníka PBF v rokoch 1974 - 1984, knihovníka a vedúceho jednotlivých katedier fakulty, až sa napokon stal jej dekanom. Aktívny bol aj v pastorácii: v rokoch 1968 – 1970 pôsobil ako kantor v Katedrálnom chráme sv. kniežaťa Alexandra Nevského v Prešove a v rokoch 1969 - 1971 bol ekonómom Úradu eparchiálnej rady Pravoslávnej cirkvi v Prešove. V rokoch 1972 - 1988 bol duchovným správcom pravoslávnej cirkevnej obce Závadka a v tejto funkcii pokračoval od roku 1990 až do svojej smrti. V rokoch 1991 - 1993 organizoval a spravoval pravoslávnu cirkevnú obec Spišská Nová Ves. V rokoch 1994 - 1996 organizoval duchovný život pravoslávnych veriacich – reoptantov z Ukrajiny – v mestách, resp. obciach Topoľčany, Vozokany, Bánovce nad Bebravou, Tvrdomestice, Dežerice, Žitná Radiša, Ruskovce, Závada, Chlebovany, Detva, Nová Baňa, Holíč, Hontianske Moravce, Ružomberok, Revúca, Brezová pod Bradlom a Smolník. Bol tiež kancelárom Úradu metropolitnej rady Pravoslávnej cirkvi na Slovensku a od roku 1998 bol až do svojej smrti dekanom pre okresy Spišská Nová Ves, Gelnica a Levoča. V roku 1998 založil Filantropiu Pravoslávnej cirkvi na Slovensku a následne sa stal jej riaditeľom. Od roku 2001 bol tajomníkom a hovorcom Posvätnej synody Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku.
Jeho široký modus vivendi ostáva inšpirujúcim pre každú snahu meniť veci k lepšiemu.

S veľkou úctou a žiaľom v srdci, ale aj s nádejou na večný život na Vás, milý pán profesor, spomíname. Boli ste nesmierne vzácnym, milým a mimoriadne láskavým človekom.

Blažennyj pokoj i vičnaja jemu pamjať!

Kolegovia z PBF a Pravoslávneho kňazského seminára PU

ZA MÁRIOU PODHÁJECKOU

V deň Sviatku všetkých svätých, v čase pietneho ticha a spomienok na najbližších zosnulých, nás v rovnakej tichosti vo veku nedožitých 70 rokov nečakane opustila prof. PhDr. Mária Podhájecká, CSc. (* Prešov, 19. 7. 1952 – † Prešov, 1. 11. 2021).

„Hľadať a nájsť odpoveď na otázku ‚prečo' je často nad možnosti ľudského rozumového uvažovania..."

Správa o smrti blízkeho človeka je pre nás zdrvujúca, tobôž, ak príde náhle a nečakane; ak si spomenieme, že osobne sme sa s ním stretli iba pred niekoľkými dňami, možno týždňami. Odchod pani profesorky Podhájeckej, mojej kolegyne Marienky, ma šokoval a predýchaval som ho len s veľkou námahou. S pani profesorkou som na jednom pracovisku, katedre, fakulte i univerzite pracoval takmer 40 rokov. Moje slová rozlúčky preto nemôžu byť ničím iným než osobným vyznaním.

Pre vysokoškolského učiteľa je v jeho osobnom, odbornom a profesijnom napredovaní ambíciou získať a obhájiť pozíciu univerzitného profesora. V roku 2014 som bol predkladateľom inauguračného konania Marienky Podhájeckej i realizátorom všetkých krokov s tým spojených. Jej inauguračná prednáška všetkých utvrdila v tom, že celý svoj profesijný život venovala predškolskej pedagogike, ktorú povýšila na najvyšší piedestál. Naša kolegyňa bola inšpiráciou pre rozvoj tohto odboru nielen u nás, ale i v okolitých krajinách. Zvlášť výnimočný pre nás však bol jej osobný pohľad a vklad do oblasti špeciálnej pedagogiky, najmä do oblasti práce s viacnásobne postihnutými deťmi – hlucho-slepými. S úžasom sme počúvali jej osobnú skúsenosť i vyznanie, aké je dôležité dotknúť sa iného človeka, aby ste sa s ním rozprávali, keď nevidí ani nepočuje. Dotknúť sa iného človeka je možné pohľadom, láskavým úsmevom, milým slovom, ale i nežnou výčitkou: to nám chcela pani profesorka pripomenúť a odkázať.

Moje osobné stretnutia s ňou boli vždy zaujímavé a inšpiratívne - a to vtedy, keď sme diskutovali o našom školstve, jeho smerovaní či kvalite študentov i štúdia. K naším témam patrilo ale aj to, ako skvalitňovať trávnik v záhrade, aké kosačky sú dobré pre tú-ktorú prácu, aká je úroda orechov v tomto roku a podobne. Neboli to len bežné rozhovory. Jej oči vždy prezrádzali ozajstný záujem o život okolo nás a v nás. Jej oči, jej láskavý pohľad – to je pre mňa odkaz úprimného človeka, blízkeho spolupracovníka, ktorý navždy zostane v srdciach tých, ktorých sa aspoň raz dotkol.

Uvedomujem si, že vedľa mňa stoja symbolicky desiatky kolegov, stovky priateľov a tisícky študentov, u ktorých pani profesorka zanechala nezabudnuteľnú stopu. Aj keď nám je nesmierne smutno a cítime hlboký žiaľ nad jej odchodom, zároveň nás napĺňa pocit veľkej vďaky, že sme mohli byť súčasťou jej života, že sme mohli načierať z jej studnice poznania, múdrosti, láskavosti a ochoty pomáhať. Pani profesorka, Marienka, ďakujeme Ti.

Česť Tvojej pamiatke.

prof. PhDr. Milan PORTIK, PhD.
PF PU
Foto: Archív PF PU

POSLEDNÉ ĎAKUJEME PRE DOCENTKU MARTU BAČOVÚ

Vo veku 74 rokov (26. 8. 1947, Martin – 28. 10. 2021, Prešov) nás opustila vzácna osobnosť, doc. PhDr. Marta Bačová, CSc., ktorej profesijný život bol spätý s prešovskou Filozofickou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, resp. Filozofickou fakultou Prešovskej univerzity v Prešove.

Po absolvovaní vysokoškolského štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v študijných odboroch slovenský jazyk a pedagogika nastúpila na miesto odbornej asistentky na Katedre pedagogiky FF UPJŠ v Prešove.

Vo svojom odbore pracovala veľmi dôsledne a so zodpovedným vzťahom ku kráse a vedeckému charakteru pedagogiky. Jej vedecké, publikačné a pedagogické aktivity boli smerované predovšetkým do oblasti všeobecnej didaktiky, vysokoškolskej didaktiky, didaktiky dospelých, pedagogickej diagnostiky a celoživotného vzdelávania. Osobný vzťah mala najmä k didaktike, rozvoj ktorej vždy pozorne sledovala a tým obohacovala nielen seba, ale aj svojich študentov a doktorandov. Jej okúzlenie touto disciplínou pramenilo okrem iného aj z dôkladnej znalostí prác J. A. Komenského, ku ktorému ju priviedli hlavne jej prví vedúci katedier, a to doc. PhDr. F. Karšai, CSc. a prof. PhDr. A. Čuma, CSc.

Na Filozofickej fakulte pôsobila vo funkcii vedúcej Katedry pedagogiky a výchovy a vzdelávania dospelých Katedry pedagogiky, v rokoch 1994 – 1997 bola prodekankou pre vzdelávaciu činnosť (denné štúdium). V rokoch 1997 - 2000 bola podpredsedníčkou Akademického senátu FF PU a členkou pedagogickej komisie AS FF PU. Vykonávala aj funkciu členky redakčnej rady časopisu ACADEMIA.

K rozvoju československej komeniológie prispela svojou činnosťou v pozícii tajomníčky výboru komeniologickej sekcie pri Československej pedagogickej spoločnosti pri Československej akadémii vied. Táto skúsenosť sa premietla do jej organizačnej práce, editorskej činnosti, vedecko-výskumnej činnosti a popularizačných prednáškových aktivít pre učiteľov.

Srdcovou záležitosťou však pre pani docentku Bačovú bol priamy kontakt so študentmi. Silu jej dodávali talentovaní, usilovní poslucháči, ktorí si vážili jej prácu a entuziazmus, ako i najbližšie kolegyne a kolegovia. My, ktorí sme mali šťastie zažiť ju ako vyučujúcu s charizmou a prirodzeným rešpektom, nikdy nezabudneme na jej ľudský a tolerantný prístup, pochopenie pre študentské vrtochy či úsmev sprevádzajúci otvorenú komunikáciu, ale ani na jej odbornosť a profesionalitu, ktorá sa pretavila do výchovy mnohých úspešných absolventov učiteľských, vychovávateľských a andragogických študijných programov, resp. absolventov pôsobiacich v akademickej sfére.

Milá pani docentka, budeme na Vás vždy s láskou a úctou spomínať.

doc. PhDr. Marta ČERNOTOVÁ, CSc.
doc. PhDr. Eduard LUKÁČ, PhD.
PhDr. Katarína MAYER, PhD.
FHPV PU

OPUSTILA NÁS VZÁCNA KOLEGYŇA, PROFESORKA JANA SOŠKOVÁ

Prof. PhDr. Jana Sošková, CSc. (Prešov, 23. 11. 1950 – Prešov, 18. 10. 2021) nás nečakane opustila vo veku nedožitých 71 rokov. Jej život bol bytostne spätý s pôsobením na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, kde pôsobila ako pedagogička, garantka odboru estetika, prodekanka fakulty a riaditeľka Inštitútu estetiky a umeleckej kultúry.

Jej vedecké, publikačné i pedagogické aktivity však mali pevný bod: lásku k umeniu a vášnivú apologetiku estetiky – jej dôležitého miesta v tkanive humanitných vied. Poslucháči prednášok pani profesorky zaiste nezabudnú na jej charizmatický prejav, nástojčivosť týkajúcu sa kritického čítania textov a citlivé interpretácie umeleckých diel. Mladej generácii estetikov zanechala dôležité dedičstvo v podobe nezlomnej snahy o odhaľovanie kvalít slovenského estetického myslenia, o jeho presun z periférie do centra nášho záujmu.

Myšlienkovou bázou profesorky bola kantovská estetika, no významne rozvinula aj diskurz vzťahu estetiky a filozofie, filozofické uchopovanie moderného a súčasného umenia, estetiku škaredého a preverovanie koncepcií „koncov umenia“. Je zakladateľkou bohatej edície Studia Aesthetica a Spoločnosti pre estetiku na Slovensku. Stála tiež pri založení časopisu Espes, v ktorom ďalej pôsobila ako šéfredaktorka. Viedla niekoľko významných grantových úloh, ktorých výsledkom bol rad konferencií a publikácií kľúčových pre ďalšie smerovanie pracoviska a odboru. Pedagogicky sa venovala disciplínam dejiny estetiky, teória estetiky, umenie v kontexte etiky, morálky a kultúry, súčasné problémy estetiky, filozofia umenia a predovšetkým jej obľúbenej estetike umenia, ktorej sa v poslednej dobe intenzívne výskumne venovala. Kultivovala metódu otvoreného dialógu a zdôrazňovala dobré poznanie domáceho kultúrneho dedičstva – nielen v rovine slovenského estetického myslenia, ale najmä všetkých druhov umenia. Umenia živého a žitého.

Profesorka Sošková získala svoje absolutórium v odbore filozofia – nemecký jazyk na Filozofickej fakulte v Prešove (UPJŠ v Košiciach) v roku 1974. O rok neskôr obhájila svoju rigoróznu prácu *Determinácia hodnotiaceho vzťahu ľudí ku skutočnosti* a následne, v roku 1984, obhájila aj kandidátsku dizertačnú prácu na SAV v Bratislave. V roku 1986 bola menovaná docentkou v odbore filozofia a v roku 2002 uspela s habilitačnou prednáškou *Estetika Michala Greguša.* O dva roky neskôr sa stala profesorkou v odbore dejiny filozofie – po inauguračnej prednáške s názvom *Estetika Michala Greguša*.

Pôsobenie pani profesorky Soškovej zanechalo výraznú stopu v kultúrnom profile regiónu, ako aj za jeho hranicami. Svoj vedecký, pedagogický a ľudský odkaz zanechala stovkám absolventov, celej plejáde učiteľov, kultúrno-umeleckých osobností, praktizujúcich umelcov a vedcov – mladých estetikov a teoretikov umenia.

S úctou a láskou spomíname. Ďakujeme.

Inštitút estetiky a umeleckej kultúry
FF PU

SRDCOM DOBRODRUH ALEBO ERASMUS + STÁŽ V BRNE

Volám sa Táňa a som interná doktorandka na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. V termíne 19. 9. – 19. 11. 2021 som absolvovala Erasmus+ stáž na Masarykovej univerzite v Brne. Bol to môj tretí pokus o vycestovanie, keďže predchádzajúce dva zmarila pandémia. Nuž, všetko má svoj čas...

V nedeľu som vystúpila na hlavním nádraží v Brne. Na sebe som mala tričko s nápisom SRDCOM DOBRODRUH, no v skutočnosti som mala trochu strach. Nemala som poňatia, ktorým smerom mám ísť (v Brne by som autoškolu robiť nechcela). Z ničoho nič sa zjavil jeden mladučký chlapec a nezištne mi pomohol. Zobral môj ťažký kufor, sadol so mnou na "šalinu" (teda električku) a ukázal mi moje ubytovanie. Hneď som si povedala, že ak by som v Prešove stretla niekoho, kto by sa nevedel zorientovať, vzala by som si od svojho dobrodinca príklad a pomohla by som.

Na Masarykovej univerzite sa mi veľmi páčilo - z odborného aj ľudského hľadiska. Medzi učiteľmi a študentmi panuje veľmi priateľská atmosféra. Mojou mentorkou bola pani docentka Milena Šubrtová. Jej vedecká práca mi veľmi pomohla, stále pomáha a inšpiruje ma pri písaní mojej dizertačnej práce, v ktorej sa zaoberám témou straty a smrti v kognitívno-lingvistickom, psychologickom a literárnovednom kontexte. Počas stáže som sa zúčastnila viacerých seminárov pani docentky a tiež kolegov doktorandov. Veľmi ma zaujali predmety ako *světová literatura*, *didaktika literární výchovy s reflektovanou praxí* či *divadelní praktikum*. Práve na poslednom predmete som bola zapojená do všetkých jeho aktivít, čo pre mňa bola významná výzva a veľa som sa o sebe naučila. Inšpiratívnou príležitosťou bol aj doktorandský seminár, kde som predstavila svoju prácu, o ktorej sme potom diskutovali. Obohatila som teda o ďalšie názory, nápady, inšpirácie a postrehy. Keďže mám rada knihy a čítanie, z *Moravské zemské knihovny* som bola nadšená. Našla som si tam množstvo det-

ských kníh vhodných na analýzu a interpretáciu v kontexte mojej dizertačnej práce. Za najkrajší aspekt svojej stáže považujem to, že som mohla viesť jeden seminár s druhákmi bakalárskeho stupňa. Keď učím, cítim sa šťastná. Po roku online výučby bolo naozaj krásnym momentom stáť v normálnej triede, byť so študentmi a rozprávať sa o detskej literatúre.

Brno je krásne. Mesto a jeho okolie ponúka veľmi veľa možností a dobrodružstiev (aj v prípade, že nemáš na tričku Srdcom dobrodruh J). Mojím obľúbeným miestom sa stala *Brněnská přehrada*. Na jeseň tam príroda žiari pôvabnými októbrovými farbami. Môžete sa zviezť parníkom, zaplávať si, prejsť sa alebo skúsiť si paddleboard či navštíviť hrad *Veveří.* Nad mestom sa pýši hrad *Špilberk*, ktorý má rozsiahle podzemné chodby (zvládla som ich aj so svojimi klaustrofobickými pocitmi) a v jeho priestoroch nájdete zaujímavé výstavy. Moje umelecké srdce najviac zaujali abstraktné obrazy či výstava ohňostrojov. Za menej tradičný zážitok považujem návštevu hvezdárne s 3D projekciou či pozorovanie modrých motýľov, ktorí vám spontánne pristanú na ruke. Nachádza sa tu tiež veľká ZOO, *Mendelovo muzeum* (Gregor Johann Mendel je považovaný za zakladateľa genetiky), *Moravská galerie (kde možno nájsť nezvyčajný zrkadlový labyrint)*, *Vila Tugendhat* (v ktorej sa dohodlo rozdelenie Československa), krásne baziliky a kostoly (napr. *Katedrála sv. Petra a Pavla*, tzv. *Petrov* alebo *Augustiniánské opatství* pri *Bazilice Nanebevzetí Panny Marie*), kostnice

(podzemné priestory s ľudskými ostatkami, napr. *Kapucínská hrobka*), *Zelný trh* (môžete tu kúpiť čerstvú zeleninu, ovocie či krásne slnečnice), pekné parky, divadlá či dominanta mesta *Brněnský časostroj (najkurióznejšie hodiny v Česku)* na *Náměstí Svobody*. Neďaleko sa nachádza zámok *Slavkov* (v jeho blízkosti sa odohrala známa bitka pri Slavkove). Jednoducho neviete, čo skôr navštíviť.

Som veľmi vďačná za ľudí, ktorých som tu spoznala, a nesiem si ich v srdci aj domov na Slovensko. Život je o ľuďoch, ktorých stretneme. Za odborné vedenie veľmi pekne ďakujem pani docentke Šubrtovej, ktorá mi poskytla obrovský priestor pre môj sebarozvoj. Moji kolegovia doktorandi sú úžasní ľudia, ktorí sa so mnou ihneď spriatelili, vzali ma na obed či kávu. Našli si čas na odborné, ale aj priateľské rozhovory. Ako pre veriaceho človeka pre mňa bolo dôležité aj duchovné vedenie, ktoré mi poskytol augustiniánsky mních. Vo všeobecnosti sú ľudia na Morave veľmi milí, či už v obchode, na ulici, v hoteli...

Ak si aj ty srdcom dobrodruh (ale máš trochu strach, akým som si prešla aj ja), určite Erasmus+ vyskúšaj. Navyše, ak si si vo svojej angličtine podobne ako ja neistý, Česko pre teba môže byť jednou z možností zahraničnej stáže. Chce to len malý kúsok odvahy. Stáž mi priniesla veľmi pekné týždne, počas ktorých som mohla prekonať svoju komfortnú zónu, spoznať nových ľudí, vidieť krásne miesta, posunúť sa po odbornej, ale aj osobnostnej stránke a byť aj sama so sebou. Stáž v Brne bola určite jedným veľkým dobrodružstvom.

Mgr. Tatiana HRUŠOVSKÁ
doktorandka PF PU
Foto: autorka

ŠTUDENTKA FAKULTY MAMAŽMENTU NA PRACOVNEJ CESTE V TURECKU

Nora Dzurňáková je študentkou 3. ročníka dennej formy bakalárskeho stupňa Fakulty manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove. Študijný program turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo si vybrala „s vidinou spoznávania sveta po ukončení vysokoškolského štúdia". Ako však dodáva, nečakala, že sa jej takáto možnosť naskytne už počas štúdia. O svoje dojmy z osobnej účasti na Kaleiçi Old Town Festivale v Turecku sa delí v nasledujúcich riadkoch.

Študijný program turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo na Fakulte manažmentu PU mi otvoril dvere do sveta plného možností, cestovania, spoznávania nových kultúr a vytvárania nových vzťahov, či už pracovných alebo priateľských. Jednou z týchto možností bola moja pracovná cesta do Antalye (Turecko), kam ma vyslalo mesto Levoča ako súčasť delegácie, ktorá mala reprezentovať nielen samotné mesto, ale aj Slovensko ako také. Túto príležitosť mi ponúkol primátor antalyjskej mestskej časti Muratpasa Ümit Uysal, s ktorým som mala možnosť stretnúť sa ako jeho sprievodkyňa počas jeho tohtoročnej letnej návštevy Levoče. Pozvánka na Kaleiçi Old Town Festival ma milo prekvapila, keďže Antalya patrí medzi najvyhľadávanejšie letné dovolenkové destinácie na svete. V dňoch 13. – 17. októbra 2021 sa tento festival konal už po šiestykrát. Zmyslom festivalu je vytváranie mostov medzi krajinami a spájanie ľudí z celého sveta. Na festivale malo zastúpenie 35 miest z 21 krajín. Antalya dokáže ponúknuť viac než len slnečné počasie a teplé more. Časť Kaleiçi evokuje atmosféru rustikálneho Talianska či antického Grécka. Staroveký amfiteáter, úzke uličky, červené strechy a biely mramor pripomínajú skôr Rím ako turecké letovisko Antalya.

Vďaka svojím vedomostiam, ako aj prezentačným zručnostiam, ktoré som nadobudla počas môjho štúdia, som bola zvolená ako vhodný reprezentant nášho mesta. Dostala som tak možnosť prejsť z modelových situácií, ktoré sme preberali na univerzitných prednáškach a seminároch, priamo do praxe, kde som svoje vedomosti z oblastí od interkultúrnej komunikácie až po marketing mohla priamo využiť. Ako reprezentantka svojho mesta a slovenskej kultúry som zúročila predovšetkým svoje zručnosti pri vytváraní plnohodnotných a zaujímavých príspevkov v PowerPointe, ako aj pri ich samotnej prezentácii. Tieto zručnosti sú v mojom odbore nevyhnutné, a preto som vďačná za prípravu, ktorú mi Fakulta manažmentu poskytla.

Nora DZURŇÁKOVÁ
študentka FM PU
RNDr. Jana MITRÍKOVÁ, PhD.
FM PU
Foto: Nora DZURŇÁKOVÁ

STÁŽ ŠTUDENTIEK RUSISTIKY V MOSKVE

Študentky Inštitútu rusistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove Bc. Natália Skladaná a Bc. Barbora Skočejová dňa 14. októbra 2021 odprezentovali svojim spolužiakom svoj dvojmesačný študijný pobyt v Štátnom inštitúte ruského jazyka A. S. Puškina v Moskve. Podelili sa o svoje nezabudnuteľné zážitky, skúsenosti a užitočné postrehy.

Veľmi podrobne a ochotne odprezentovali študentom v Ruskom centre užitočné informácie o tom, ako si cez organizáciu SAIA podať žiadosť na študijný pobyt do Moskvy, aké dokumenty sú k žiadosti potrebné, ako prebiehala výučba v Štátnom inštitúte ruského jazyka A. S. Puškina v Moskve či aké zaujímavé miesta v Moskve navštívili. Odpovedali na zvedavé otázky a študentom poskytli aj praktické rady. Podľa slov študentiek je stáž priamo v Moskve príležitosťou, ktorá sa naskytne len raz či párkrát za život, a preto veria, že túto jedinečnú možnosť využije čo najviac študentov Inštitútu rusistiky.

Prezentácie sa zúčastnila aj pani riaditeľka Ruského centra vedy a kultúry v Bratislave Jelena Jepišina a Oľga Kroškina, koordinátorka študijných pobytov v Ruskej federácii, ktorá študentom priblížila registráciu na ruskom portáli a poskytla ďalšie informácie týkajúce sa procesu schvaľovania záujemcov o študijné pobyty a ich konkrétnych kvótach.

Pre veľký záujem sa Bc. Natália Skladaná začiatkom novembra opäť ochotne podelila o svoje hodnotné skúsenosti s ďalšou skupinou študentov, ktorí majú záujem podať si žiadosť o študijný pobyt v Rusku. Ďakujeme študentkám za perfektne pripravené a zaujímavo podané informácie a ich ochotu sprostredkovať ich svojim spolužiakom z Inštitútu rusistiky.

Okrem toho sa dňa 20. októbra 2021 uskutočnil aj webinár organizácie SAIA o štipendijných ponukách na študijné a výskumné pobyty v Ruskej federácii udeľované na základe bilaterálnej dohody medzi Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva Ruskej federácie. Webinár bol určený študentom, doktorandom, vysokoškolským pedagógom a výskumným pracovníkom, no zúčastnili sa ho aj niektorí študenti Inštitútu rusistiky. Záujemcovia získali informácie o podávaní žiadostí, príprave podkladov, schvaľovacom procese či ďalších praktických otázkach týkajúcich sa štipndijného pobytu.

Mgr. Gabriela TURISOVÁ
FF PU
Foto: autorka

POVINNÁ PEDAGOGICKÁ PRAX TROCHU INAK

Súvislá pedagogická prax je povinnou súčasťou študijných programov na Pedagogickej fakulte vo všetkých jej študijných programoch. Obsahom súvislej praxe v magisterskom študijnom programe predškolská pedagogika je aj exkurzia, ktorá sa v súčasnosti nemohla zrealizovať. Jej prvou náhradou bolo šesť stretnutí so psychológom PhDr. Janom Svobodom.

Každý študent, budúci či už súčasný pedagóg, sa v rámci svojho štúdia nezaobíde bez absolvovania povinnej pedagogickej praxe. V posledných dvoch akademických rokoch sa pedagogické fakulty, ale i študenti samotní, museli popasovať s rôznymi alternatívami riešenia tejto nevyhnutnej podmienky pre ukončenie štúdia pedagogických, ale aj iných odborov. V rámci zvažovania rôznych alternatív nás ako študentov oslovila metodička pedagogických praxí, pani doktorka Monika Miňová, s otázkou, s akými významnými osobnosťami z pedagogickej praxe by sme sa radi online stretli a získali tak hodnotné informácie pre našu budúcu prax. Pretože už roky sledujem prácu Jana Svobodu, ktorého ako odborníka z praxe obdivujem, neváhala som a navrhla som jeho meno. Z reakcie spolužiačok som nebola prekvapená. Áno, získať takúto osobnosť pre spoluprácu sa zdalo sprvoti náročné, no z môjho pohľadu reálne. Neváhala som a hneď v ten deň som ho kontaktovala emailom. Napriek tomu, že bola sobota, odpoveď od pána doktora Svobodu som dostala v priebehu hodiny. Na moje prekvapenie bola pozitívna.

Jan Svoboda je akreditovaný lektor pre Českú i Slovenskú republiku. Vyštudoval jednoodborovú psychológiu a pôsobil ako poradenský psychológ a psychoterapeut. V súčasnosti pôsobí ako vysokoškolský učiteľ a odborný asistent na Katedre školskej a pedagogickej psychológie Ostravskej univerzity v Ostrave. Dovolím si dodať osobný postreh, že je nielen erudovaným odborníkom, ale najmä človekom s veľkým srdcom.

Jan Svoboda mi odpísal a súhlasil so spoluprácou. Neponúkol nám klasickú prednášku, ale prišiel s celkom iným nápadom. Navrhol, aby sme si so spolužiačkami a kolegyňami spísali okruhy otázok, o ktorých by sme sa chceli dozvedieť viac a ktoré nás v aktuálnej dobe najviac trápia, a on nám pošle zvukové nahrávky svojich odpovedí. Priznám sa, že sprvoti sa mi do toho nechcelo, pretože to z našej strany znamenalo náročnejšiu prípravu i samotnú organizáciu. Po dohode s pani doktorkou Miňovou sme sa rozhodli, že vyskúšame navrhnutý model. Takáto možnosť a príležitosť sa predsa neodmieta. Naozaj sme neoľutovali. Po zaslaní našich otázok nám pán doktor nahral sled šiestich odborných prednášok. Každá prednáška obsahovala aj cvičenie, ktoré si každá študentka mohla urobiť v pohodlí svojho domova a zamyslieť sa nad aktuálnosťou preberanej témy. Spoločne sme riešili témy ako kolektív, vzťahy na pracovisku i doma, agresivita, spôsoby myslenia, rytmus života, komunikácia s rodičmi a podobne. Na základe týchto prednášok a cvičení si mohla každá z nás uvedomiť, v akej fáze svojho osobného, ale i profesijného života sa nachádza, čo všetko nás ovplyvňuje, prečo konáme ako konáme, a najmä to, ako môžeme riešiť mnohé problémy, situácie a otázky, ktoré vyplývajú z našej každodennej profesionálnej praxe v súčasnom náročnom období. Po každej téme mali spolužiačky poslať odpoveď na otázky, napr. *Čím vás 1. téma prekvapila? Aká prvá myšlienka vám napadla po vypočutí témy č. 2? Čo vo vás evokovala táto téma? Po vypočutí témy súhlasím/nesúhlasím...*

Po poslednej prednáške som spracovala spätnú väzbu študentiek na všetky vypočuté prednášky a cvičenia. Bola som miestami naozaj dojatá. Spočiatku sa táto úloha javila ako ďalšia povinnosť „navyše“. Po prečítaní reflexie študentiek a spolužiačok som si uvedomila, že mnohým vypočuté prednášky pomohli pochopiť dôvody mnohých vecí v našich životoch a to, aký majú pre náš život význam. Počas jednotlivých tém, ktoré

boli rozložené do dvoch týždňov, vznikali ďalšie otázky, na ktoré nám pán psychológ na záver odpovedal opäť prostredníctvom audiozáznamu, ale aj písomne. Vďaka za túto skúsenosť a cenné rady, ktoré sa nám v praxi zídu.
V závere už len pár slov z odozvy Jana Svobodu na našu jedinečnú spoluprácu:
„Proč jsem všechno udělal? Víte, já jsem měl velké štěstí na učitele, jako prof. Zdeněk Matějček, doc. Jan Čáp a další. Jejich přístup k nám, studentům, se dal vyjádřit větou: „Pokud něco vím, něco umím, je třeba to předat.“ Pro tyto učitele rozhodně student nebyl „obtěžujícím hmyzem při jejich vědecké práci“, ani něčím podřadným. Jejich úcta k nám byla až zarážející. Smysl jejich přístupu jsem pochopil až po letech.
Vy jste napsala email s nabídkou, abych se účastnil „online“ distanční výuky. Potěšilo mě to. Dovolím si tvrdit, že není žádný rozdíl v problémech, které má školství v České republice a na Slovensku. Tak mě napadlo, že vám předám jeden semestr výuky tady v Ostravě. Nahrál jsem audioprogramem základy přednášek a cvičení, přidal již hotové prezentace a doplnil napsanými texty.
A to je celé. Dostalo se mi zpětné vazby, která mě utvrdila v tom, že rozhodnutí to bylo časově náročnější, ale správné. Dovolte proto, abych i touto cestou poděkoval všem studujícím za jejich vyjádření a vám, že jste vše zorganizovala, včetně vyhodnocující tabulky zpětných vazeb.“
Buďme preto odvážni, aktívni a robme malé kroky k tomu, aby sme sa raz mohli podobať ľuďo, ktorých v našej profesijnej oblasti obdivujeme. Pre mňa je takouto osobnosťou Jan Svoboda. Verím, že týmto krokom sa naša spolupráca iba začala.

Mgr. Petronela VARGOVÁ
študentka PF PU
Foto: Archív PhDr. Jana SVOBODU

STÁŽ ŠTUDENTOV FAKULTY ZDRAVOTNÍCKYCH ODBOROV V BRNE

Už začiatkom prvého ročníka vysokoškolského štúdia nás nadchla myšlienka vyskúšať si prax v zahraničí, naučiť sa niečo nové a tiež spoznať nových ľudí. V naše rozhodnutí vyskúšať si prácu v jednej z ponúkaných krajín sme sa uistili po návšteve prednášky o programe Erasmus+, ktorú viedli samotní absolventi zahraničných študijných pobytov a stáží. Ako mesto našej stáže sme si vybrali Brno, ktoré je známe svojim bohatým študentským životom, kultúrnymi pamiatkami a príležitosťami na rôzne výlety a akcie.

Po príchode do Fakultnej nemocnice v Brne nás privítali milí ľudia, ktorí nám boli po celý čas stáže nápomocní. Prvé, čo nás pri vstupe do nemocnice prekvapilo, bola centrálna evidencia, ktorá slúži na evidenciu prichádzajúcich pacientov a ich prerozdeľovanie a usmerňovanie na vyšetrenia. Počas našej praxe sme sa doposiaľ s ničím podobným nestretli. Prvý mesiac sme pracovali v detskej nemocnici na pediatrickej klinike, kde sa nám aj najviac páčilo. Stretli sme sa tam so skvelými ľuďmi. Naučili sme sa mnohé odborné výkony a mali sme aj možnosť byť pri odborných vyšetreniach so špeciálnou prípravou, ktoré sme doposiaľ u detí nevideli. Druhý mesiac letnej stáže sme strávili v nemocnici Bohunice na jednotke intenzívnej starostlivosti chirurgického oddelenia. Veľkým zážitkom pre nás boli špeciálne operačné výkony a vyšetrenia. Aké pozitíva nám priniesol program Erasmus+? Sebadisciplínu, samostatnosť a zodpovednosť pri plnení zadaných úloh. Finančný grant, ktorý sme obdržali, nám bez problémov pokryl celé 2 mesiace pobytu. Víkendy sme venovali spoznávaniu Brna. Zabavili sme sa a navštívili sme mnohé kultúrne pamiatky a výstavy. Náš kultúrny program bol naozaj bohatý: navštívili sme napríklad zámok Slavkov u Brna, Superpanda Circus či výstavu Body Worlds. Počas stáže sme nadviazali nové priateľstvá a prežili krásne chvíle, na ktoré budeme ešte dlho spomínať s úsmevom na tvári.
Stáž v Brne nás v mnohom obohatila a rozhodnutie vyskúšať si ju nikdy nebudeme ľutovať.

Mária ADAMKOVIČOVÁ
Emma KOČIŠOVÁ
študentky FZO PU
PhDr. Gabriela KURIPLACHOVÁ, PhD.
FZO PU

VIRTUÁLNA DOKTORANDSKÁ KONFERENCIA DOKOPY 2021

„Prekážky sú to, čo vidíš, keď sa prestaneš pozerať na svoj cieľ.“

Brian Tracy

Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove sa napriek globálnej pandémii nevzdala možnosti zorganizovať už tradičnú konferenciu s názvom DOKOPY pre študentov doktorandského stupňa štúdia v študijných programoch predškolská a elementárna pedagogika a špeciálna pedagogika zo Slovenska i zahraničia. Dňa 12. 11. 2021 sa uskutočnil jej 3. ročník s podtitulom Aktuálne teoretické a výskumné otázky pedagogiky v konceptoch dizertačných prác doktorandov.

Konferencia sa uskutočnila pod záštitou dekanky fakulty doc. RNDr. Ivety Scholtzovej, PhD. a vedeckého výboru konferencie. Organizačných záležitostí podujatia sa chopil tím doktorandov pod vedením prodekana doc. PaedDr. Martina Klimoviča, PhD. Po oficiálnom otvorení konferencie DOKOPY 2021 odštartovali dve paralelné sekcie: sekcia predškolskej a elementárnej pedagogiky a sekcia špeciálnej pedagogiky. Sekcia špeciálnej pedagogiky bola rozdelená do dvoch tematických blokov.

Prvý tematický blok účastníkov previedol od historického konceptu profesijnej prípravy žiakov s mentálnym postihnutím až po inkluzívnu edukáciu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. V druhom bloku sa doktorandi venovali problematike žiakov s poruchami autistického spektra a žiakom s poruchou pozornosti. Priblížili problematiku edukácie, socializácie a komunikácie žiakov s poruchami autistického spektra a predstavili svoj výskum v danej téme. Príspevky v sekcii predškolskej a elementárnej pedagogiky boli rozdelené do piatich blokov, ktoré mali rozmanité tematické zameranie, ako napríklad kybernetika a online vyučovanie počas pandémie, vyučovanie slovenského jazyka a literatúry, pohybová zdatnosť žiakov predškolského a mladšieho školského veku a iné. Každý účastník konferencie si našiel príspevok, ktorý ho zaujal a obohatil.

Konferencie sa celkovo zúčastnilo 32 doktorandov zo Slovenska a Českej republiky, ktorí odprezentovali svoje vedecké zistenia o aktuálnych problémoch výchovy a vzdelávania. Medzinárodná účasť priniesla nové pohľady na rôzne témy v oblasti pedagogiky a zároveň vytvorila priestor na podnetnú diskusiu a možnosť konfrontovať svoje metodologické postupy a zistenia s odborníkmi, ale i ostatnými doktorandskými kolegami. Možnosť diskutovať prezentujúcich inšpirovala v mnohých prípadoch k ďalším krokom v ich výskumnej činnosti. Veríme, že tradícia doktorandskej konferencie DOKOPY bude pokračovať a naďalej bude lákavou príležitosťou pre doktorandov z mnohých univerzít.

Mgr. Richard ŠTURMARKIN
Mgr. Lenka JARUŠINSKÁ
Mgr. Lenka GOROĽOVÁ
Mgr. Beáta SAKALOVÁ
doktorandi PF PU
Foto: Mgr. Zuzana VAGASKÁ
doktorandka PF PU

LUBLIN - MESTO ŠTUDENTOV

V zimnom semestri predchádzajúceho akademického roka som sa zúčastnila študijného programu Erasmus+ v susednom Poľsku. Ani nepredvídateľná pandemická situácia ma neodradila vyžiť ponuku vyskúšať si štúdium katolíckej teológie na KULe (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) v meste Lublin, ktoré sa nachádza na východe Poľska.

Prečo som si vybrala práve Lublin? Dôvodov je viac, ale jedným z hlavných bola samotná KUL, ktorá patrí medzi najstaršie univerzity v Poľsku. Čo sa týka kvality samotného štúdia teológie, v posledných rokoch sa v rámci poľských univerzít KUL pravidelne umiestňuje na prvej priečke. Jedným z ďalších dôvodov bola aj túžba spoznať toto (turisticky menej známe) historické mesto, ktoré je preslávené najmä svojím kozmopolitným študentským charakterom.

Svoj študijný plán som si zamerala na cirkevné dejiny, dejiny spirituality a patrológie, prorockú literatúru, liturgiku, religiozitu a sociálne myslenie a učenie Jána Pavla II. Súčasťou môjho štúdia bol aj jazykový kurz poľštiny, ktorý ma oboznámil najmä s jej gramatikou.

Tým, že som bola v priamom kontakte so študentmi z iných krajín, ako napríklad Španielsko, Taliansko, Francúzsko, Albánsko, Turecko..., som sa pri nadväzovaní priateľstiev zároveň zdokonaľovala aj v hovorenej angličtine. Pre nás, zahraničných študentov, bolo pripravených viacero spoločenských a turistických aktivít, avšak pre opatrenia v súvislosti s pandemickou situáciou v Poľsku sa nám oficiálne podarilo do konca októbra absolvovať len niekoľko z nich (napríklad obhliadku historickej časti mesta, chrámov a pamiatok, obhliadku univerzity, spoločné nedeľné omše v anglickom jazyku a po nich aj spoločné obedy a spoločenské aktivity). Nemožno nespomenúť aj príjemný kolektív poľských spolužiakov, s ktorými som trávila spoločné (najmä voľné) chvíle počas víkendov, kedy sme navštívili mestá blízko Lublina: Kielce, Chełm, Zamość a nakoniec aj Kraków.

Štúdium v zahraničí prostredníctvom študijného programu Erasmus+ odporúčam každému, pretože táto skúsenosť ma obohatila v najmä osobnom, ale aj duchovnom rozvoji. Ešte viac spoznala samú seba, viac som hľadala Boha, osamostatnila som sa, naučila som sa nevzdávať a (v dobrom slova zmysle) bojovať v náročnejších chvíľach, našla som si nové priateľstvá, zdokonalila som sa v jazykoch, spoznala a naučila som sa rešpektovať iné kultúry a prehĺbila a obohatila som svoje vedomosti vo odbore, ktorému sa venujem. Bez váhania môžem povedať, že aj napriek obmedzeniam vyplývajúcim z pandemickej situácie si z mesta študentov odnášam len tie najkrajšie spomienky.

Monika MICHALKOVÁ
študentka GTF PU
Foto: Alians PL

MALÁ REFLEXIA O ŽIVOTASCHOPNEJ KREATIVITE MLADÝCH

55. ročník Akademického Prešova (AP), súťaže umeleckej tvorivosti vysokoškolákov Slovenska, sa konal v nezvyčajnom termíne na začiatku akademického roka: 27. – 30. septembra 2021. Organizátori sa pokúsili predbehnúť očakávanú jesennú vlnu pandémie, čo sa im aj čiastočne podarilo. Množstvo pacientov v nemocniciach v tom čase už postupne vzrastalo, avšak ešte neprekročilo kritickú hranicu. Akademickému Prešovu prialo aj počasie – s výnimkou posledného dňa bolo „baboletné".

Už tradične bolo kráľovským druhom AP divadlo. V kategórii študentských divadiel sa prezentovalo sedem súborov, pričom jedno z umeleckých telies muselo tesne pred štartom svoju účasť zrušiť práve pre COVID-19 (Divadlo K Bratislava), našťastie sa však našiel náhradník. Študentské divadlá odprezentovali pestrý kaleidoskop poetík. Lívia Balážová z divadla Colectivo Priekopník Veverička ponúkla pomerne prepracovanú tanečnú performanciu v dvore Katolíckeho kruhu, pričom jej vyspelá technika našla u divákov svoju odozvu. Ďalšími účastníkmi tejto kategórie bolo Divadlo Actor Košice, ktoré v réžii F. Baloga uviedlo hru S. Mrożeka *Stroskotanci niekde na mori*. Ako členovia tohto súboru sa okrem vysokoškolákov predstavili aj študenti konzervatória, čo sa prejavilo na pomerne kvalitnej hereckej úrovni tohoto telesa. Podobne pozitívne možno hodnotiť aj súbor KonJa Košice s Głowackého Antigonou v New Yorku, ktorý svojou umeleckou úrovňou prekonal Divadlo Actor.

Úsilie organizátorov AP smeruje k ambícii pripraviť nádejný „dorast" pre vysokoškolské študentské divadlo. V takýchto intenciách možno pozitívne hodnotiť vystúpenie košického divadla Crocus Civitas s konverzačnou hrou pre deti *Kačky Rapotačky* od talianskej autorky Zanni Safferonovej. Réžie tohto predstavenia sa chopila Andrea Šafranová, viacnásobná účastníčka AP a absolventka našej univerzity, ktorá si založila svoje vlastné divadlo a rozvíja jeho osobitú umeleckú podobu, využívajúc aj podnety z prostredia košických konzervatórií. Príjemným prekvapením AP bolo vystúpenie divadelného štúdia RosArt Ružomberok, ktoré uviedlo *Solitaritu* rumunskej autorky G. Carbunariu. Inscenácia smerovala k bezprostrednému kontaktu herec – divák, pričom herci

stvárňovali spoločensky aktuálne témy formovania vedomia súčasného mladého človeka, ktorý odmieta klišéovitú formáciu i lacné ozdoby dobovej ideológie.

Prešovské študentské divadlo PU uviedlo *Triangel* – kompozíciu, ktorá sa skladala z troch druhovo i žánrovo odlišných častí. Prvou bolo RIO, súčasná mikrodráma malej formy, ktorá končí odchodom dvoch študentov do zahraničia, kde sa chcú adekvátne realizovať. Druhú časť tvorili Blackouty, istá forma recyklácie emblémových inscenácií tohto súboru z ostatných rokov. Táto časť mohla evokovať rôzne podoby spoločenského angažovania sa našich študentov v zahraničí a mapovala aj vplyv pseudo-brakovej kultúry na ich formovanie v zahraničí. Poetikou tejto časti nadviazali Prešovčania na fyzické divadlo performancie a figuratívne divadlo, no tiež na postupy biomechaniky a podobne. Poslednú časť *Triangla* charakterizovalo úsilie mladých divadelníkov vyrovnať sa nielen s pandémiou, ale aj so spoločenskou krízou dnešného sveta. Táto produkcia bola pozoruhodná tým, že šlo o prezentáciu výsledku workshopu AP. (Lektori: Karol Horák, Miron Pukan, Ivan Barla, Diana Laciaková, Lenka Papugová).

Divadelný program doplnili ešte hosťujúce súbory – Divadlo Štúdio tanca Banská Bystrica, Divadlo Kontra Spišská Nová Ves, Divadlo Husa na provázku Brno, Teatr Liki Ľubvi Moskva a krakovské Divadlo KTO z Poľska. Tento súbor priniesol v kontexte AP pozoruhodné a na Slovensku nepríliš frekventované formáty open air divadla a happeningu.

Pozoruhodnú umeleckú úroveň mala aj súťaž vo vlastnej literárnej tvorbe, čo potvrdila aj dlhoročná vedúca poroty Marta Součková, ktorá okrem solídnej úrovne príspevkov ocenila aj interaktívny charakter odborného seminára, ktorý sa realizoval tvorivým dialógom porotcov a účastníkov tejto kategórie. Nielen pre krátku históriu kategórie umelecký preklad v rámci AP je potrebné pozitívne hodnotiť 10 prác, ktoré v nej súťažili. Prvý raz v histórii AP sa vysokoškoláci – hoci iba dvaja (!) –zúčastnili aj súťažnej kategórie mediálne umenie: film (Kristián Michal Hnát, Nikola Čabáková).

Rozpršaným mestom prešla takmer tridsiatka poľských interpretov spolu s roztancovanými mladými Prešovčanmi a náhodnými divákmi, ohlasujúc tak širokej verejnosti sviatok divadla a mladého umenia v metropole Šariša, ktorým chcel byť aj 55. ročník AP. Vzájomná interakcia náhodných chodcov a prizerajúcich sa divákov bola neformálnou oslavou životaschopnosti umenia a kultúry, ktoré sa dokáže povzniesť aj nad neľahké problémy prinesené pandémiou. 55. ročník AP mal solídnu umeleckú úroveň a skutočnosť, že ani rad technických problémov neprerušil jeho kontinuitu, je prísľubom ďalších úspešných ročníkov – verme, že už nepandemických.

Terézia POLÁKOVÁ
študentka FF PU
Foto: Patrik ČECH

SVETOVÝ DEŇ HIER

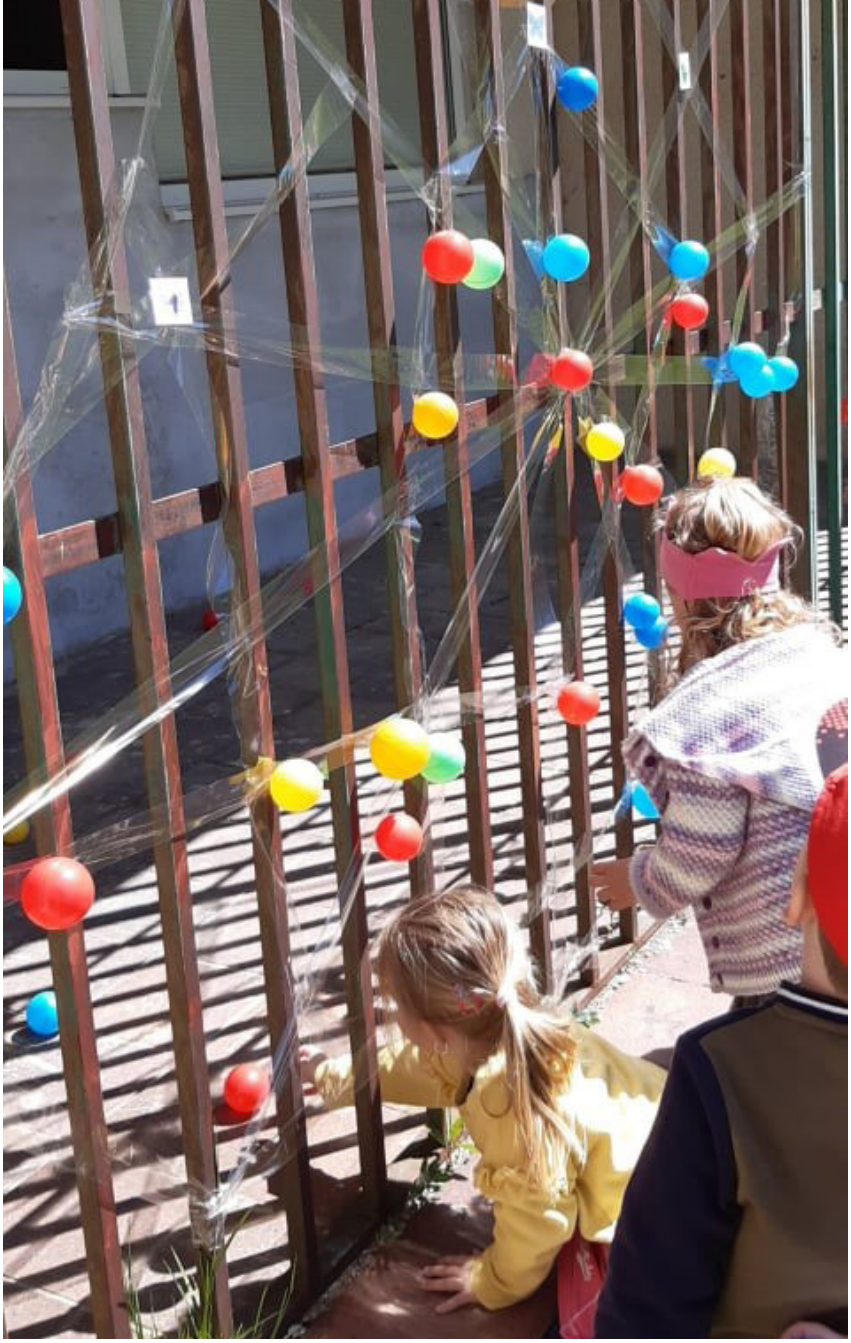

V roku 1999 vyhlásila International Toy Library Association Svetový deň hier. V rámci priebežnej pedagogickej praxe ho študentky Pedagogickej fakulty nemohli s deťmi osláviť inak než hrami.

„Hra je jedným z najefektívnejších spôsobov, ako si zjednodušiť život. Presne to sme robili my ako deti, ale v dospelosti sme sa už zabudli hrať,“ povedal Albert Einstein.

Čo je vlastne hra? Slovo „hra“ sa nám všetkým spája s deťmi. Hra je veľmi dôležitá a má nesmierny význam nielen pre deti, ale aj pre dospelých. Vypĺňa podstatnú časť života detí, pomocou hry dieťa získava poznatky o okolitom svete. Hrou sa nenásilne učí, rozširuje si slovnú zásobu, osvojuje si nové slová, schopnosť komunikovať so svojím sociálnym prostredím, získava zručnosti a návyky. V neposlednom rade hra poskytuje dieťaťu aj príležitosť na estetické zážitky, rozvoj citov a vnímanie krásy. Viete o tom, že každá hra má svoje pravidlá (aj keď sa to niekedy nezdá) a cieľ (i keď niekedy skrytý)?

Pedagogická fakulta nám umožnila absolvovať pedagogickú prax aj v súčasnej zložitej situácii. Ako jediný ročník na fakulte sme mali možnosť realizovať aktivity pri príležitosti Svetového dňa hier v materských školách. Preto sme sa rozhodli priblížiť vám tento deň z pohľadu študentiek Pedagogickej fakulty. V každej materskej škole sa realizoval iný herný program, ktorého zámerom bolo spríjemniť deťom tento deň a vytvoriť im možnosť hrať sa a zabávať rôznymi formami. Plánovanie a realizáciu aktivít mali na starosti študentky rozdelené do dvojíc.
Študentky prvého ročníka magisterského stupňa štúdia predškolskej pedagogiky, Alexandra a Svetlana, absolvovali svoju prax v Materskej škole Boženy Nemcovej v Košiciach. Pre deti a ich rodičov vytvorili informačný plagát, ktorého cieľom bolo bližšie ich informovať o tomto dni. Okrem výroby plagátu sa podieľali aj na tvorbe nástenieк v interiéri materskej školy. Nástenky prezentovali výtvory a výroky detí o ich obľúbených hrách a hračkách, no tiež bližšiu charakteristiku Svetového dňa hier, pri ktorej študentky využili aj informačný plagát, ktorý im poskytol Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu. Zároveň rodičov týmito aktivitami chceli inšpirovať, aby sa so svojimi deťmi hrali.

Herný program pre deti bol zameraný najmä na pohybové hry v exteriéri materskej školy, kde študentky využili množstvo zaujímavých pomôcok poskytnutých materskou školou. Aktivity boli vybrané tak, aby u detí upevňovali spoluprácu, komunikáciu a pohybové zručnosti, a aby u nich tiež vzbudzovali hravosť, zábavu a pozitívnu náladu. Hry, ktoré študentky pripravili, boli naplánované a realizované postupne podľa ich náročnosti: od najľahšej hry po najťažšiu, aby u detí udržali ich pozornosť a záujem. Osvedčilo sa niekoľko hier, ktoré síce pôsobia jednoducho, ale deťom v materskej škole sa páčili a opätovne si ich vyžiadali. Na záver si študentky pre deti pripravili prekvapenie vo forme tangramu a názorných predlôh,

ktoré si deti môžu doma s rodičmi poskladať.

V Materskej škole Bernoláková v Košiciach sa o program v rámci Svetového dňa hier postarali študentky Alžbeta a Karina. Naše milé spolužiačky si pre deti vo veku od 3 do 4 rokov pripravili naozaj svetový program plný zábavy, ktorý deťom priniesol radosť a spokojnosť počas celého dňa. Jeho témou bola „Karnevalová olympiáda“ a niesol sa v diskotékovej atmosfére, počas ktorej mali na sebe naše študentky, deti a pani učiteľky masky. Nechýbala ani spolupráca rodičov, v rámci ktorej sa podieľali na výrobe masiek pre svoje ratolesti. Po zábavnej tanečnej diskotéke a predstavení svojich masiek nasledoval športový program plný pohybových hier a aktivít v interiéri i exteriéri materskej školy. Nesmieme zabudnúť spomenúť ani známy a u detí veľmi obľúbený stonožkový tanec, beh pomedzi prekážky či pohybovú hru Moje papučky. Program naplánovaný a realizovaný našimi študentkami vzbudil u detí veľký záujem zabávať sa a to najdôležitejšie – chuť hrať sa. Na záver dňa si študentky pre deti pripravili prekvapenie v podobe bublifukov, medailí a sladkej odmeny.

Ďalšia študentka, Dominika, absolvovala svoju pedagogickú prax v Materskej škole Čergovská v Prešove s vekovo najmladšou skupinou detí (2 až 3 roky). Dominika si pre najmenšie deti pripravila zábavné hry, ktoré prispôsobila ich veku a v rámci týždennej témy “Hmyz” bola každá hra inšpirovaná názvom iného hmyzu (Vývin motýľa, Pavúky, Loptová pavučina). Deti si pri týchto aktivitách trénovali motoriku a koordináciu pohybov, no zároveň si v pamäti upevnili názvy rôznych druhov hmyzu. Okrem týchto hier im program spestrila aj hra Ruky – nohy, v rámci ktorej študentka nakreslila farebnými kriedami na chodník obrysy chodidiel a dlaní otočené rôznymi smermi. Úlohou detí bolo postupovať podľa nakreslených obrázkov. Na obrysy chodidiel sa mali postaviť nohami a na obrysy dlaní položiť ruky podobne ako chrobáčikovia. Postupne sa tempo zrýchľovalo. Rovnako ako všetky študentky, aj Dominika sa zamerala na to, aby sa deň niesol v duchu zábavy, pohybu a spontánnosti, no najmä na to, aby deťom tento priniesol radosť zo spoločnej hry a nezabudnuteľné zážitky z materskej školy.

Veríme, že v tento deň sa v každej materskej škole a na jej dvore ozýval smiech či hudba, ktorá dotvárala skvelú atmosféru Svetového dňa hier. Na jeho podstatu by sme nemali zabúdať, pretože hra svedčí nielen každému dieťaťu, ale aj dospelému. Hrajme sa preto každý deň.

Bc. Alexandra KOVÁČOVÁ
Bc. Svetlana MICHALANSKÁ
Bc. Karina ŠLOSÁROVÁ
Bc. Alžbeta SEKERÁKOVÁ
Bc. Dominika MALNÁŠIOVÁ
študentky PF PU
Foto: Archív autoriek

SVETOVÝ KONGRES O MESTSKÝCH INOVÁCIÁCH

Po dvoch rokoch sa v tradičnom jesennom termíne 16. – 18. 11. 2021 uskutočnila jedna z najvýznamnejších svetových výstav zameraných na inteligentné riešenia pre život v mestách - Smart City Expo World Congress v Barcelone.

Ako študent posledného ročníka doktorandského štúdia na Katedre geografie a aplikovanej geoinformatiky som sa tejto výstavy mohol vďaka dlhodobej spolupráci s firmou Seak osobne zúčastniť. Samotná výstava mala dve nosné časti - kongresovú a výstavnú. Počas troch dní naplnených prezentáciami a panelovými diskusiami sa na viacerých pódiách vystriedalo viac ako 350 rečníkov a svoje osvedčené riešenia predstavilo 452 vystavovateľov zo 120 krajín sveta.

Nosnou témou kongresu bolo fungovanie miest v post-pandemickom období s dôrazom na urýchlenie ich digitálnej transformácie. V diskusiách zazneli viaceré názory na zmenu spôsobu, ako sa v dôsledku pandémie pohybujeme po mestách, a na to, ako predstavitelia svetových metropol uvažujú o budúcnosti mestskej mobility. Jednotliví rečníci vyzdvihli najmä udržateľné a autonómne spôsoby prepravy.

Druhou kľúčovou témou, ktorá rezonovala vo viacerých panelových diskusiách, bola klimatická kríza z urbanistického pohľadu. Mestá sú veľkými spotrebiteľmi prírodných zdrojov a majú významný dopad na životné prostredie. V diskusiách sa uvažovalo, aké vysokoúčinné modely riadenia zdrojov, najmä s ohľadom na hospodárenie s energiou, vodou a odpadmi, je možné aplikovať v mestách.

Nemenej zaujímavé boli stánky jednotlivých vystavovateľov. Najväčší úspech mali viaceré národné a regionálne expozície, v rámci ktorých lokálne firmy prezentovali riešenia v oblasti inteligentného parkovania, úsporného verejného osvetlenia, senzorického monitoringu kvality ovzdušia či zdieľaných dopravných služieb alebo integrač-

ných platforiem, ktoré prepájajú rôzne smart technológie do jedného prehľadného systému.

Popri samotnej účasti na kongrese som si našiel čas aj na prehliadku Barcelony a tých jej pamätihodností, pod ktoré sa podpísal jeden z najznámejších architektov sveta Antoni Gaudí. Sagrada Familia ma očarila svojou majestátnosťou a nevšednou krásou na mňa zapôsobil Park Güell, ktorý ukrýva viacero diel tohto slávneho architekta - či už Sieň sto stĺpov alebo takmer 110 metrov dlhú lavičku zdobenú pestrofarebnými keramickými úlomkami. Obísť nešlo ani legendárny miestny trh La Boqueria, ktorý ponúka viacero lokálnych špecialít a produktov a sídli na ikonickej, vyše kilometrovej promenáde La Rambla.

Keďže v rámci svojho výskumu sa venujem možnostiam aplikácie car-free (bezautomobilových) politík v domácich podmienkach, podrobnejšie som si v Barcelone všímal, aké riešenia za účelom redukcie automobilovej dopravy táto metropola využíva. Trend vychádzajúci z terénneho výskumu je jasný: ochrana najzraniteľnejších účastníkov dopravy, teda chodcov a cyklistov, v kombinácii s prioritizáciou nemotorovej a verejnej dopravy.

Pre prípadných záujemcov o najnovšie mestské inovácie sú vybrané prezentácie a diskusie z kongresu k dostupné na portáli www.tomorrow.city.

Mgr. Peter MOCÁK
doktorand FHPV PU

ZAUJÍMAJÚ SA ŠTUDENTI O PÔVOD INFORMÁCIÍ?

(ANKETA)

Súčasná online doba dokazuje, aké jednoduché je naletieť na rôzne klamlivé, nepravdivé a zavádzajúce informácie. Kde ich hľadáme? Snažíme sa overiť pravdivosť prezentovaných tvrdení? Najdôležitejšia otázka, nad ktorou by sme sa však mali zamyslieť, znie: prečo by sme si mali overovať informácie? Študentov našej univerzity sme sa opýtali, cez aký typ média informácie vyhľadávajú najčastejšie. Ich odpovede zahŕňajú aj dôvody, prečo by si informácie mal overovať každý.

Emília, Filozofická fakulta

Informácie čerpám predovšetkým z internetu, z rôznych spravodajských portálov. Občas si tiež pozriem správy v televízii. Z časopisov a rádia ich získavam len veľmi zriedkavo. Informácie si overujem, aby som bola objektívna a vytvorila si názor po zvážení všetkých dostupných informácií. Myslím, že svet nie je čiernobiely a jeden informačný zdroj nie je dostačujúci. Jedno médium nemôže mať patent na pravdu. V súčasnosti nás internet zahŕňa množstvom informácií. Tie však nemusia byť založené na pravde. Často sa stretávame s rôznymi hoaxmi a konšpiračnými teóriami. Tie sa môžu zdať ako podložené faktami, no pri bližšom skúmaní zistíme, že tieto "fakty" sú klamlivé a manipulatívne, ba navyše interpretované ako alternatívna, skrytá pravda. Tá je vraj verejnosti naschvál utajená. Kritické myslenie je v tomto smere veľmi dôležité.

Ján, Fakulta športu

Informácie čerpám najčastejšie z internetu, keď mi tam vyskočí nejaký príspevok. Ak ma zaujme, tak si ho otvorím a prečítam. Čítam tiež noviny a často počúvam rádio. Vyžívam ho častejšie ako televíziu, keďže veľa cestujem a šoférujem. Ak ma téma zaujme, snažím sa o nej zistiť čo najviac – rovnako tak aj o samotnej dôveryhodnosti informácie. Tú sa snažím preveriť za pomoci čo najväčšieho množstva zdrojov, aby som si bol stopercentne istý, že daná informácia je naozaj pravdivá. Ľudia by si určitemali informácie overovať, aby nešírili hoaxy a dezinformácie, no tiež aby neopakovali hlúposti počuté "od jednej kamarátky".

Lenka, Pedagogická fakulta

Najčastejšie čerpám informácie z televízie, konkrétne z televíznych správ, a tiež z internetu. Tam si ich taktiež väčšinou overujem. V závislosti od témy tiež rada oslovím aj príslušných odborníkov. Ak mám podozrenie, že ide o dôkazmi nepodloženú informáciu, zisťujem si o nej viac. Overovanie informácií je naozaj dôležité. Je potrebné si overovať nielen informácie o dianí vo svete, ale aj klebety, ktoré sa môžu šíriť o ľuďoch v okolí. Hlavne dnes sa stáva, že ľudia a médiá si prispôsobujú pravdu svojim predstavám.

Miloslav, Filozofická fakulta

Spolieham sa na internet, pretože zdroje, ktoré sledujem, sú dôveryhodné a informácie sa ku mne takto dostanú najrýchlejšie. Ak ma téma zaujíma, snažím sa o nej vyhľadať si viac informácií v rôznych médiách. Tiež je dobré si preverovať autorov príspevkov, či sú odborníkmi na danú tému. Na overovanie informácií si budujem portfólio dôveryhodných médií. A prečo by sme si mali všetci overovať informácie? Najmä preto, aby sme predchádzali šíreniu dezinformácií.

Ivana, Fakulta manažmentu

Najčastejšie si informácie vyhľadávam na internete. Je to pre mňa asi najrýchlejšie a najpohodlnejšie riešenie, ak sa chcem alebo potrebujem niečo rýchlo dozvedieť. Ak ma zaujme nejaká konkrétna téma, chcem o nej mať čo najlepší prehľad. Všeobecne sa rada učím nové veci, preto sa snažím nachádzať stále nové a nové zdroje informácií k danej téme. Chcem jej prísť na koreň, ako sa vraví. Overovanie si informácií je pre mňa samozrejmosťou. Ak hľadám nejakú informáciu, vždy si ju overím za pomoci minimálne jedného ďalšieho zdroja. Ešte sa mi nestalo, aby som čerpala iba z jedného tvrdenia. Vždy je lepšie mať na konkrétnu vec k dispozícii viac pohľadov. Vtedy sa o nej dá aj reálne premýšľať a človek si tak vytvorí svoj vlastný názor. Práve pre vlastný pohľad na vec si myslím, že ľudia postupne akosi prestávajú premýšľať a sústreďujú sa iba na to, čo si prečítali alebo počuli. Tým to pre nich končí. Žijeme vo svete plnom hoaxov, preto je vždy lepšie si preveriť, či to, čo počujem alebo čítam, zodpovedá realite. A hlavne pravde.

Mgr. Ivana TOMEČKOVÁ
doktorandka FF PU

ISSN 1337-9208

www.napulze.unipo.sk